Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [1]

HIERONYMI LE CAMUS

Theologi Pariſienſis

JUDICIUM

De nupera ISAACI VOSSII ad iteratas P. SIMONII Objectiones Reſponſione.

EDINBURGI,
Typis JOANNIS CALDERWOOD,
M. DC. LXXXV.

Cum Privilegio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

Clariſſimo Nobiliſſimoque Viro
J. H.
HIERONYMUS LE CAMUS
Theologus Pariſienſis.

LEgi ante paucos dies, vir optime, Iſaaci Voſſii ad iteratas Simonii Objectiones Reſponſionem, quæ Canonico magis digna videtur, quàm homine Critico : cùm in ea firmiſſimis Simonii rationibus nihil opponens præter inanem verborum ſtrepitum, ineptias ineptiis accumulet. Singula illius argumenta repeto & expendo, ut cognoſcas illum de rebus parùm ſibi compertis judicium tuliſſe. Objecerat Voſſio Simonius, priſcos Eccleſiæ Patres, Affricanum, Origenem, Euſebium, Hieronymum, Auguſtinum & alios qui Judæorum Codicis & LXX. Interpretum diſcrepantias in rebus chronologicis obſervarunt, de ulla Codicum depravatione Judæis objiciendâ nunquam cogitaſſe, ne ipſum quidem Juſtinum Martyrem, qui tamen eſt acerrimus adverſus Judæos diſputator. His cùm nihil ſolidi habeat Voſſius quod reſpondeat, provocat ad Arabes qui ſuæ ſententiæ faveant, uniuſque Abulpharaii verba refert prolixè ex Latina doctiſſimi Pocokii verſione. Verùm cum inepto Scriptore licet ineptire Voſſio, monſtroſaſque ſequi opiniones cum homine qui tot fabulas & portenta in opus ſuum conjecit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

Addit tamen Voſſius, non defuiſſe olim viros qui Judæos depravationis hujus reos peregerint, idque ex Juliano Pomerio facilè cognoſci. Sed non aliud de hoc negotio ſentit Julianus Archiepiſcopus Toletanus, quàm Auguſtinus, cujus teſtimonia in ſuum opus verboſè tranſtulit. Conſtat autem Auguſtinum à Voſſii ſententia valde alienum fuiſſe, eumque redarguiſſe ætatis ſuæ homines, qui ubi Codices Græcos ab Ebraicis diſcrepare in rebus chronologicis animadvertebant, ſtatim affirmabant Ebraica Exemplaria à Judæis corrupta fuiſſe. Sed ejuſmodi objectionis vanitatem ſæpè oſtendit Auguſtinus, cujus hæc ſunt verba. *Inquiunt non eſſe credibile LXX. Interpretes, qui uno ſimul tempore unoque ſenſu interpretati ſunt, errare potuiſſe, aut ubi nihil eorum intererat voluiſſe mentiri; Judæos verò, dum nobis invident quod Lex & Prophetæ ad nos interpretando tranſierunt, mutaſſe quædam in Codicibus ſuis, ut in noſtris minueretur autoritas. Hanc opinionem vel ſuſpicionem accipiet quiſque ut putaverit: certum eſt tamen non vixiſſe Mathuſalem poſt diluvium.* Eamdem iterum quæſtionem tractans Auguſtinus de annis Mathuſalem, teſtatur apertè ſe in eorum ſententiam venire non poſſe, qui Judæos deditâ operâ ſuos Codices depravaſſe aſſerebant. Imò negat Judæorum gentem tam longè latèque diffuſam, in hoc conſcribendum mendacium conſpirare potuiſſe, ita ut, dum aliis invideant autoritatem, ſibi veritatem abſtulerint. Putat diverſitatem illam numerorum, qui in Græcis Latiniſque Codicibus aliter ſe habent quàm in Ebraicis, tribuendam non eſſe Judæorum malitiæ, ſed librariorum errori: ac demum hæc ſubjungit. *Rectè fieri nullo modo dubitaverim, ut cùm diverſum aliquid in utriſque Codicibus invenitur; quandoquidem ad fidem rerum geſtarum utrumque eſſe non poteſt verum, ei linguæ potiùs credatur unde eſt in aliam per Interpretes facta tranſlatio.*

Aug. lib. 15. de Civit. Dei.

Iſta & alia ſimilia ex libris Auguſtini in opus ſuum contra Judæos tranſtulit Julianus Archiepiſcopus Toletanus, in quo annos ab Adamo uſque ad Chriſtum ex Ebræis Græciſque Codicibus recenſitis, Græcos quidem præfert Ebraicis cum priſcis Eccleſiæ Patribus; ſed ſecutus Auguſtinum Judæos depravationis reos non peragit: contrà utriſque Codicibus fidem habendam eſſe exiſtimat, ubi non reperitur librariorum error; quia hanc diverſitatem Divino Spiritui tribuit, cùm LXX. Interpretes, referente Auguſtino, *non interpretantium munere, ſed Prophetarum libertate aliter voluiſſe dicere credendum ſit.* Affirmat idem Julianus, ex brevitate annorum quæ in Judæorum libris conſpicitur, nullum inſtare periculum fidei, nec eam brevitatem eſſe contrariam nativitatis Chriſti temporibus. Hæc clara ſunt & manifeſta, aptiſſimaque refellendis Abulpharaii & Voſſii commentis.

Ad Talmudicos poſtea tranſit Voſſius: ſed quàm bene hoc ſuccedat, tu ipſe, vir optime, judicabis: tot enim hoc loco refert ineptias, ut illo videar ineptior, ſi ſingulas perſequar. Hæc ſunt illius verba. *In Talmude prolixè narratur congreſſus Judæorum cum Hieronymo à Sancta Fide Rabbino*

Hiſpa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

Hiſpano, ſed ante trecentos annos facto Chriſtiano. Sed quid iſta ſignificent ne quidem Elias divinaverit. Quî enim fieri poteſt ut Hieronymus à Sancta Fide, qui ante trecentos annos vixit, in Talmude cum Judæis congrediatur? Hieronymus ille à Sancta Fide fuit Medicus Pontificis Benedicti, qui Petrus de Luna appellatus eſt. Editæ ſunt rationes quas Hieronymus è libris Talmudicis deſumptas propoſuit coram Benedicto, Cardinalibus, Magiſtris & Doctoribus: ſed nihil prorſus eorum quæ illi tribuit Voſſius in hoc ſcripto legitur: è contrario eadem planè ratione Judæos urget Hieronymus, quâ illos premendos eſſe cenſuit Simonius, ita ut ſuo ſeipſum gladio jugulaverit Voſſius, cùm iſtum Scriptorem vocavit in auxilium. Riſerat Simonius Voſſium, qui Eliam Talmudicum Doctorem fecerat Prophetam. Jam probat & ipſe Propheta Voſſius ex ſuppoſito illo Talmudiſtarum congreſſu, non certò conſtitiſſe an hic Elias ſit Propheta ille antiquus, an verò alius quidam Rabbi. Sed ea de re in ſcripto Hieronymi à Sancta Fide ne quidem verbum extat: imò ea quæ ex Talmude affert manifeſtè oſtendunt Eliam Rabbinum fuiſſe. Quare nugatur bonus Voſſius, quando de Simonio ſic loquitur. *Simonius in gratiam Judæorum, ipſis Rabbinis Rabbinior, audacter affirmat hunc Eliam fuiſſe Rabbinum.* Hoc quidem affirmavit Simonius, & affirmat iterum, quia clara ſunt hoc loco Talmudis verba, quæ ſi legiſſet Voſſius, nugatoribus Talmudiſtis nugacior, nugatorem in Prophetam non transformaſſet: illud enim de quo agitur vaticinium non ſolùm tribuitur in Talmude Eliæ, ſed aliis Rabbinis qui iſtud etiam referunt. Autor itaque fuerim Voſſio, qui tot nugatores inter Prophetas recenſuit, iſtos etiam Rabbinos inter Prophetas & Prophetides collocet, ut longè adhuc majori Prophetarum & Prophetidum agmine ſtipatus bonus Voſſius, nova ſua procudat vaticinia. Verùm placet ipſa Talmudis verba afferre, ut ex illis quidquid nugarum de hoc Elia effutiit, faciliùs refellatur. Vaticinium iſtud in Tractatu Avoda Zara & in Tractatu Sanhedrin ſic conceptum legitur: תנא דבי אליהו ששה אלפים שנה הוי העולם שני אלפים תוהו שני אלפים תורה שני אלפים ימות המשיח בעונותינו שרבו יצאו מהם מה שיצאו. *Docet domus Eliæ, ſex annorum millibus erit mundus: bis mille annis inanitas: bis mille, Lex: bis mille, tempus Meſſiæ; propter iniquitates noſtras, quæ multæ fuerunt, elapſi ſunt ex iis, qui præterierunt.* Per domum autem Eliæ intellige ipſum Eliam & ejus diſcipulos. Utrùm autem vaticinium illud quod hoc loco producitur, verum ſit vaticinium, non anquiro: ſive enim vera ſit Prophetia, ſive non ſit, certum eſt Eliam alioſque Magiſtros, qui vaticinium iſtud referunt, Rabbinos fuiſſe, non Prophetas: cùm in eodem Talmude paulò ante hæc verba quæ adduximus, iſtud etiam legatur. אמ׳ רב קטינא שית אלפים שני הוו עלמא וחד חריב. *Dixit Rabbi Katina, Sex annorum millibus erit mundus, & uno deſtruetur.* Jam ſi velit etiam Voſſius iſtum Rabbi Katinam

Talm. Tract. Avoda Zara, cap. 1. Tract. Sanhed. cap. helec.

cum Rabbi Eliâ inter ſuos Prophetas collocare, per me licet ut nugetur; conſentientemque hac in re habebit Poſtellum magnum Prophetarum & Prophetidum amplificatorem, qui ſcribit Talmudicos alioſque ejuſdem naturæ libros ab eodem ſpiritu profectos eſſe atque Euangelium. *Sunt Zoar*, inquit Poſtellus, *Targum*, *Midras*, *Miſnajoth*, *Talmud utrumque & Euangelium appendices Legis Moſaicæ.* Attendat Voſſius ad ineptias in quas ſe conjicit, cùm obſtinato animo contendit Talmudicum Eliam eſſe verum Prophetam, objicitque Simonio, eum nihil amare niſi quod diſtortum ſit, eique ſolenne eſſe Prophetas in nihilum redigere. Verum eſt Simonium redigere in nihilum Prophetas Voſſianos qui nugatores ſunt & impoſtores. Gaudeat ejuſmodi Prophetis beatulus Voſſius, autorque illi ſum, ut eos albo Sanctorum quos Anglicana Liturgia continet, adjiciat: multa ſiquidem in illius Liturgiæ Calendario ſpatia vacua ſunt relicta, quibus omnes ſancti Prophetæ & ſanctæ Prophetides Voſſii facilè inſeri poterunt.

Poſtel. lib. de Origin.

Pergit, & ut in Talmude exercitatum ſe eſſe oſtendat, aſſerit ne nunc quidem Rabbinos dubitare, vaticinium de duratione mundi eſſe Eliæ Prophetæ, dummodo & illius eſſe admittantur illa quæ ſequuntur verba; *Sed propter peccata noſtra præterierunt anni qui præterierunt.* At unde hæc ſumpſerit bonus Voſſius, divinet Elias Talmudicus. Addit neminem qui aliquo præditus ſit judicio negaturum adjecta eſſe verba illa à Rabbinis: ſed ego contra auſim affirmare, neminem qui ſani ſit ſincipitis hac in re fidem habiturum rationibus quas profert Voſſius ut illud adſtruat. *Ipſa*, inquit Voſſius, *id ſatis teſtatur phraſis, cùm Eliæ vaticinium Chaldæo, additamentum verò Hebræo ſit expreſſum ſermone.* Verùm quid ſit Ebraicè loqui, quid Chaldaicè, neſcit Voſſius, cùm Eliæ verba minùs non ſint Ebraica, quàm iſta clauſula quam putat à Rabbinis adjectam fuiſſe vaticinio Eliæ. Neque etiam oſtendit ſe judicio præditum, cùm Eliam Prophetam Chaldaicè loquentem repræſentat, Doctores verò Talmudicos Ebraicè loquentes. Nugatur iterum Voſſius, dum probare conatur ex alio Talmudis loco, clauſulam hanc recenter additam fuiſſe, & ex ſcripto Hieronymi à Sancta Fide, in quo illud additamentum non reperitur. Verùm quidem eſt in ſcripto Hieronymi quod editum habemus non legi iſtam clauſulam, quia hæc nihil faciebat ad inſtitutum ſuum & ad Eliæ verba quæ refert. Satis fuit ex Talmude ea referre, quibus urgere fortiter poterat Judæos ex ipſorum Chronologia, & oſtendere dudum adveniſſe Meſſiam: ad quod probandum nihil planè faciebat clauſula iſta quæ in omnibus Talmudis editionibus legitur, & à Scholiaſtis Talmudis ante Hieronymi à Sancta Fide tempora explicatur. Hæc boni Voſſii ſomnia apertè docent, eum à Simonio rectè monitum fuiſſe, ut priùs in Rabbinorum caſtra tranſiret, quàm de illorum rebus ferret ſententiam.

Inſtat deinceps Voſſius, aitque Simonium à ſe monitum fuiſſe, bis mille annos qui in Eliæ vaticinio dicuntur ante Legem effluxiſſe, accipiendos eſſe de tempore quod à diluvio ad

Moyſem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

Moyſem & Legem datam interceſſit, cùm Apoſtolus & pleræque Orientis gentes, quæ aliquam diluvii habent cognitionem, ſic loquantur, mundi initium à diluvio arceſſentes aut à Noacho. Verùm iſtud Voſſii monitum tanquam frigidum meritò exploſit Simonius, cùm in præſenti negotio non agatur de B. Petri & Orientis gentium ſenſu, ſed de Eliæ vaticinio apud Talmudicos, ac de Judæis ex ipſo Talmude & eorum Chronologia refellendis. Voſſium monuerat Simonius, nihil omnino probabilitatis habere argumentum quo probare nititur Judæos in ſuis Codicibus expunxiſſe quatuordecim ſecula; quia Meſſiam expectant, quem nos adveniſſe putamus. Id credibile non eſſe Simonius animadverterat, cùm Judæi ex Codicis Ebræi lectione fortiùs premi poſſint, quàm ex Græca LXX. Interpretum Verſione. Quid Voſſius ad hæc? Ait à diluvio, non ab Adamo arceſſendos eſſe annos in explicando Eliæ vaticinio. Contrà ait Simonius, annos illos numerandos eſſe eâ ratione quâ in Talmude à Judæorum Magiſtris Talmudiſque Scholiaſtis numerantur, cùm de rebus Judæorum inſtituatur diſputatio, ipſique Judæi haud inviti agnoſcant Codicum ſuorum Chronologiam ſibi eſſe contrariam, tempuſque quo venturus erat Meſſias præteriiſſe: & cùm nihil ſolidi illis ſubſit quod reſpondeant Chriſtianis rationem hanc ex illorum Chronologia urgentibus, dilationem adventûs Meſſiæ in peccata ſua rejiciunt. Hoc etiam argumento Judæos urget Hieronymus à Sancta Fide, neque annos mundi à Noacho arceſſit, ſed ab Adamo cum Judæis Talmudicis, & Rabbi Salomone, quem Talmudis gloſſatorem appellat; neque quemquam ſcio, qui in eo de quo agitur argumento annos mundi à Noacho arceſſat, ſi unum excipiamus Voſſium, qui in fingendis commentis Rabbinis Rabbinior eſt: nam & ipſe Julianus Archiepiſcopus Toletanus, qui in ſua Diſputatione contra Judæos LXX. Seniorum Chronologiam præfert Judaicæ, ſumit initium annorum mundi ab Adamo.

Objicit iterum Simonio Voſſius, eum pro Elia Propheta nugatorem Rabbinum ſubſtituere, ac dicere per Legem hîc intelligi tempus iſtud quo Abrahamus relictis idolis ad veri Dei cultum acceſſit; & hoc pacto ſubverti penitus vaticinium. Verùm nugatore illo Rabbino nugacior eſt Voſſius, qui pro nugatore Rabbino ſubſtituit Eliam Prophetam. Illa autem quæ attulit Simonius de tempore, ſumpſit ex ipſiſmet Rabbinis: hæc enim ſunt illius verba. *Magiſtri, qui Commentariis ſuis Talmudis libros illuſtrant, bis mille annos numerant à primo homine condito uſque ad tempus illud quo Abraham relicto idolorum cultu veram Dei unius legem amplexatus eſt.* Hæc ſi facta ſunt, debuit Voſſius falſitatis arguere Simonium ex Talmudicis Scholiaſtis, quos convincendis Judæis utiles hoc loco judicavit Simonius: at Voſſius, qui nihil aliud ſcire videtur, quàm edere inanem ſtrepitum verborum, ait fruſtra Simonium conari perſuadere ad convincendam Judaicam Chronologiam, ſe mirificum conferre beneficium. *Si quis*, inquit Voſſius, *Judæos hac ratione aggrediatur, ludi-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

brio erit, & nihil niſi riſum referet. Verùm quâ arte meliùs Judæorum convinci poteſt Chronologia pro adſtruendo Meſſiæ adventu, quàm ex eorum libris, quos in hoc negotio ſibi adverſari agnoſcunt; ita ut etiam inter illos non defuerint, qui Meſſiam non ampliùs expectandum affirmaverint? Rident quidem Judæi: ſed quid rident? Voſſii ineptias, qui in tractandis eorum libris tam ineptum ſe oſtendit.

Pergit deinceps Voſſius, cùmque nihil habeat quod reſpondeat ad ea quæ ſequuntur, quærit effugium, nihil iis ſolidi eſſe affirmans; graviſſima tamen ſunt & digna quæ à Voſſio expenderentur, cùm in iis de quibuſdam Scripturæ locis agatur, quæ à Judæis deditâ operâ & odio Chriſtianæ Religionis corrupta fuiſſe contendit, eoſque qui aliter ſentiunt fanaticos & ſeſqui-Judæos pronunciat. Sed crimen illud amolitur à Judæis Simonius, putatque illas lectionum diverſitates in Exemplarium diſcrepantiam rejiciendas eſſe, non in Codicum depravationem, cùm ea ſors ſit omnium librorum, ut ſcribæ in illis deſcribendis interdum labantur. Mutos eſſe Codices Ebræos quibus nunc utuntur Judæi, autor eſt Voſſius; ſed ait Simonius, ſimili ratione mutos fuiſſe Codices Ebræos LXX. Interpretum, imò & Samaritarum Codices, quos tamen nemo ſani judicii mutos appellaverit. Iſtud enim eſt nationum Orientalium ingenium, ut libros ſuos cum paucis vocalibus ſcribant per literarum compendia; ſique ob hanc cauſam muti ſunt Judæorum libri, ſimiliter muti erunt Samaritarum, Chaldæorum, Syrorum & Arabum Codices.

Vana eſſe pronunciaverat Simonius ea omnia quæ Voſſius adverſus Judæos ex Juſtini Martyris aliorumque Patrum teſtimoniis congeſſit, idque ſe jam alibi demonſtraſſe dixerat. Quid ad hæc Voſſius? *Somniabat Simonius cùm hæc ſcriberet.* Imò tunc vigilans Simonius Voſſii & ejus ſimilium refellebat ſomnia, ut manifeſtò liquet ex Capite 9. Diſquiſitionum Criticarum, quas ipſe Simonio tribuit. Longè plura afferri poſſent, quibus conſtaret Voſſium Patrum ſcripta ne quidem à limine ſalutaviſſe: at ſatis erit hoc loco expendere quæ habet Voſſius de verbis Jonæ, Cap. 3: 4. *Adhuc quadraginta dies, & Ninive ſubvertetur.* Lectionem hanc, & Græcam, in qua extat *Adhuc triduum*, æqualiter rejicit, aitque Auguſtinum conatum eſſe componere hanc litem, ſed nihil profeciſſe; Theodoretum meliùs errorem Græcorum Exemplarium non Interpretibus, ſed librariis imputare; miratum eſſe Hieronymum hanc diverſitatem, cùm nulla aut verborum aut numerorum ſit affinitas. Voſſius autem illis omnibus oculatior, affirmat quæſtionem hanc ſolviſſe Juſtinum Martyrem, qui in Dialogo cum Tryphone iſta Interpretum verba producens, dies numeret quadraginta tres: ita ut ſecundùm Voſſium, utriuſque Codicis tam Græci quam Ebræi lectio corrupta fuerit, & in Græcis Codicibus olim fuerit, non ut vulgò, ἔτι τρεῖς ἡμέραι, *Adhuc tres dies*; ſed ἔτι τρεῖς ϗ μ΄. ἡμέραι, *Adhuc quadraginta tres dies*. Hæc quidem lectio jam à Mel-

Voſſ. de Tralat. 70. Interp. cap. 23.

Melch. Can. de Locis Theolog. lib. 11.

à Melchiore Cano obſervata fuerat; ſed eſt monſtroſa, utpote quæ conflata ex duplici lectione, nimirum ex Aquilæ & LXX. Interpretum Verſione. Rem ita eſſe deprehendiſſet bonus Voſſius, ſi ad Dialogum Juſtini Martyris animum advertiſſet: nam conſtat ſanctiſſimum illum Patrem Scripturæ verba haud infrequenter proferre ex LXX. Interpretum Verſione ſimul & Aquilæ Tralatione. Scio in hoc ipſo Juſtini loco etiam legi ἐν ἄλλοις τρεῖς, *in aliis tres*. Sed manifeſtum eſt additamentum. Nodum hunc optimè ſolvit Theodoretus, cujus etiam verba leguntur in Scholiis Romanis. Animadvertit vir ille doctiſſimus, Aquilam, Symmachum & Theodotionem legiſſe τεσσαράκοντα, *quadraginta*, & cum his conſentire Syrum & Ebræum: Συμφωνοῦσι δὲ καὶ τούτοις καὶ ὁ Σύρος καὶ ὁ Ἑβραῖος. Dein, nonnullis interjectis, ſuſpicatur etiam ſic ab initio ſcriptum fuiſſe in LXX. Interpretum Verſione, eoſque qui ab initio ſcripſerunt, erraſſe, quorum poſtea error in omnia Exemplaria permanarit. His verbis Theodoretus non ſolùm docet quæ ſit germana hujus loci lectio; ſed & Voſſii ſententiam de Ebræis, Græcis & Syriacis Codicibus refellit; cùm non dubitaverit omnia Exemplaria Græca ex Ebræo, Syro, Aquilâ, Symmacho & Theodotione corrigere, laudaveritque Syrum Interpretem, qui cum editione Syriaca hodierna, quæ ex Ebræo ſumpta eſt, conſentit.

Pergit dein Voſſius nugari, Propheticum enſem iterum diſtringens. Simonius ei objecerat, extra inſtituti ſui rationem eſſe, illud omne quod in Reſponſione ad Criticam Sacram de Prophetis verboſiùs adduxit; atque ubi de LXX. Interpretibus agebatur, quos verè Prophetas & divino afflatu inſpiratos aſſerit, multa congeri inutiliter de oraculorum, ſomniorum, furtorum & ſimilium interpretibus vel indicibus, qui etiam Prophetæ appellati fuerint: quaſi verò de ejuſmodi Prophetis inſtituta fuerit quæſtio. Rectè itaque dixit Simonius, Voſſium quærere latebras, & ab eo malè redargui Hieronymum, qui ſcripſerit LXX. Seniores Prophetas non fuiſſe, ſed Interpretes. Contendit ſiquidem Voſſius, Hieronymum manifeſtè contradicere Apoſtolo, qui pluribus in locis προφητεύειν ſumpſit pro *interpretari*; Epimenidem Cretenſium Prophetam vocari ab eodem Apoſtolo; ſecundùm Platonem in Timæo & alibi, Prophetas dici cujuſcunque veritatis teſtes. Verùm quò tendat iſta Voſſii garrulitas, tu ipſe judicabis, vir optime. Perinde illi eſt quid ſcribat, modò ſcribat. Quando negavit Hieronymus, LXX. Interpretes eſſe Prophetas, conſtat eum locutum non fuiſſe de aliis Prophetis, quàm de iis qui ſunt Divino Spiritu afflati. De his Prophetis loquentem Hieronymum debuit refellere Voſſius, non verò excurrere inaniter, ac diſſerere de hominibus furioſis, ſomniatoribus, Poëtis, aliiſque ejuſdem generis Prophetis; cùm iſti Prophetæ Voſſiani nihil omnino ad rem faciant.

Voſſ. in Reſp. ad Obj. Crit. Sac.

Quaſi ſatis non fuerit Voſſium tot ineptias de Prophetis in Reſponſionem ſuam ad Objectiones Criticæ Sacræ conjeciſſe, alias iterum illis

accumulat, aitque Simonium proprio ſeipſum gladio jugulaſſe, quia Hieronymus Pauli verba explicans, affirmat Epimenidem per illuſionem & ironiam ab Apoſtolo vocari Prophetam. Sed videat bonus Voſſius, an ſuo ſeipſum potiùs gladio Prophetico jugulaverit, cùm inde manifeſtum ſit, nomen Prophetæ eſſe ambiguum. At Simonius ambiguitatem illam Hieronymo cognitam fuiſſe indicavit, cùm dixit illum vocis iſtius proprietatem optimè noviſſe; ſed negaſſe eo tantùm ſenſu illos eſſe Prophetas, quo nomen Prophetæ à priſcis Patribus ſumitur, quando LXX. Interpretes appellant Prophetas. Sed pudet me tot ineptias Voſſii, totque ejus commenta, quæ nihil ad inſtitutum faciant, refellere.

Jam à Prophetia tranſit ad Grammaticam Voſſius; & quia non ſolùm Propheta eſt, ſed & de gente Latina & Latinis Latinior, Simonium arguit, qui ſcripſerit *Voſſio latuit*, cùm ſcribendum eſſet, *Voſſium latuit*: qua in re Deſpauterianum magis ſe oſtendit Voſſius, quàm Ciceronianum: nam Scioppius aliique præſtantiſſimi Grammatici affirmant, Latinum non eſſe *latet me*, idemque Scioppius teſtis in hac materia locupletiſſimus præfert *latet mihi*; quia locutionis iſtius exempla non deſunt in libris Ciceronis. Verùm litem hanc ad Voſſianos Magiſtellos cinctos togâ Profeſſoriâ remittendam eſſe duxi; quia non placet minuta conſectari. Simonius autem Voſſio objecerat, ei latuiſſe quæ ipſe Simonius de Hieronymi ſententia dixerat. *Sed*, inquit Voſſius, *valde mirabitur Voſſius, ſi quidquam hac de re ſcripſerit Simonius, quod Voſſium latuerit.* Videtur tamen ignoraſſe Voſſius, quæ Capite 9. Diſquiſitionum Criticarum de Hieronymo illiuſque ingenio allata ſunt. Si hæc Voſſio non ſufficiant, paratus eſt Simonius demonſtrare Voſſium fœdè erraſſe non in unius Hieronymi, ſed & in reliquorum Patrum teſtimoniis recenſendis.

Ait deinceps Voſſius, carpi ſe à Simonio, ac ſi dixerit præcepta Grammatica à Judæis ante ſexcentos demum annos fuiſſe completa, cùm nuſquam tale quid dixerit; ſed puncta vocalia Judæorum non excedere ſex ſeculorum ætatem. Verùm quærit effugium Voſſius qui duplicem diſtinxit Grammaticam, quam etiam agnovit Simonius, antiquam unam, novitiam alteram. Hæc cum punctis vocalibus orta eſt. De prima non diſputavit Simonius, ſed de altera tantùm, cùm de punctis vocalibus ageretur. Jam Voſſius ſecutus Morinum in prima Exercitationum Biblicarum parte, exiſtimavit ante R. Judam nullam Judæos habuiſſe Grammaticam, aut admodum exiguam. Contra hanc Grammaticam declamitat Voſſius, eamque novitiam appellat quæ à ſexcentis annis nota fuerit. Sed contendit Simonius, hanc cum punctis vocalibus ante annos 900. inventam fuiſſe. Imò ſententiam ſuam Morinus in poſteriori Exercitationum ſuarum parte retractavit.

Contra autem illud quod ſcripſit Voſſius, in Ægypto Syriâque tempore Apoſtolorum ſolam linguam Græcam fuiſſe vernaculam, exceperat Simonius, præter linguam Græ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

Græcam in Ægypto auditam fuiſſe linguam Copticam, in Syria Syriacam, in Judæa Judaicam. At regerit Voſſius, falli Simonium, cùm ne nomen Copticæ linguæ extiterit antequam Arabes potirentur Ægypto. Verùm pace doctiſſimi Voſſii dixerim, eum non magis ſcire Copticè, quàm Ebraicè & Chaldaicè. De nomine non diſputo, ſed de re ipſa. Coptici ſermonis nomine intelligo ſermonem Ægyptiacum qui tunc apud Ægyptios vigebat præter ſermonem Græcum. De tempore autem quo Ægyptii appellati fuerint Copti, & eorum lingua Coptica, inutile eſt diſputare, cùm id non faciat ad inſtitutum. Dico autem ſermonem Copticum ſive Ægyptiacum fuiſſe in Ægypto antequam Arabes potirentur illis regionibus. Verùm, ſicut ſub Græcis Principibus Græcis vocibus auctus fuit; ita ſub Arabibus Arabicis vocabulis adauctus fuit. Demum poſtquam lingua Arabica in Ægypto cœpit eſſe vernacula, paulatim in deſuetudinem abiit ſermo ille Copticus ſive Ægyptiacus, coactique ſunt Copti libros ſuos Copticos in ſermonem Arabicum convertere. Id palam teſtantur Biblia MSS. Copticè & Arabicè deſcripta. Simili ratione manuſcriptæ Coptorum Liturgiæ ſub duabus columnis exaratæ conſpiciuntur Arabicè & Copticè. Quod autem ſubjicit Voſſius, ex eo probari linguam Copticam non extitiſſe antequam Arabes potirentur Ægypto, quòd illa lingua ex Græco & Arabico ſermone conflata ſit, futiliſſimum eſt: ſimili enim ratione dixerim novitiam eſſe linguam Turcicam, quòd in ea multæ ſint voces Arabicæ. Conſtat tamen linguam hanc veterem eſſe Scythicam, in quam poſtea multæ voces Arabicæ invectæ fuerunt. Quod etiam de lingua Perſica dicendum eſt. Si quid concludat Voſſius, concludat etiam nullam linguam fuiſſe Anglicam in Anglia antequam Normani Principes potirentur Angliâ, quia in ſermone Anglico complures ſunt voces Normanicæ.

Verùm diſtortas concluſiunculas ita amat Voſſius, ut vix aliæ in ſuis libris appareant. Sic eâdem ratione concludit novitiam eſſe Syriacam Veteris Inſtrumenti Verſionem, quia Græcis ſcatet vocabulis; pariter Syriacam Novi Teſtamenti Tralationem nuperam eſſe, quia in eo infimæ Latinitatis reperiuntur vocabula, quale eſt illud quod occurrit Matthæi Cap. 27. verſ. 65. קסטונרא, *quæſtionarius.* Qui facit omnia bellè Voſſius, bellus eſt quoque Criticus, quique eodem argumento conficiet Græcum Novi Teſtamenti Codicem novitium eſſe, quia multa etiam in eo reperiuntur Latina vocabula, inter quæ numerari poteſt illud quod infimæ Latinitatis eſſe pronuntiat: quippe in Syriaco legendum non eſt קסטונרא cum ר ſive *r*; ſed קסטונדא cum ד ſive *d*: & eſt ipſa vox κουςώδιας, quæ hoc ipſo loco in Græco extat, ſumpta ex Latina *cuſtodia*. Norunt qui Syriacè legere ſciunt, nihil prorſus eſſe diſcriminis inter ר & ד, ſive *r* & *d*, niſi quòd ר puncto notetur deſuper; idem verò punctum ſit infra ד, illudque in MSS. Codicibus interdum abeſt. Iſta autem punctorum confuſio

Voſſ. de Sept. Interp. Tranſl. cap. 28.

fuſio in libris manu exaratis magnam quoque attulit ſenſuum confuſionem in libris editis, cujus confuſionis exempla innumera ſunt in Bibliis Polyglottis, quæ primùm Pariſiis edita, deinde Londini recocta ſunt. Ne autem objiciat Voſſius, in voce Syriaca haberi literam ן ſive *n*, quæ in Græca & Latina non extat, dico ſolenne eſſe Syris & Chaldæis literam iſtam ſuis vocabulis adjicere, illiusque additionis infinita eſſe exempla. Denique illud quod ſubjungit Voſſius, Simonium quoque in eo falli, quòd Syriacam linguam Hieroſolymis vernaculam fuiſſe dixerit, non expendo, quia plura de hoc poſtea ſe dicturum pollicetur Voſſius, & ibi ſententiam quoque illius de hoc argumento expendam. Nunc ad alia Voſſii commenta, quæ his majora ſunt, venio.

Dixerat Voſſius, Judæorum δευτερώσεις ſive Traditiones ante Juſtiniani tempora ſermone duntaxat Græco concinnatas fuiſſe, librumque Miſnæ è Græco in Ebræum ſermonem circa illud tempus converſum. Hanc opinionem ut portentoſam riſerat Simonius. Quid ad hæc Voſſius? *Caveat Simonius, ne intempeſtivo riſu ipſe fiat ridiculus.* Sed tempeſtivum fuiſſe riſum Simonii, adeoque ridiculum eſſe Voſſium, manifeſtè oſtendunt ea quæ iterum affert idem Voſſius, ut ſententiam ſuam defendat. Ille enim affirmat librum δευτερώσεων ſive Traditionum, cujus mentionem facit Juſtinianus, ſermone Græco conſcriptum fuiſſe, quia tunc in Imperio Romano non alia erat lingua vernacula quàm Græca: & quia nunc longè oculatior factus eſt Voſſius, addit Aquilam primum fuiſſe Traditionum illarum compilatorem; δευτέρωσιν eſſe ſecundam Aquilæ editionem, quæ non tantùm ſacrorum librorum Verſionem continuerit, ſed & inſtructa fuerit Commentariis ſeu Annotationibus margini adſcriptis, quas idem Aquila ex Judæorum Traditionibus compilaverat. *Riſum teneatis amici.* Quot verba, tot ineptias effudit bonus Voſſius.

Et ut à nomine δευτερώσεων ſumamus initium, ſæpe illud occurrit in Patrum tum Græcorum tum Latinorum ſcriptis, à quibus non alio ſenſu uſurpatur, quàm pro Judaicis Traditionibus. Sic Hieronymus in Epiſtola ad Abgaſiam & alibi paſſim ait, Judæos ſuas Traditiones appellare δευτερώσεις. Similiter Auguſtinus & alii Patres obſervant Judæos hac voce ſuas Traditiones denotare. Iidem quoque Patres, qui ſecundæ editionis Aquilæ mentionem fecerunt, nunquam illam δευτέρωσιν appellant. Verùm ait Voſſius, veterem Novellarum Interpretem δευτέρωσιν rectè vertiſſe *ſecundam editionem.* At quid inde confici poteſt? An ideo ſecunda illa editio eſt ſecunda editio Verſionis Aquilæ, quia δευτέρωσιν vetus Novellarum Interpres reddidit *ſecundam editionem*? Miſnam ſive δευτέρωσιν etiam hodie Judæi vocant ſecundam Legem, ſeu ſecundam Legis editionem, quòd illa, ipſis referentibus, ſit Legis repetitio. Idcirco vetus Novellarum Interpres, qui verbum de verbo expreſſit, ſecundæ editionis nomine nihil aliud intelligit quàm ſecundam Legis Judaicæ editionem: ſic enim etiam Judæi vocant ſuas Traditiones, quas non minùs à

Hieron.

Auguſt.

Deo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

Deo profectas fuiſſe exiſtimant, quàm ipſam Moſis Legem.

Euſeb. Orig. Hieron. Nunc ad rem ipſam veniamus. Fierine potuit ut Euſebius, Origenes, Hieronymus, aliique Patres qui utriuſque Verſionis Aquilæ ſæpe mentionem fecerunt, ne verbum quidem dixerint de Commentariis illis Aquilæ, quos ſupponit Voſſius illum ſecundæ editioni ſuæ adjeciſſe? Simili argumento utuntur plerique viri docti, imò & ipſe Voſſius, ut oſtendant ante Origenis & Hieronymi tempora non extitiſſe Chaldaicam Onkeloſi Paraphraſim; nec ſanè invalidum eſt argumentum illud: ſed longè validius eſt in præſenti materia, cùm agatur de libro qui Græco ſermone tunc vernaculo ſcriptus fuerit: lingua autem Chaldæa perpaucis cognita fuit; cùm & ipſe Hieronymus, qui Ebraicè ſciebat, vix Chaldaicè ſciverit.

Quod verò ait Voſſius, δευτερώσεις ſive Traditiones ante Juſtinianum non alio ſermone ſcribi potuiſſe quàm Græco, quia non alia erat lingua vernacula in toto Imperio Romano quàm Græca; illud non eſt ad rem, cùm ante illa tempora nullus eſſet Traditionum liber apud Judæos ſcriptus & editus, ut apertiſſimis verbis teſtatur Auguſtinus, qui ait, *Judæos Traditiones ſuas non ſcriptas habere, ſed eas memoriter tenere, alterumque in alterum loquendo illas transferre, quas δευτερώσεις vocant.* *Auguſt.* Quare inutile eſt quod ibidem ſubjungit Voſſius, Traditiones Hebræas Hieronymi in Geneſim & reliquos Scripturæ libros è Græco tranſlatas fuiſſe ſermone. Præterea ſuo etiam gladio hîc ſeipſum jugulat bonus Voſſius, qui ex eo quòd non alia in Imperio Romano audiretur lingua quàm Græca, concludit ante Juſtinianum Traditiones Judæorum Græcè ſcriptas fuiſſe. Si hæc ratio valeat, neceſſe fuit etiam Juſtiniani tempore illas ſcribi Græco ſermone, cùm tunc lingua Græca fuerit vernacula. Tamen Voſſius affirmat Judæorum Traditiones tunc temporis è Græco in Ebræum ſermonem tranſlatas fuiſſe. Sed ridiculus & ipſe fiam qui tot ineptias Voſſii refellam.

Inſtat iterum Voſſius, aitque Judæos, teſte Epiphanio, δευτερώσεις *Epiphan.* ſive Traditiones adſcribere Rabbi Akibæ; Aquilam, teſte Hieronymo, diſcipulum fuiſſe Akibæ; adeoque Aquilam collectorem eſſe Judaicarum Traditionum. *Ad compeſcendum*, inquit Voſſius, *Simonii hæc, ut puto, ſufficient riſum.* Imò non dubito quin Simonius iterum riſum effundat, cùm tam lepidum ratiocinatorem audiet. Quæſierim à Voſſio, cur Epiphanius, qui Moſem, Akibam, aliosque Magiſtros profert à quibus Judæi Traditiones ſuas hauſerint, Aquilam etiam inter illos non recenſuerit, ſi verum eſt, ut exiſtimat Voſſius, illum eas Græco ſermone compilaſſe & in publicum edidiſſe; maximè cùm Moſes, Akiba & alii quorum mentionem fecit Epiphanius, Traditiones illas ſcriptis non evulgaverint?

Si quis autem aveat ſcire, cur illis temporibus cùm lingua Græca in toto Imperio Romano erat vernacula, Judæorum Magiſtri ſuas Traditiones Ebraicè ſcripſerint, hæc accipiat. Judæi qui δευτερώσεις docuerunt, quique eas collegerunt, Ebraicè & Chaldaicè ſciebant, ut & plerique Judæi

etiam ætate Hieronymi, qui in Præfatione in Tobiam, quem ex Chaldaico Latinum fecit, hæc habet: Hieron. *Et quia vicina eſt Chaldæorum lingua ſermoni Hebraico, utriuſque linguæ peritiſſimum loquacem reperiens, unius diei laborem arripui, & quidquid ille mihi Ebraicis verbis expreſſit, hoc ego & accito Notario ſermonibus Latinis expoſui.* Si quid igitur Judæorum Magiſtri Traditionum ſuarum in adverſaria retulerint, quod & eos feciſſe veriſimile eſt, ſcriptum fuit Ebraicè vel Chaldaicè; indeque ortum fuit ut Talmudis libri his linguis conſcripti fuerint. Conſtat Doctores Tiberiadis ætate Hieronymi Ebraicè & Chaldaicè fuiſſe locutos: iidem quoque Magiſtri Tiberiadenſes, qui poſtea Maſoram compilarunt, uſi ſunt vocibus Chaldaicis.

Expendit poſtea Voſſius nonnulla Scripturæ loca, ex quibus oſtenderat Simonius Hieronymum aliquando bene, aliquando malè LXX. reprehendiſſe Interpretes: at Voſſius, qui putat illos etiam Prophetas fuiſſe, eoſdem facit ab omni errore immunes. Verùm quàm feliciter illud Voſſio ſucceſſerit, quia paratus eſt Simonius demonſtrare in libro quem editurus eſt, in quo Codices Ebraicos & Hieronymi Tralationem defendit, non eſt cur loca iſta expendam, maximè cùm Simonius etiam interdum caſtigaverit Hieronymum, qui non Propheta, ſed Interpres fuerit. Dixerim tantùm hoc loco, Interpretem quemlibet, etiam Aquilam, quem omnium Interpretum futiliſſimum eſſe Voſſius exiſtimat, eadem arte eademque facilitate defendi poſſe, quâ ipſe LXX. tuetur Interpretes.

Objecerat præterea Simonius, Hieronymum longè aliter de lingua LXX. Interpretum ſenſiſſe, quàm ipſe ſentiat Voſſius, qui Græcam illam prorſus eſſe affirmat, putatque ex verbis Hieronymi ſcribentis Gioram, quod habent LXX. Interpretes, Ebraicum eſſe, non Græcum, concludi non poſſe Verſionem hanc Græcam non eſſe, cùm Euangelia, in quibus complura verba Ebræa occurrunt, non ideo deſinunt eſſe Græca. Verùm, ut & ipſe Voſſius judicet quàm bene hac in parte cum Hieronymo conſentiat, placet doctiſſimi illius Patris verba afferre ex illius Commentariis in Epiſtolam ad Galatas. *Verbum* ἀποκαλύψεως, *id* Hieron. *eſt, revelationis, propriè Scripturarum eſt, & à nullo ſapientium ſeculi apud Græcos uſurpatum. Unde mihi videntur, quemadmodum in aliis verbis quæ de Ebræo in Græcum LXX. Interpretes tranſtulerunt, ita & in hoc magnopere eſſe conatos, ut proprietatem peregrini ſermonis exprimerent nova novis rebus verba fingentes.* Hæc clara & manifeſta ſunt, mentemque Simonii de lingua Græca LXX. Interpretum & Novi Teſtamenti apertè confirmant.

Similiter eludit Voſſius Joſephi teſtimonium, qui etiam, referente Hieronymo, teſtatur LXX. Interpretes ſolos quinque libros Moſis Græcè reddidiſſe. Ait nuſquam hoc Joſephum affirmaſſe, ſed eos dixiſſe Legem tantùm vertiſſe, quo nomine tota Ebraica Scriptura intelligi debeat. Noverat Simonius ambiguum eſſe Legis nomen, nec ſolùm quinque libros Moſis denotare, ſed & interdum univerſam Scripturam. Verùm ex illa ambiguitate nunquam

efficiet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

efficiet Voſſius cum Morino ſuo, Joſephum de ſolis quinque libris Moſis locutum fuiſſe. Neque aliter de hoc argumento ſentiebant priſci Judæi, quàm ipſe Hieronymus.

Negat dein Voſſius, ſe unquam ſcripſiſſe in libris obſcurioribus, veluti Jobi & Proverbiorum, LXX. Interpretes magis accuratos ſe oſtendere; cùm ſciat illos ubique optimorum Interpretum bene functos eſſe munere. Verùm non aliud Voſſio tribuit Simonius, quàm quod ipſe Voſſius ſcripſit, nimirum hodiernos Interpretes meras promere ineptias, præſertim in obſcurioribus Scripturæ libris, integraque ſe poſſe ex illis libris adducere capita, in quibus ne unicus quidem occurrit verſiculus qui ab illis Interpretibus intellectus fuerit; ac demum concludit Voſſius, ubicunque deſeruntur LXX. Interpretes, ipſam quoque ibi deſeri veritatem. Iſta ſunt quæ voluit refellere Simonius, & in Diſquiſitionibus Criticis poſt illa verba, *magis accuratos ſe oſtendunt*, legendum eſt, *quàm novi Interpretes*; quæ verba omiſſa ſunt. Falli itaque putat Simonius Voſſium, qui ſcribit in libris Jobi, Eccleſiaſtæ, Oſeæ ac ſimilibus, LXX. Interpretes accuratiores eſſe novis Interpretibus; cùm illi ſæpe in his libris non ſolùm à vocibus, ſed & à ſenſu receſſerint, ut omnibus qui Græcè & Ebraicè ſciunt, ſtatim erit obvium. Placet hîc unum è ſexcentis locum proferre etiam in re minimè obſcura. Proverbiorum Capite 6: 16. in Ebraicis Codicibus, quos ſequuntur Hieronymus, Syrus Interpres & Chaldæus, legimus ſex eſſe, imò ſeptem quæ odit Deus. Ibidem ſeptem illa quæ Deus odit, enumerantur, quæ Codicis Ebraici lectionem apertè confirmant. In LXX. Interpretibus neque *ſex* neque *ſeptem* legitur; idque ex eo ortum eſt, quòd in ſuis Codicibus Ebraicis aliter legerint. Ratio autem contextûs & ea quæ conſequuntur, hodiernam lectionem præferendam eſſe docent manifeſtè.

Quæ autem eodem loco addit Voſſius adverſus Hieronymum, de Rodanim, nihil omnino ad rem faciunt; cùm etiam annotatum fuerit à Simonio in hoc peccaſſe Hieronymum. Hæc enim ſunt verba Simonii in hunc locum. *Non is tamen ſum qui ab Hieronymo ita pendere velim, ut etiam illius errores, qui ſanè plurimi ſunt, approbem.* Quare longè ſatius fuiſſet etiam cum Simonio agnoſcere in multis quoque erraſſe LXX. Interpretes, errorumque cauſas cum ipſo aperire. Verùm LXX. Seniores ipſi Voſſio ſunt Prophetæ, adeoque neceſſe eſt eos ab omni errore immunes fuiſſe. Noverat Simonius etiam ætate noſtrâ non deeſſe Theologos, qui Hieronymum quoque inter Prophetas collocent, quique doctiſſimi illius Patris errores tueantur: ſed illos, quia non ſaniori judicio videntur quàm ipſe Voſſius, deſeruit, judicavitque ſecundùm Criticæ regulas expendenda eſſe ea omnia quæ in LXX. Interpretibus carpit Hieronymus tanquam minùs bene tranſlata, maximè cùm in pluribus veniâ dignus ſit idem Hieronymus, qui teſtetur fieri non poſſe quin peccaverit in multis, fateaturque ſe nonnulla dictandi celeritate, dum parùm attendit, non bene vertiſſe. Similiter quis negaverit, LXX. etiam Interpre- *Hieron.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

tibus, quia homines erant, multa excidiſſe. In eo verò quod ibidem ſubjicit Voſſius, perire Prophetiam, ſi *Agag* legamus, ineptum ſe oſtendit Criticum : ut enim de ſenſu hujus loci nihil dicam, certum eſt addi potuiſſe huic nomini literam א, Aleph, quæ nihil ſenſûs mutet. Sic hoc loco Interpres Arabs Samarita, qui in Codice Samaritico & in Verſione Samaritica legit *Gog*, non dubitavit in Verſione ſua Arabica reponere *Agog*.

Cap. 24 Numer.

Jam ad Caput XVIII. Criticarum Diſquiſitionum tranſit Voſſius, in quo manifeſti illius errores circa Origenis Hexapla caſtigati fuerant : cùmque nihil ſolidi habeat quod reſpondeat Simonii objectionibus, caninam promit eloquentiam, verbiſque pugnat, non rationibus. Ait monitum à ſe fuiſſe Simonium ut caveret ab Epiphanio ſibi ipſi contradicente, & ab aliis qui eum ſecuti fuerant. Verùm Simonius longè ſatius eſſe exiſtimavit Epiphanio teſti oculato credere, qui Tetrapla & Hexapla vidit, quàm Voſſio ſomnianti. Falſum quoque eſt hac in re ſibi contradixiſſe Epiphanium. Quia verò totus ab aliis pendet Voſſius, qui ne quidem à limine Patres ſalutavit, Simonium ad Henrici Valeſii annotata relegat. Sed non ignoravit Simonius quid ea de re à doctiſſimo Valeſio ſcriptum fuerit, qui à Voſſii ſententia alienus eſt : probat enim Epiphanii & Ruffini teſtimoniis, in prima columna verba Ebræa Ebraicis literis poſita fuiſſe, & in ſecunda columna eadem verba Ebræa Græcis literis fuiſſe deſcripta.

Negaverat Simonius, Origenem unquam cogitaſſe de Codice Samaritarum ſuis Hexaplis inſerendo, idque firmiſſimis rationibus probaverat. Quid ad iſtas Voſſius? Nihil præter voces, phraſes phraſibuſque accumulans dat quidem ſonum, ſed ſine mente. *Si quis*, inquit, *cauſam quærat quamobrem pulchra iſtiuſmodi nugamenta commentus fuerit P. Simonius, nullam profectò aliam invenies, niſi ut excluſo Samaritico ſua concinnaret Octapla.* Sed cur ineptiens Voſſius inutiliter aërem diverberat? Reſpondeat Simonii rationibus quibus Octapla adſtruxit. Pollicitus fuerat ipſe Voſſius, novam & hactenus inauditam Hexaplorum Origenis diſpoſitionem ſe demonſtraturum : cur igitur promiſſa ſua non exſolvit? Similiter ante annos viginti pollicitus quoque fuit ſe inſtauraturum aliquando Verſionem LXX. Interpretum, in quam, adulterinis ſeparatis, veterem & genuinam reducet ſcripturam : ſed priùs veniet Elias Talmudicus, quàm promiſſa ſua exſolvat bellus iſte LXX. Interpretum Verſionis reſtitutor.

Inſtat, aitque clara eſſe Euſebii verba, cùm dicit Origenem ſibi comparaſſe ea Ebraica Exemplaria quæ prototypis Ebræorum deſcripta eſſent literis, id eſt, referente Voſſio, Samariticis. Clara quidem ſunt & manifeſta Euſebii verba : ſed quia apertè deſtruunt commentitia Voſſii Hexapla, juvat illa proferre ut extant in Euſebii editionibus. De Origene ſic loquitur Euſebius. Τοσαύτη δ' εἰσήγετο τῷ Ὠριγένει τῶν θείων λόγων ἀπηκριβωμένη ἐξέτασις, ὡς καὶ τὴν Ἑβραΐδα γλῶτταν ἐκμαθεῖν· τάς τε παρὰ

Euſeb. Hiſt. Eccleſ. lib. 6.

παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἐμφερομένας πρωτοτύπους αὐτοῖς Ἑβραίων στοιχείοις γραφὰς κτῆμα ἴδιον ποιήσασθαι. *Tantum curæ ac diligentiæ in divinorum librorum accurata inquiſitione adhibuit Origenes, ut Ebraicam etiam linguam didicerit, & prototypas quæ apud Judæos erant Ebraicis literis Scripturas ſibi comparaverit.* Iſta Euſebii verba luce meridianâ clariora ſunt, atque manifeſtè oſtendunt Origenem in concinnandis ſuis Hexaplis vel Octaplis, non aliis uſum fuiſſe Codicibus Ebraicis, quàm illis qui tunc circumferebantur apud Judæos. Verùm qui nova facit omnia Voſſius, qui novum fecit Aquilam & nova Hexapla, novum jam fingit Euſebium, & ſine ullo Codicis manu exarati autoritate ſic legenda eſſe Euſebii verba exiſtimat: Τάς τε παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἐμφερομένας πρωτοτύποις αὐτοῖς Ἑβραίων στοιχείοις γραφὰς κτῆμα ἴδιον ποιήσασθαι, quaſi ſenſus ſit Origenem illas ſibi comparaviſſe Scripturas quæ prototypis Ebræorum literis eſſent exaratæ. Prototyparum autem literarum nomine apud Euſebium Samariticos characteres intelligit Voſſius. Sed nugas profectò agit, qui ex præſumpta ſuſpicione, ac ſine ulla Codicis MSS. autoritate receptam lectionem mutare audeat contra ipſius Euſebii mentem. Non animadvertit Voſſius, Euſebium manifeſtè loqui de characteribus Ebræis quibus tunc uterentur Judæi: quippe dixit παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις; minimè verò παρὰ τοῖς Σαμαρείταις. Sic idem Euſebius in Chronico, ubi Judæorum Exemplaria diſtinguit à Samariticis, vocat Judaicum Exemplar τὸ παρὰ Ἰουδαίοις Ἑβραϊκόν, *quod apud Judæos eſt Ebraicum*; Samariticum verò τὸ παρὰ Σαμαρείταις Ἑβραϊκόν, *quod apud Samaritas eſt Ebraicum.* Nemo itaque ſano præditus judicio exiſtimaverit Euſebium his verbis παρὰ Ἰουδαίοις, Ebraicos Samaritarum Codices denotare voluiſſe.

Euſeb. in Chron.

Pergit dein Voſſius verbis pugnare, non rationibus. *Adeone*, inquit, *ineptus fuit Euſebius, ut poſtquàm dixit Ebræam quoque linguam addidiciſſe Origenem, tanquam rem magnam addat illum quoque Hebræum ſibi comparaſſe Exemplar ubique inter Judæos obvium?* Non ineptus ſanè fuit Euſebius; ſed ipſe ineptus eſt Voſſius, qui clara Euſebii verba conatur obſcurare. Affirmat Euſebius, Origenem non ſolùm à Judæorum Magiſtris linguam Ebræam addidiciſſe; ſed etiam Ebraicum illorum Exemplar ſibi comparaſſe, ut illud ſuis Hexaplis inſereret. Quæ verba luce meridianâ clariora ſunt. Tunc priſci Eccleſiæ Patres Græcam Aquilæ Interpretationem, quam ille verbum de verbo reddens accuratiùs ex Ebraicis fontibus expreſſerat, Ebræum Codicem appellabant. Deinde, quando hæc ſcripſit Euſebius, attendebat etiam ad Ebraica Exemplaria, quæ tunc à pleriſque Ebraicè neſcientibus Græcis literis expreſſa legebantur.

Iterum Simonio Voſſius objicit, illum de Origene contraria dixiſſe, quaſi Origenes de Ebraico Samaritarum Codice nunquam cogitaverit, qui tamen illi non fuerit ignotus. Sed imponit Voſſius Simonio, qui fatetur quidem Ebraicum Samaritarum Codicem non ignotum fuiſſe Ori-

Origeni; ſed addit, de illo ſuis Hexaplis inſerendo ne per ſomnium quidem unquam Origenem cogitaſſe: cujus rei fidem faciunt jam allata Euſebii verba. Præterea Origenes Judæos habuit præceptores, non verò Samaritas; idemque Origenes de Judæis præceptoribus ſuis, à quibus linguam Ebræam & alia multa didicerit, interdum loquitur, nuſquam verò de Samaritis. Quare ea omnia quæ ibidem ſubjungit Voſſius de Affricano & de prototypis Samariticis literis, vana ſunt, neque quidquam ex ipſis conficiet Voſſius, niſi novum etiam cudat Affricanum. Per me licet ut Affricanus fuerit vir linguæ Syriacæ, Chaldaicæ & Arabicæ peritiſſimus: inde tamen nihil conſequitur quòd Voſſii commentum de prototypis literis & Codice Samaritico Hexaplis Origenis inſerto ſtabiliat.

Affricanum, Origenem, alioſque Patres nomine Codicis Samaritici, è quo nonnulla in ſuos libros tranſtulerunt, intellexiſſe Græcam Ebræi Samaritarum Exemplaris Tralationem, affirmavit Simonius: ſed quia Verſionem hanc Græcam Samaritarum non agnoſcit Voſſius, negat pariter Patres illam conſuluiſſe, putatque Affricanum & Origenem legiſſe ipſummet Codicem Ebraicum Samariticis literis exaratum. Verùm ipſemet Origenes, qui Ebraicè doctus fuit, ſi quando de Samaritarum literis loquatur, non ex illorum libris, ſed ex ipſiſmet Judæis quærit teſtimonia. Sic Cap. 9. Ezech. verſ.4. ubi in Græcis Codicibus legitur σημεῖον, & in Ebraicis תו, obſervat ſe didiciſſe à quodam Ebræo, ſed qui Chriſtianus factus fuerat, in antiquis characteribus literam Thau cruci ſimilem eſſe. De Samariticis literis loqui Origenem, quas τὰ ἀρχαῖα στοιχεῖα appellat, nemo negat. Quî igitur fieri potuit ut dilectus ille Affricani filius (ſic Origenem Voſſius appellat) ab homine Ebræo didicerit quæ eſſet literæ Thau apud Samaritas figura, ſi illorum Codices Samariticis literis deſcriptos habuerit?

Iterum Voſſius imponit Simonio, quaſi ſcripſerit miſerè hallucinatum eſſe Juſtinum Martyrem, qui Verſionem Græcam Aquilæ crediderit ipſum eſſe Ebraicum Exemplar. Verùm hæc ſunt Simonii verba: *Juſtinus Martyr diſputans contra Tryphonem Judæum, Græcam Aquilæ Interpretationem donat nomine Contextûs Ebræi*; additque Simonius, Voſſium ad hoc & ad alia ejuſdem rationis plurima non attendiſſe: quomodo enim ad iſta attendere potuiſſet bonus Voſſius, qui in referendis Patrum teſtimoniis ſummam præ ſe fert inſcitiam. Jam non ſolùm Juſtinus, ſed & alii Patres Verſionem Græcam Aquilæ donant nomine Codicis Ebraici; Judæique ipſi priſcis illis Eccleſiæ temporibus qui Græcas noverant literas, non aliter loqui ſolebant in ſuis diſputationibus cum Chriſtianis. Quippe his objicientibus LXX. Interpretum verba, ſæpius reſpondebant aliter eſſe in Ebræo, id eſt, ſecundùm illos, in Græca Verſione Aquilæ. Videat igitur Voſſius, quàm ineptè his verbis ſibi applauſerit, *Nos ſcimus non Juſtinum, ſed Simonium miſerè hallucinari, & non intellexiſſe verba hujus Martyris.* Hallucina-

cina-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

cinatum fuiſſe Juſtinum hac in re nunquam ſcripſit Simonius; ſed Voſſium Juſtini Martyris verba non legiſſe, adeoque mirum non eſſe ſi tam fœdè erraverit.

Nunc ad ſolitas relabitur ineptias Voſſius, ſcribitque Simonium iſta omnia commentum fuiſſe, ut evinceret Hexapla non à ſex appellata fuiſſe Verſionibus; ſed ea verè fuiſſe Octapla, & ſic dicta fuiſſe ab octo columnis. Nihil hac in re commentus eſt Simonius, qui Euſebium, Epiphanium ac Ruffinum oculatos teſtes ſecutus fuerit: ſed ipſe potiùs nova commentus eſt Hexapla Voſſius, quæ Samariticum etiam Exemplar continerent. Quod verò Hexapla à ſex columnellis ſic dicta fuiſſe exiſtimet Simonius, non illud commentus eſt;
Ruffinus. ſed à Ruffino teſte oculato accepit, qui ſcribit Origenem *in propriis paginis ſive columnellis editiones ſingulas deſcripſiſſe.* Jam cùm fuerint in illis Origenis Exemplaribus octo columnæ ſive paginæ, ex his columnis ſive paginis ſua Octapla rectè confecit Simonius.

De eo autem quod ait Voſſius, Simonium ſemper paginas illas vocare columnellas, non columellas, ſileo; quia utrumque Latinum eſt, neque judicavit hac in re caſtigandum eſſe Ruffinum qui columnellas dixit, vel, ut quibuſdam placet, columnulas. Sed cùm diſertulum Voſſium deficiant rationes, de verbis diſputat. Supponamus etiam cum Voſſio, Hexapla ſic dicta fuiſſe à Verſionibus, non à columnis; quid inde concludet adverſus Simonii Octapla, ſi conſtet Codicem Ebræum literis Ebraicis in prima columna, & eumdem Græcis literis in ſecunda columna expreſſum fuiſſe? quæ duæ columnæ, ſi Hexaplis ſive ſex Verſionibus addantur, haud dubiè Octapla efficient. Sive igitur Hexapla à ſex Verſionibus, ſive à ſex columnis ſic dicta fuerint, perinde eſt; quia Verſio quælibet columnam unam occupabat. Præterea Codex Ebræus tanquam ἔδαφος ſeu fundamentum, Ebraicis & Græcis literis deſcriptus in duabus columnis continebatur, fateturque ipſe Voſſius, Origenem priores columnas appellaſſe τὸ Ἑβραϊκὸν ἔδαφος, tanquam fundamentum omnium Verſionum. Itaque neceſſe eſt Voſſium etiam invitum recipere Petavii Jeſuitæ doctiſſimi ſchemata, in quibus Tetraplorum, Hexaplorum & Octaplorum diſpoſitionem rectè exhibuit. Etſi enim Ebræus Codex Ebraicis & Græcis literis expreſſus non venerit in cenſum Verſionum, venit tamen in cenſum editionum, quas in propriis paginis ſive columnellis deſcriptas fuiſſe affirmat Ruffinus; quæ cùm octo fuerint, ex his neceſſariò Octapla confecta ſunt.

Jam quis non miretur Voſſium, poſtquam errores erroribus accumulavit, ſuis verbis ſibi applaudentem? *Longè rectiùs fecerit P. Simonius, ſi miſſis tot errorum ambagibus, deſinat vexare antiquorum Patrum ſcripta, illoſque admittat ſenſus qui primo ſtatim ſeſe offerunt aſpectu.* Egregius ſanè declamator eſt Voſſius, qui non Simonium his verbis, ſed ſeipſum ingeniumque ſuum graphicè depinxit. Euſebii ſiquidem verba, eo modo quo in omnibus editionibus leguntur exponunturque ab Inter-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

pretibus, attulit Simonius. Contrà Voſſius Euſebii verba ſine ullius Codicis manu exarati autoritate mutare auſus eſt, eaque explicare contra manifeſtum ipſius Euſebii ſenſum.

Ab Euſebii Hiſtoria ad illius Chronicum provocaverat Voſſius: at oſtendit Simonius, neque etiam Euſebii Chronicum illi favere, idque demonſtravit allatis Chronici Euſebiani verbis. Jam quid ad hæc Voſſius? Nunc provocat ad Syncellum, aitque Simonium decurtata Affricani verba è Chronico Euſebii produxiſſe. An Affricani verba decurtaverit Euſebius in Chronico ignoro: ſcio tamen Chronici illius verba, ad quæ Simonium Voſſius remiſerat, ipſi eſſe manifeſtè contraria.

Sed pergit Voſſius. Syncellum debuit conſulere Simonius, quem non videtur legiſſe. Simonio difficile non fuit legere Syncellum, qui in omnium manibus verſatur Græcè & Latinè editus: eum quidem legit ac perlegit, neque in eo quidquam deprehendit quod Voſſii commento de Hexaplis faveat, niſi novum ipſe Voſſius cudat Syncellum, ſicut novum finxit Euſebium.

Georgius Syncellus. Jam ut de Syncello etiam aliquid dicam; ille referens Chronologiam ex Codice Samaritarum, teſtatur ſe illam ex Euſebio ſumpſiſſe, & illius exemplo Samariticum Codicem appellat τὸ παρὰ Σαμαρείταις Ἑβραϊκόν. Addit Judæos etiam fateri Codicem Samariticum verum eſſe & primigenium, deſcriptumque literis quæ à Judaicis diſcrepent, Ἀρχαιότατον καὶ τοῖς χαρακτῆρσι διαλλάττον, ὃ καὶ ἀληθὲς εἶναι καὶ πρῶτον Ἑβραῖοι καθομολογοῦσι. Jam nemo ſanus præditus judicio ex his verbis & ſimilibus conficiat Affricanum & Origenem Codices Samariticos literis Samariticis expreſſos conſuluiſſe, & hunc illos in ſua Hexapla conjeciſſe. Sed indicavit tantùm Georgius Syncellus, Samaritas uti Codicibus Ebraicis veris ac primigeniis, non ſecus ac Judæos; quod didiciſſe videntur Affricanus, Origenes & Euſebius ab ipſis Judæis, ut & ipſa Syncelli verba innuunt, non lectis tamen ipſis Codicibus Samaritarum Samariticis characteribus expreſſis; quo etiam modo ipſe Voſſius Codicis Ebraici Samaritarum mentionem interdum facit, quem tamen nunquam legiſſe videtur, adeo turpiter errat in referendis illius verbis, Latinâ ejuſdem Codicis Verſione deceptus. Præterea Origenes, uti jam ſupra annotatum fuit, nihil de figura literæ Thau apud Samaritas pronunciat, niſi ex relatione Judæorum. Quando igitur Affricanus, Origenes & Euſebius laudant Samaritarum Codices, laudant tantùm Græcam Samaritici Exemplaris Verſionem, quæ à Samaritis ipſis ex Ebræo condita fuerat. Simili ratione, quando Patres Syrum laudant Interpretem, Græca tantùm Syriacæ Verſionis laudant Exemplaria, non autem ipſamet Syriaca Syriacis expreſſa literis. Sed ad hæc & alia ejuſdem generis plurima nunquam advertit bonus Voſſius: ſatis illi fuit quaſi ex ſuggeſtu declamare, & in eos qui non idem, quod ipſe, ſentiebant, caninam ſuam eloquentiam promere. Jam Voſſio triumphanti applaudant Magiſtelli illi quos ipſe aſellos & ſtupidos appellat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

pellat: nemo enim verè doctus unquam ipſi applaudet.

His præterea addit Voſſius, Simonium dixiſſe Aquilam ad amuſſim Ebraica reddidiſſe; quod nemo unquam Chriſtianus dixit. At de Aquila nihil Simonius dixit, quod non jam antea ab Origene, Euſebio, Hieronymo & aliis Patribus dictum fuerit, qui animadverterunt Aquilam κυελώτατα & κατ᾽ ἀκρίβειαν Sacros Codices tranſtuliſſe. Idemque Simonius oſtendit quomodo etiam κακοζηλίᾳ iſtius Interpretis à Patribus damnata fuerit; adeoque de Aquila nihil dixit Simonius quod ab ipſis Patribus non hauſerit.

Non capit etiam Voſſius quomodo Origenes, referente Simonio, Hexaplorum opus ſub unam repræſentaverit lineam, cùm opus dextrâ ſiniſtrâ, ſurſum deorſum penè infinitis conſtaret lineis; atque Simonio autor eſt ut pleraſque iſtas de Hexaplis & Tetraplis obſervationes mittat in crucem. Verùm mirificus iſte homo aurem profectò habet Batavam, qui ea non capiat, quæ tam clara & manifeſta ſunt. Opus Hexaplorum ſub una fuiſſe linea dicitur à Simonio, quia ſingulæ editiones, quæ in propriis paginis ſive columnellis, ut loquitur Ruffinus, deſcriptæ erant, ſibi invicem ita erant oppoſitæ, ut στίχοι στίχοις, ſive lineæ lineis, verſiculi verſiculis reſponderent, ut faciliori negotio committerentur. Autor verò ſim facetiſſimo Voſſio, ut lectâ hâc Hieronymi à Sancta Fide reſponſione, ſeipſum cum novis ſuis Hexaplis mittat in crucem, ſicque cum illis faciat I longum.

Tranſit poſtea Voſſius ad ea quæ Simonius in illius ſcripto de Sibyllinis Oraculis caſtigaverat. Miratur quòd cùm Simonius tam malè ſe defendat, alienæ tamen opem ferat nequitiæ, & patrocinetur nebuloni, ſic enim virum Ebraicè doctum appellat maledicentiſſimus Voſſius, qui ſolet, cùm nihil habet quod reponat, maledictis pugnare. Sed ad rem ipſam venio. Agitur de verbis Hieronymi, quæ Theologus ille ex Quæſtionibus doctiſſimi illius Patris in Geneſim produxerat, quæque ab eo nequiſſimè perverſa contendit Voſſius, qui putat pro *appungunt*, ut in libris editis habetur, legendum eſſe *apponunt*, ut in quibuſdam Exemplaribus MSS. ſe legiſſe teſtatur. Ob hanc cauſam clamitat Voſſius, aitque hominem iſtum fatuum eſſe, Semirabbinum & inſignem nebulonem, qui verba Hieronymi perverterit. Jam abſit à Simonio ut bonum Voſſium falſificum appellaverit; ſed eum monuit amico animo, ut ſibi caveret ne ipſe à Semirabbinis iſtis in jus vocaretur tanquam falſificus, qui verba Hieronymi à ſe minimè intellecta perverteret. Contendit itaque Simonius, in verbis Hieronymi legendum eſſe *appungunt*, uti legit nebulo iſte Voſſianus cum Eraſmi & Marii Victorini editionibus, qui longè plures Codices MSS. Hieronymi verſarunt, quàm ipſe Voſſius, maximè cùm, ſi legatur *apponunt*, verba Hieronymi vix ullum ſenſum admittant.

Jam quid ad hæc Voſſius? Opponit nonnullos Codices manu exaratos, in quibus conſtanter legerit *apponunt*. Objicit præterea Simonio,

eum nulla unquam inſpexiſſe Exemplaria Hieronymi manu exarata. Sic miris modis ſibi applaudit Voſſius, etiam cùm ineptit. Sciat igitur Voſſius, Simonium complures evolviſſe Hieronymi Codices MSS. ſed ferè nullos inveniſſe qui bonæ notæ fuerint, etſi magnam præ ſe ferrent antiquitatem: cùm enim Hieronymus Græcis Ebraicíſque vocibus abundet, multaque ſint in eo reconditæ eruditionis, hinc factum fuit ut ſcribæ in deſcribendis Hieronymi operibus ſæpè lapſi fuerint. Sic in loco de quo agitur, præter vulgatam lectionem *appungunt*, Exemplaria manu exarata quæ legit Simonius, duas alias lectiones exhibent, nimirum *apponunt* & *adjungunt*. In omnibus tamen Codicibus MSS. conſtanter ſe legiſſe *apponunt*, teſtatur Voſſius. In hac lectionis varietate quid faciat Criticus ut veram lectionem ſeligat? Attendit ad materiam quam iſto loco tractat Hieronymus, & quia illa Rabbinica eſt, vetuſtos recentioreſque Rabbinos conſulit. Tunc in illis omnibus deprehendit eamdem quæ in Hieronymo legitur annotationem, ſcilicet in dictione
Geneſ. 19: 33. בקומה appingendum eſſe punctum deſuper. Inde conficit in Hieronymo legendum eſſe *appungunt*, non verò *apponunt*, neque *adjungunt*. Sed quia Voſſius argumentum Rabbinicum quod ibi tractat Hieronymus ignorat, mirum non eſt ſi monſtroſam lectionem in Hieronymi Codicem invexerit, perverteritque doctiſſimi illius Patris ſenſum.

Clara itaque ſunt & aperta quæ hîc obſervavit Hieronymus, eademque omnino atque illa quæ dudum Judæi ex paterna Traditione in ſuis Codicibus retinent. Unde annotavit Maſora, hoc punctum locis quindecim in libris Moſis occurrere. Ea verò quæ iterum adjecit Voſſius ut pravam lectionem defenderet, inepta ſunt & abſurda. Benè igitur Simonius monuerat Voſſium, ut priùs tranſiret in caſtra Semirabbinorum, quàm de illorum rebus parum ſibi cognitis judicium ferret. De punctis enim quæ vocant irregularia, agi hoc loco, nemo ſani judicii negaverit. At Voſſius rogat Simonium, ut explicet ſenſum verborum Hieronymi, prout ab iſto nebulone depravata ſunt, qui non dubitavit affirmare, Hieronymum ibi mentionem feciſſe punctorum regularium. Verùm de eo quod ex verbis Hieronymi concludit Voſſianus iſte nebulo, nunquam diſputavit Simonius, qui ſciat Judæos & Hebraiſtas non minùs quàm Voſſium ineptire; ſed de genuina verborum Hieronymi lectione litem ſolùm intendit, quam putat ſe demonſtraſſe. Ipſe quoque eodem loco animadvertit irregularia ejuſmodi puncta nihil prorſus facere pro tuendis punctis regularibus, quæ conſtat Hieronymo eſſe poſteriora.

Simonius riſerat Voſſium, qui de Rabbinis ipſe nequidem Semirabbinus judicium ferre auſus fuerit. Nunc factus Rabbiniſta enſem Rabbinicum diſtringit & aërem diverberat. Carpit Simonium, qui innixus autoritate Saadiæ Gaonis, probaverit non à ſexcentis, ſed à nongentis annis uſurpata fuiſſe à Judæis puncta vocalia. Regerit Saadiam floruiſſe ante annos 756. quæ ſumma multùm

tùm abeſt à nongentis. Recta quidem eſt boni Voſſii computatio, ſed inepta illius ratiocinatio: hæc enim ſunt verba Simonii. *R. Saadias Gaon librum ſcripſit de re Grammatica ſub annum* 900. *in quo de punctis vocalibus, quæ longè ante illius tempora apud Judæos in uſu fuerant, diſputat.* Si igitur primus punctorum repertor non fuerit ille Saadias, ſed ea tantùm collegerit quæ dudum à ſuis patribus edita fuerant, facile erit nongentorum annorum ſummam attingere.

Jam liberalior factus bonus Voſſius ait, *Libenter dederim iſtoc tempore innotuiſſe puncta Rabbinis*; (hoc tamen antea negaverat) verùm addit id non eſſe quod quæritur, ſed quando puncta vocalia Scripturis apponi cœperint. Petit igitur à Simonio, ut oſtendat aut indicet unum tantæ vetuſtatis Exemplar cui appoſita fuerint puncta. Deinde ait ſe in ſola Chriſtinæ Suedorum Reginæ Bibliotheca plures quàm ſeptingentos numeraviſſe Codices Ebraicos manu exaratos. Rectè dixit ſe tot Codices numeraſſe; quâ etiam ratione libros ſuos numerare ſolent Bibliopolæ, non legere. In tanta autem libraria ſuppellectili, referente Voſſio, nullus comparebat Codex Ebraicus quadringentis, aut utplurimum quingentis vetuſtior annis cui puncta adſcriberentur vocalia, uno excepto, qui contineret quidem vocales, ſed alio annotatas atramento. Neque ſanè id mirum videbitur iis qui ſciunt non comparere hodie Codices apud Judæos qui ante quingentos vel ſexcentos annos deſcripti fuerint. Denique his ſubjungit Voſſius, libros illos magna ex parte ad illuſtriſſimi Colberti Bibliothecam migraſſe, certumque ſe eſſe, ſi qui ad illam ſe conferant, facilè ſibi ipſi aſſenſuros, dummodo in tractandis membranis non rudes & parum exercitati fuerint. Ne autem bono Voſſio deſint plauſores, ſibi primus applaudit, aitque, *Accipiat hæc P. Simonius quomodocunque placuerit, rideat, indignetur, faciat quidquid velit.* Miror profectò belli iſtius Critici audaciam, qui tamen non aliam habeat librorum Ebraicorum cognitionem, quàm illam quam habere ſoleant Bibliopolæ. Verùm ſingula iſta excutiamus.

Non tot quidem Codices Ebraicos numeravit Simonius, ſed longè plures legit quàm Voſſius, ad eoſque animum advertit, ne magis Bibliopola videretur quàm Criticus. De hoc enim argumento & expenſis à ſe Codicibus Ebraicis manu exaratis ſcripſit ante annos ſeptemdecim ſapientiſſimo Magiſtro Claudio Cappellano Doctori & Socio Sorbonico, editaque eſt illius Epiſtola, in qua demonſtrat vetuſtos Judæorum Codices ſine punctis vocalibus pleroſque deſcriptos fuiſſe, in quos poſtea puncta illa vocalia à Judæis ipſis invecta fuerint, multiſque locis caſtigatos fuiſſe, ut illi cum Maſorethicis perfectè conſentirent, eraſis ſcilicet literis Vau & Jod quæ ipſis videbantur ſuperfluæ. Tunc Simonius Ebraica Judæorum Exemplaria MSS. non numerabat, ſicuti Voſſius, ſed expendebat. Jam nihil ex his poteſt confici quod Voſſii ſententiæ faveat, quia conſtat, ut rectè à Simonio obſervatum fuit, etiam hodie multa ſupereſſe monumenta, quæ oſtendent jam ab illa ætate, de qua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

lis mota eſt, Sacri Codicis verba à Judæis cum punctis vocalibus lecta fuiſſe, etſi puncta illa rarò Codicibus adjicerentur, non ſolùm quia difficile erat & laborioſum tot minutias deſcribere; ſed & quia iſta Exemplaria ſic deſcripta à perpaucis hominibus comparari poterant. Illa autem quæ ſuperſunt monumenta, & ex quibus patet jam ab illa ætate lectum fuiſſe cum punctis vocalibus Ebraicum Codicem, ſunt Rabbinorum libri, maximèque Grammaticorum, qui in ſuis libris voces Contextûs Biblici punctis vocalibus notatas referunt, iidemque, ſi quæ ſit lectionis diverſitas circa illas vocales, ex Codicibus antiquis illam ſedulò annotant. In Bibliis quoque manu exaratis interdum ad marginem referuntur lectiones Codicis Rabbi Hillelis circa vocales. Scio quidem non tantam Hilleli tribuendam eſſe antiquitatem, quantam illi vulgò tribuunt Judæi & plerique Ebraiſtæ, ut firmiſſimis rationibus probavit ipſe Simonius: verùm conſtat illum vixiſſe ſaltem ante annos quingentos, ut ex Rabbinis qui eum laudant, demonſtrare facile eſt. R. Davidis Kimhi Lexicon Scripturæ Sacræ voces punctis notatas exhibet, & aliquas varietates lectionis circa vocales complectitur ex vetuſtioribus Codicibus MSS. deſumptas. Quid dicam de Rabbinorum Judæ & Jonæ Lexicis ſermone Arabico conſcriptis, in quibus eadem licet animadvertere? Rabbi autem Judam ante ſexcentos annos vixiſſe non diffitetur Voſſius. Sileo de Saadia Gaone, qui etiam, teſtè Voſſio, ante annos 756. floruit; cùm ante illius tempora ipſi Maſoretæ, qui plures fuerunt, Codices habuerint punctis vocalibus notatos, ad quorum Exemplarium lectionem R. Menahem de Lonzano & alii Judæi Critici cæteros Codices caſtigandos eſſe exiſtimant.

Argumentum autem quod ſumit Voſſius à Græcis qui habuerint accentus ante bis mille annos, cùm tamen nullus inveniatur Codex Græcus accentibus notatus qui non mille annis ſit recentior, nihil omnino facit ad rem; quia de Ebraicis, non de Græcis, diſputamus: Ebraica autem ex libris Judæorum, non Græcorum, petenda ſunt. Tamen difficile non fuerit oſtendere etiam hodie Codices Græcos extare, qui ante annos mille accentibus notati fuerint. Sed non placet in ea excurrere quæ ſunt à propoſito aliena. Quare etiam de tempore, quo Alcorani Exemplaria punctis vocalibus notari cœperint, ſileo; cùm de libris Judæorum in præſentia tantùm agatur. His id unum addam; Voſſium rudem planè eſſe & in tractandis Judæorum membranis parùm exercitatum, qui teſtimonio Menaſſe Ben Iſraël & aliorum duorum Rabbinorum probet, in Exemplari Ebraico Reginæ Suedorum vocales alio atramento notatas fuiſſe. Fruſtra quærit horum Rabbinorum auxilium Voſſius, qui ſi rei criticæ peritus fuiſſet, ex ipſiſmet Judæorum Codicibus facili negotio probaſſet, alios ſæpe ſcribas eſſe qui Codices exarent; alios qui puncta vocalia illis adjiciant, uti judicare licet ex literis Vau, Jod & ſimilibus, quæ eraſæ ſunt ab iis qui vocales addunt Exemplaribus, uti leguntur in Maſorethicis Codicibus.

Inter-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

Interdum etiam in fine Codicum leguntur eorum nomina qui Exemplaria deſcripſerint, & illorum qui vocales in eadem Exemplaria invexerint, notatis etiam interdum ſcriptionis temporibus. Sed Voſſius, qui Codices tantùm numeravit, non legit, iſta & alia bene multa quæ ad Judæorum Criticam pertinent ignorat.

Iterum objicit, Simonium cavillari, ſuaque verba pervertiſſe, ac ſi puncta Ebræorum ex Bombergi officina primùm prodiiſſe ſcripſerit. Non cavillatur Simonius; ſed ipſum pudet Voſſium tot ineptias commentum fuiſſe, quas in Simonii poſtea cavillationes rejicere conetur. Hæc enim ipſa ſunt Voſſii verba in Epiſtola quæ illius Opuſculo de Sibyllinis Oraculis præmittitur. *Voſſ. in Epiſt. ad Thom. Brun.* *Vocales ſeu puncta quæ primùm Venetiis ex Bombergi officina in lucem prodierunt, illa ipſa ſunt quæ Chriſtiani Rabbiniſtæ tanquam cœlitus delapſa ſuſpiciunt.* Illi tamen Chriſtiani Rabbiniſtæ diu ante Bombergianas Bibliorum editiones legebant Biblia punctis vocalibus & accentibus notata, qualia prodierunt Brixiæ anno 1494. Quia verò in fingendis commentis totus eſt Voſſius, fingit etiam Judæos per integra tria vel quatuor ſecula inter ſe conflixiſſe, dum alii ſic, alii aliter inducendas eſſe vocales contenderunt, donec tandem Bombergus litem iſtam diremiſſet. Sed quæſierim à bono Voſſio, an novam habeat Bibliothecam Rabbinicam, unde ingentem illum Rabbinorum conflictum hauſerit.

Pergit nugari Voſſius, probatque Bombergum verè dilapidaſſe patrimonium ſuum in alendis aliquot Judæorum centuriis. *Rideat*, inquit, *Simonius iſtas ædes (Bombergi) perinde ac ædiculas LXX. Interpretum in Pharo: temperaſſet tamen ab inepto riſu, ſi Leonem Juda Mutinenſem hæc coram referentem audiſſet.* Riſit quidem Simonius, iterumque ridet, non quidem Bombergi ædes, ſed Iſaaci Voſſii nugas, qui tot ineptias referat. Bombergum autem dilapidaſſe patrimonium non negavit Simonius; ſed ineptienti Voſſio reſpondit, illud non facere ad inſtitutum, nec poſſe afferri niſi ab homine qui ineptias ineptiis accumulet: hæc enim ſunt verba Simonii. *Utrum in alendis Judæorum quos conduxerat Bombergus centuriis patrimonium dilapidaverit, uti contendit Voſſius, non anquiro, neque de hoc nunc agitur negotio.* Cur igitur eadem regerit Voſſius, quæ non eſſe ad rem jam objecit Simonius? Rem autem ita ſe habere probat iterum ex nugatorio libello qui ſub Scaligeranorum titulo editus eſt, ex quo hæc refert bonus Voſſius. *Bombergue qui étoit d'Anvers, & duquel le fils eſt venu à Veniſe, & là a tout conſommé ſon bien, a ſi bien imprimé les Livres Hebreux. Les Juifs corrigeoient & præſidebant à l'imprimerie. Il a imprimé des Livres pour plus de quatre millions d'or.* Sed iſta quàm appoſitè allata fuerint videat ipſe Voſſius; niſi quòd tam ingenti pecuniæ ſummæ inhiet, quia Bombergum inter ſuos progenitores numeret. Si quis igitur velit cauſam ſcire cur Voſſius Judæos & eorum ſequaces tot maledictis laceſſiverit, hanc accipiat. Verpi illi pingue Bombergi progenitoris ſui patrimonium conſumpſe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

ſumpſerunt. Dignus ſanè miſeratione eſt bonus Voſſius, cujus patrimonium ita amplum Judæi dilapidaverint.

Jam ad Ignatii locum, qui ſumptus fuit ex illius Epiſtola ad Philadelphenſes, venio, ex quo poſſe oſtendi tempus quo primùm Ebraici Codices corrumpi cœperint, Voſſius exiſtimat. Sed quàm fœdè etiam in hoc à Voſſio erratum fuerit demonſtraverat Simonius, ipſius Ignatii mentem verbis illius claris & apertis explicans. Nunc Voſſius Ignatii ſenſum conatur obſcurare. Miratur Simonii ſupinitatem, qui cùm ſe Criticum profiteatur, ſpurii Ignatii verba adduxerit; affertque Voſſius ipſa Ignatii verba, ut concipiuntur in Codice Florentino, nec quidquam in illis mutandum eſſe affirmat. Sed quàm feliciter hoc negotium illi ſuccedat, juvat expendere.

Ignatius Martyr. Simonius Ignatii verba non quidem omnino ut extant in Florentino Codice, qui manifeſtè hoc loco corruptus eſt & obſcurus, protulit; ſed ex interpolato Codice, qui iſto loco interpolatus non eſt, imò ſimplicior eſt Florentino, & vetuſtam lectionem magis referens. Interpolatum enim Epiſtolarum Ignatii Codicem in omnibus interpolatum eſſe nemo dixerit, ne quidem ipſe Voſſius. Exiſtimavit igitur Simonius, hìc Florentinum Codicem, qui multum præ ſe fert obſcuritatis, corrigendum eſſe ex alio Codice qui ſimplicior eſt, cujuſque verba clara ſunt; cùm ipſe Voſſius hoc ipſo loco legendum putet ἀρχαίοις, ut habet Codex interpolatus, non verò ἀρχείοις, ut extat in Codice Florentino. *Voſſ. Not. in Epiſt. Ignat.* *Melior eſt*, inquit Voſſius, *lectio Pſeudo-Ignatii, quam & ſequentia videntur approbare.* Licuit igitur Simonio ſequi Pſeudo-Ignatii lectionem, ubi conſtat illum interpolatum non eſſe, melioremque ſenſum quàm Codex Florentinus efficit. Rem ita eſſe apertè demonſtrat ipſius Voſſii explicatio, qui miris modis ſe contorquet, ut Ignatii verba exponat prout concipiuntur in Florentino Codice, neque aliud reperit effugium, quàm fingere Græcæ LXX. Interpretum Verſioni in iis voluminibus quæ in Alexandrinam Bibliothecam relata fuerant, acceſſiſſe quoque verba Ebraica, ad quæ hoc loco reſpexerit Ignatius, quia, referente Voſſio, ſimilia Exemplaria tunc in Synagogis legebantur. De hac Bibliorum diſpoſitione cogitavit Ignatius, ſi Voſſio, qui oculatiſſimus eſt, fidem habeamus. Sed pudet tot ineptias referre, quæ nihil prorſus faciant ad expiſcandam Ignatii mentem, cujus verba clara & manifeſta ſunt ſecundùm lectionem & expoſitionem Simonii.

Ad alia commenta tranſit Voſſius, qui multùm ſe torquet, ut illud quod Judæis tribuit, quaſi Meſſiam peregrinum fore ſeu proſelytum ipſi credant, explicet. Rogaverat eum Simonius, ex quo Sibyllino oraculo hauſiſſet Judæos credere Meſſiam fore peregrinum: & quia eum puduit tantam ineptiam effutiiſſe, nunc quærit effugium. Ait Ægyptiacæ ſervitutis tempore omnes Judæos fuiſſe peregrinos ac proſelytos; eos quoque nunc toto orbe diſperſos eſſe peregrinos: unde concludit, cùm Judæi hoc tempore ubique ſint peregrini, neceſſum quoque eſſe talem fore Meſſiam, ſcilicet *proſelytum, ſed non*

proſe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

proſelytum proſelytorum. Si valeant ejuſmodi argutiolæ, ſimili ratione concluſerim Voſſium ineptum eſſe, ſed non ineptum ineptorum. Cur enim mirificus iſte ratiocinator latebras quærit & effugia? Hîc agitur de Meſſia qui Judæus ex Judæo naſciturus ſit, quique futurus eſt, ex Judæorum conſenſu, natione & ritibus Judæus. Ut enim lepida ſua commenta de Æra & Hegira ſtabiliret, probare conatus eſt ex Herodianorum Secta Herodem primum fuiſſe qui inter Judæos pro Chriſto fuerit habitus. *Nempe*, inquit, *verba illa, Non deficiet Princeps è Juda, neque Dux de femoribus ejus, &c. ita accepere* (*Herodiani*) *ac ſi ceſſante Principe è ſtirpe Judæ, neceſſe foret ut Meſſias proſelytus aut alienigena eſſe debeat.* Iſta Voſſii verba clara ſunt & manifeſta, fingitque Herodianorum Sectam, quæ forſan nulla unquam fuit, nunquam defeciſſe, ſed revixiſſe apud Judæos, præſertim in Hiſpania. Sed per me licet ut commentis ſuis gaudeat bonus Voſſius, nugiſque chartas ſuas impleat, quales ſunt, quas mox ſubjungit, fabellæ, quas à Menaſſe Ben Iſraël & Judæis Poloniæ acceperat. De eo autem quod mox addit, vocem Hegiram æquè Ebraicam eſſe atque Arabicam, ſileo, donec illud probet ex novo Lexico quod novas poteſtates nominibus Ebraicis tribuat.

Carpit dein Simonium, qui objecerit Voſſium locupletare voluiſſe Scripturæ Canonem novis Prophetis. At Simonius hac in re non impoſuit Voſſio, qui docet Sibyllinos alioſque ejuſdem generis libros ex antiquo Scripturæ Canone ſublatos fuiſſe. *Haud ſanè*, inquit Voſſius, *parum utilitatis Chriſtianæ accederet Religioni, ſi etiamnum ſupereſſent ſcripta illa apocrypha quæ Veteris Teſtamenti olim conjungebantur libris, cùm & approbata fuerint à Judæis antequàm eſſent Chriſtiani, & lecta in primitiva Eccleſia, & commendata à Paulo & Apoſtolis.* Sic bonus Voſſius autoritate primitivæ Eccleſiæ tuetur nugatorum impoſtorumque ſcripta, qui ſub ementitis nominibus Patriarcharum, Prophetarum, ac virorum magnæ exiſtimationis apud Gentiles nominibus, libros Adami, Enochi, Abrahami, Moyſis, Eſajæ, Hieremiæ, Hyſtaſpis, Mercurii Triſmegiſti, Zoroaſtris, diverſi generis Sibyllarum, Orphei, Phocyllidæ, aliorumque ſimilium, in lucem protulerunt. Felix ſanè eſt Eccleſia Anglicana, quæ à dilecto filio ſuo Iſaaco Voſſio ætate noſtrâ aucta fuerit tot Prophetis ac Prophetidibus, habeatque nunc unde longam ſanctorum Prophetarum, Patriarcharum, Doctorum, Virginum & Viduarum Litaniam contexat, quæ Liturgiæ ſuæ inſeratur.

Ferre non poteſt Voſſius, ſe cum Poſtello homine non ſatis ſani ſincipitis commiſſum fuiſſe. An ſani ſincipitis Poſtellus fuerit ignoro: ſed ſcio ovum ovo ſimilius non eſſe, quàm Poſtello ſimilis eſt Voſſius in eo de quo agitur argumento. Quod autem Simonius dixit, Poſtellum adhuc Voſſio oculatiorem fuiſſe, illud non iſta accipi debet ac ſi magis deſipuerit Poſtellus, uti Voſſius exiſtimare videtur; ſed quia Poſtellus majorem nugamentis ſuis probabilitatem conciliet, quàm ipſe Voſſius. Ille enim

nugatorum iſtorum Prophetiam à priſcis temporibus arceſſit, quando in mundo erant Prophetæ; at minùs oculatus Voſſius Prophetas commentus eſt, quando jam apud Judæos deſierant Prophetæ. Sic Adami, Enochi ac Sibyllarum libros autor eſt Voſſius à Judæis toto orbe diſperſis compoſitos fuiſſe, Deo impellente ipſorum mentes; negat tamen ipſos eſſe antiquiores diluvio. At cur id negaverit non video, cùm ipſe affirmaverit in diluvio univerſam terram inundatam non fuiſſe. Jam Guillelmum Poſtellum audiamus Iſaaco Voſſio longè oculatiorem. Ille aſſerit apud Brahmanes *latere infinitos hiſtoriarum & librorum antediluvianorum theſauros, quos nos expectare unà cum Enochianis opus eſt.* Ne quis autem libros illos antediluvianos in dubium revocet, addit, Scripturam Sacram fuiſſe ante diluvium manifeſtè probari ex Sabbathæ nurûs Ogygis libris ab ipſa conſcriptis. Hæc autem Sabbatha, referente eodem Poſtello, fuit Sibylla Babylonia, quam etiam inter ſuas Prophetides Voſſius recenſuit.

Voſſ. de Sibyll. Orac. cap. 7.

Guillel. Poſtell. lib. de Origin.

Eodem etiam loco narrat oculatiſſimus Poſtellus ejuſmodi librorum hiſtoriam; quomodo ſcilicet ab Adamo ad Enochum, qui primus illos conſcripſit, dein ab Enocho ad Noachum, & ab hoc ad alios venerint. Scholas præterea idem Poſtellus recenſet, in quibus ſecretiores illæ diſciplinæ, quæ in Sibyllarum aliorumque Voſſii Prophetarum libris extant, traditæ fuerint. Unam ſcilicet Scholam Noachus ad ilicem Ogyn è regione Mamre inſtituit; alteram Japhetus in Armenia, cui præfecit Sabbathium Sagam. Ex hac Poſtelli hiſtoria, quæ clara & manifeſta eſt, apertè refellitur Voſſii ſententia, qui exiſtimat libros iſtos Propheticos à Judæis ſub Patriarcharum & Prophetarum ſuorum nominibus compoſitos fuiſſe, *vergentibus ad finem Danielis hebdomadis.*

Jam Voſſius, quem Simonius dixerat tanto ſtipatum Prophetarum agmine brevi fuſurum vaticinia, in Prophetam transformatus ex tripode pronunciat, *Simonium, niſi ſtilum vertat, ſolis ſemper placiturum ſemidoctis.* Sed ego, qui non ſum vates neque Propheta, auſim affirmare, Voſſium ne quidem ſemidoctis placere, ſed fucum facere ſimplicioribus.

Pergit dein Voſſius pugnare verbis, objicitque Simonium multa congeſſiſſe de Apocryphis & millies dicta; eorum verò quæ ad rem pertineant caviſſe ſibi quàm diligentiſſimè. Nova quidem non commentus fuit Simonius Voſſii exemplo; ſed ea tantùm attulit quæ ad inſtitutum facerent. Cùm enim Apocryphorum voce uſus fuerit Voſſius, ut nugamenta ſua ſtabiliret, neceſſe fuit Simonium oſtendere quid vox iſta tam apud Eccleſiæ Patres, quàm apud ætatis noſtræ Doctores ſignificet. At regerit Voſſius, quæſtionem eſſe, quâ ratione Libri Sacri reconditi, cùm priùs Apocryphi dicerentur, poſtea factum ſit ut hæc vox in pravam detorta fuerit ſignificationem, & Libri Apocryphi habiti fuerint pro ſpuriis & dubiæ fidei libris: ac demum colligit Judæos fuiſſe qui novam vocis iſtius expoſitionem fabricarint, eo nempe conſilio,

ſilio, ut deſtruerent autoritatem librorum qui Vetus Teſtamentum cum Euangeliis connectunt, & ſimul illorum in quibus adventus Chriſti clariùs quàm ab antiquis annuntiaretur.

Jam oculatiſſimus factus eſt bonus Voſſius, ipſiſque primitivæ Eccleſiæ Patribus ſapientior, cui ob id inprimis diſplicet vox *Apocryphorum*, quæ in malam quoque partem à priſcis illis Patribus interdum ſumitur, quòd hâc voce nugatores illi, quos in veros Prophetas transformavit, Prophetarum albo expungantur. Ambiguum eſſe nomen Apocryphi dixit Simonius, quod in ſua origine reconditum ſignificat; ſumique à Patribus modò in bonam, modò in malam partem. Sive autem Aquila, ſive Judæi primi illud in malam partem acceperint, nihil planè illud facit ad inſtitutum, cùm à priſcis quoque Eccleſiæ Patribus in malam partem acceptum fuerit. Sed quis inde conficiat, Judæos hanc vocem fabricaſſe, ut deſtruerent autoritatem librorum qui Vetus Teſtamentum cum Euangeliis connectunt? Nihil ſimile unquam præviderunt Patres, quibus omnibus oculatior eſt Voſſius, qui *cor ſolus habet, ſolus & ingenium*; ingenium ſcilicet Propheticum, quod videt ea quæ non ſunt tanquam ea quæ ſunt, & quo impellente judicavit novos ſuos Prophetas dignos eſſe qui cum aliis Prophetis inter Scripturæ Sacræ libros recenſerentur. Iſta ſunt quæ meritò ineptias appellavit Simonius, quæ ab Arioſti nugamentis minùs abeſſent. Rectè igitur quæſierat à Voſſio, ſicut & à nugatore Arioſto Cardinalis Hippolytus Ateſtenſis, *Dove haveva pigliate tante coglionerie?* Satis verniliter, reponit Voſſius, ſed loco non ſatis convenienti. Pronunciatum tamen hoc eſt illuſtriſſimi Cardinalis, majoreſque ſunt Voſſii ineptiæ, qui tot Prophetas nugatores commentus ſit, quàm Arioſti, cui, quia erat Poëta, licuit fingere nugatores. Jam facetiſſimus Voſſius Simonio autor eſt, ut nomen illud *Coglionerie* ad frontes & titulos ſuorum transferat librorum. Benè quidem Voſſius monet Simonium, qui libris quos poſthac adverſus Voſſium editurus eſt, hæc verba literis ſeſquipedalibus exarata præmittet,

LE COGLIONERIE DI MESSER VOSSIO, GRAN COGLIONATORE DE' LETTERATI.

Tranſit ad alia Voſſius. Quærit à Simonio, cur velit Scribas, qui res Ebræorum chartis committebant, & pleroſque magni Synedrii Aſſeſſores, Prophetas fuiſſe, & à Spiritu Sancto afflatos; neget verò tales fuiſſe LXX. Interpretes? Manifeſta eſt diſcriminis illius ratio: nemo enim Chriſtianus negat Sacros Libros à Prophetis ſcriptos fuiſſe & à viris Spiritu Sancto afflatis: ſed Interpretum longè alia eſt ratio quàm Scriptorum. Semper autem apud Judæos extitiſſe Prophetas qui res ætatis ſuæ chartis committerent, docet manifeſtè Joſephus, qui affirmat ſingula quidem apud gentem ſuam à temporibus Artaxerxis uſque ad ſuam ætatem ſcriptis comprehenſa fuiſſe: ſed illa

Joſeph. adv. Appion.

illa parem cum prioribus non mereri fidem ; quia ab illis temporibus non fuit certa , ut priſcis illis temporibus , Prophetarum ſucceſſio. *Joſeph. adv. Appion.* Ἀπὸ δὲ Ἀρταξέρξου μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς χρόνου γέγραπται μὲν ἕκαστα· πίστεως δὲ οὐχ ὁμοίας ἠξίωται τοῖς πρὸ ἑαυτῶν, διὰ τὸ μὴ γενέσθαι τὴν τῶν Προφητῶν ἀκριβῆ διαδοχήν. Illa igitur Prophetarum ſucceſſio , teſte Joſepho, à Moſe uſque ad Artaxerxis tempora extitit apud Judæos , adeoque fictum non eſt Scribarum ſive Prophetarum munus , qui res quæ geſtæ fuerint in Ebræorum Republica chartis commiſerint ; munuſque illud ad ſolos Prophetas pertinuiſſe declarat idem Joſephus , cujus hæc ſunt verba. *Idem Joſeph. adv. Appion.* Μόνων τῶν Προφητῶν τὰ μὲν ἀνώτατα καὶ παλαιότατα κατὰ τὴν ἐπίνοιαν τὴν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ μαθόντων, τὰ δὲ καθ' ἑαυτοὺς ὡς ἐγένετο σαφῶς συγγραφόντων. *Prophetarum tantùm fuiſſe, qui remota quidem à ſuis temporibus & vetuſtiſſima ex afflatu divino diſcerent ; quæ verò ſuæ erant ætatis uti geſta fuerant explicatè conſcriberent.*

Miror ſanè repertos fuiſſe Pariſiis ætate noſtrâ Theologos , qui hanc Prophetarum apud Judæos ſucceſſionem improbaverint , quaſi inde ſequeretur Synagogam fuiſſe præſtantiorem Eccleſiâ , quæ tales hodie Prophetas non habet. Audio enim illud & alia ſimilia ab illis Simonio objecta fuiſſe : ſed pace illorum dixerim , eos non ſatis attendiſſe ad ea quæ Eccleſiam à Synagoga diſtinguunt. Euſebius hos non ſolùm Prophetas in Synagoga agnoſcit ; ſed & alios , qui ne Pſeudo-Prophetis locus daretur , Prophetarum ſcripta recognoſcerent , ſuaque munirent auctoritate. Hæc ſunt doctiſſimi illius Patris verba. Παρ' Ἑβραίοις τὸ παλαιὸν οὐ τοῦ πλήθους ἦν τὸ κρίνειν τοὺς ἐκ θείου πνεύματος προφερομένους καὶ τὰς ἐνθέους ᾠδάς· ἀλλ' ἦσαν βραχεῖς καὶ σπάνιοι μέτοχοι καὶ αὐτοὶ θείου πνεύματος διακριτικοῦ τῶν λεγομένων, οἷς μόνοις ἐξῆν ἐγκρίνειν καὶ δὴ ἀφιεροῦν τὰς Προφητῶν βίβλους, τὰς δὲ τῶν μὴ τοιούτων ἀποδοκιμάζειν. *Euſeb. de Præpar. Euang.* *Apud Ebræos antiquitus non erat multitudinis de iis judicare qui Divino Spiritu afflati producebantur & de divinis Carminibus : ſed perpauci erant , iidemque participes Divini Spiritûs, cujus eſt de eorum quæ dicuntur judicare , quibus etiam ſolis fas erat ea de re ſtatuere , & Prophetarum libros conſecrare ; eos verò qui non erant Prophetici reprobare.*

Quærenti autem Voſſio , cur etiam munus illud Propheticum ad LXX. Interpretes non pertinuerit, reſpondeo illos Interpretes tantùm fuiſſe , non verò rerum divinarum Scriptores , neque etiam ad eorum claſſem revocari poſſe , quorum erat ſcripta Prophetica à non Propheticis ſecernere. Sic magni Synedrii Aſſeſſores ſcripturas illas , antequàm in publicum exirent , recognoſcebant ; unde Hilarius non aliâ ratione adductus fuiſſe videtur , ut LXX. *Hilar. Enarr. in Pſalm. 2.* Interpretes Prophetarum albo adſcriberet , quàm quòd exiſtimaverit illos fuiſſe Hieroſolymitanos Senatores. Addit eodem loco Voſſius, Simonium ubi loquitur de Prophetis , dixiſſe eos non fuiſſe *fatidicos* ; at non ſic loqui Chriſtianos. Ego quoque , quia Voſſius bonus eſt Chriſtianus , & benè monet , autor fuerim Simonio , ut vocem *fatidici*

retractet; modò tamen eâ uti illi liceat, ubi de Prophetis Voſſianis loquetur.

Dixerat Simonius, neminem hactenus, ſi Voſſius excipiatur, cogitaſſe de introducenda in Eccleſiam Sibyllinorum librorum & aliorum ejuſdem generis lectione. Sed negat ſe unquam ea de re cogitaſſe. Totus tamen eſt in Opuſculo de Sibyllinis Oraculis, ut oſtendat ſiniſtram vocis ἀπόκρυφος acceptionem in cauſa fuiſſe cur *ſcripta illa Apocrypha, quæ Veteris Teſtamenti olim conjungebantur libris*, hodie non ſuperſint. Iterum in eodem Opuſculo vaticinium Eliæ deſumptum fuiſſe ſuſpicatur ex libro Prophetiarum Eliæ, *quem olim*, inquit, *Veteris Teſtamenti ſcriptis annumeratum fuiſſe conſtat.*

Voſſ. de Sibyll. Orac. cap. 7. & 8.

Jam Prophetico furore exagitatus Voſſius invehitur in Simonium, qui exiſtimaverit mentitum fuiſſe Clementem Alexandrinum, dixeritque vafros, id eſt, teſte Voſſio, ſubdolos & malitioſos priſcos Patres fuiſſe, & imprimis Clementem, ſiquando cum Judæis & Gentilibus diſputarent: *at ſic meliùs*, inquit, *Judæi & Gentiles, quàm Chriſtiani loquantur.* Verùm compeſcat bilem furoremque ſuum Propheticum bonus ille Chriſtianus Voſſius, qui zelum quidem habet, ſed non secundùm ſcientiam, adeò ſe rudem oſtendit in tractandis Patrum ſcriptis. Divinos eſſe libros Sibyllarum ex eo ſe confeciſſe putavit, quòd Clemens Alexandrinus ſcripſerit Apoſtolum remiſiſſe ad Sibyllarum & Hyſtaſpis vaticinia, eorumque lectionem commendaſſe: roganti autem ubinam hoc dixerit Paulus; reſpondit ſufficere nobis debuiſſe, hoc Clementem virum ſanctum affirmaſſe. At regeſſit Simonius, noſſe eos qui aliquam rerum Eccleſiaſticarum cognitionem habent, quàm vafrè priſci illi Patres cum Judæis & Gentilibus diſputarint. Quid ad hæc Voſſius? Totus in furorem verſus tonat, debacchatur, malignoque animo Simonii verba explicat, quaſi vafrum eſſe idem ſit quod mentiri. Verùm nemo unquam pluris fecit Hieronymum, quàm Eraſmus, qui tamen eadem de illo ſcribat, atque Simonius ſcripſit de Clemente. Ille ſiquidem nonnulla Hieronymi verba expendens quæ extant Præfatione in Danielem, ait Hieronymum *obliquè vafrèque* reſpondiſſe. An ideo Eraſmus, qui proprietatem illius vocis meliùs noverat quàm ipſe Voſſius, putavit Hieronymum malitioſum eſſe hominem ac ſubdolum qui mentitus fuerit? Abſit. Alia ſiquidem eſt obliqua & vafra reſponſio; alia malitioſa & mendax. Sed quàm ineptè bonus Voſſius Patrum ſcripta tractaverit exponam ex ipſo Hieronymo, qui Græcos omnes & Latinos Scriptores qui præceſſerant evolvit.

Ruffino reſpondens doctiſſimus ille Pater declarat, *Aliud eſſe* γυμναστικῶς *ſcribere, aliud* δογματικῶς; *in priori vagam eſſe diſputationem, & adverſario reſpondentem nunc hæc, nunc illa proponere; argumentari ut libet; aliud loqui, aliud agere.* Iſtud ſcribendi genus ſecutos fuiſſe Græcos Latinoſque Patres autor eſt idem Hieronymus. *Origenes*, inquit, *Euſebius, Methodius, Apollinarius, multis verſuum millibus ſcribunt adver-*

Hieron. in Apolog. adv. Ruffin.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

ſus Celſum & Porphyrium. Conſiderate quibus argumentis & quàm lubricis problematibus Diaboli ſpiritu contexta ſubvertant; & quia interdum coguntur loqui, non quod ſentiunt, ſed quod neceſſe eſt dicunt adverſus ea quæ dicunt Gentiles.

Benignè igitur, & ad eorum mentem contra quos diſputant, verba Patrum explicanda ſunt. Illi enim haud infrequenter in exponendis Chriſtianæ Religionis myſteriis varias Græcorum hiſtorias & fabellas orationi ſuæ admiſcent, ut illa myſteria minùs à Religione aliena eſſe videantur. Hæc in Clemente Alexandrino ejuſque diſcipulo Origene licet animadvertere. Sic Origenes, ſi quando loquitur de Chriſto Deo & homine, probat exemplo Herculis & aliorum quos Gentilium Theologi in Deos tranſlatos fuiſſe commenti ſunt, Chriſtianorum hac in re perſuaſionem non ſuperare captum humanum. Hæc ſunt verba Origenis. *Origen. adv. Celſ.* 'Ουδὲν δ' ἄτοπον πρὸς Ἕλληνας καὶ Ἑλληνικαῖς ἱστορίαις χρήσασθαι, ἵνα μὴ δοκῶμεν μόνοι τῇ παραδόξῳ ἱστορίᾳ ταύτῃ κεχρῆσθαι. *Neque abſurdum fuerit cum Græcis agentes Græcis uti hiſtoriis, ne videamur ſoli hiſtoriam mirificam adduxiſſe.* Hoc loco de Chriſti ortu ex Virgine loquitur Origenes.

Iſtud quoque ſcribendi genus illuſtrat eodem loco Hieronymus exemplo Patrum Latinorum Tertulliani, Cypriani, Minutii, Victorini, Lactantii, Hilarii; quin etiam ipſius Pauli, his verbis: *Legite Epiſtolas ejus, & maximè ad Romanos, ad Galatas, ad Epheſios, in quibus totus in certamine poſitus eſt; & videbitis eum in teſtimoniis quæ ſunt de Veteri Teſtamento quàm prudens, quàm diſſimulator ſit ejus quod agit.* Hæc quidem verboſè allata ſunt; ſed mihi res cum homine qui verbis magis pugnat quàm rationibus, quique longo verborum circuitu & quaſi ex ſuggeſtu declamitans, ſimplicioribus conetur imponere. Jam modeſtiſſimus Voſſius in Patres tanquàm minùs Chriſtianos promat caninam ſuam eloquentiam; allatret Paulum, & ipſum Chriſtum, quem ſcribit Euangeliſta finxiſſe longiùs ire.

Objectat iterum Voſſius, fruſtra ſe relegari à Simonio, ad Poſtelli ineptias, quaſi, inquit, non ſufficiant Simonianæ. Verùm Poſtelli ineptiæ Voſſianæ ſunt, non Simonianæ. Jam enim ſupra demonſtratum fuit, ovum ovo ſimilius non eſſe, quàm Poſtello Voſſius ſimilis eſt: uterque ſimili ratione nugatores & impoſtores in Prophetas transformavit. Addit præterea eodem loco, id omne quod Simonius adduxit de Libris Canonicis, Hagiographis & Apocryphis nihil facere ad inſtitutum, cùm debuiſſet ex antiquioribus Judæis vel Chriſtianis depromere teſtimonia, quibus iſta Scripturarum diviſio quam commentus eſt Aquila, aut Judæi qui ejus ætate vixerunt, confirmaretur.

Verùm ea quæ ex priſcis Eccleſiæ Patribus de Scripturis Canonicis, Hagiographis & Apocryphis Simonius retulit, valde faciunt ad inſtitutum, cùm demonſtrent ridiculum eſſe Voſſium, qui Librorum Sacrorum diviſionem ab antiquis Patribus approbatam rejiciat; quia putat illam à Judæis odio Chriſtianæ Religio-

nis

nis inventam fuiſſe. Solus igitur hoc in negotio ſapit Voſſius, Patreſque cum Aquila judaizant. Sed etſi ſupponamus Aquilam accepiſſe hanc diviſionem à Judæis, nihil planè hoc facit ad rem: à quibus enim aliis, quàm à Judæis, Librorum Sacrorum, quos ex Ebræo Græcos fecit, diviſionem accipere poterat Aquila? Ille Ebræos Codices preſſiùs ſecutus, eos convertit in Græcum ſermonem, quales tunc à Judæis legebantur. Diviſionem autem illam, poſtquam Græci facti ſunt libri Judaici, autoritate ſuâ Patres approbarunt. Voces quæ antea ſolis Judæis cognitæ erant, ubi Græcæ factæ ſunt, in uſum Eccleſiæ tranſierunt, quas unus Voſſius reſpuit, quia videt illarum beneficio nugatores ſuos Prophetas albo Prophetarum expungi.

Sed regerit Voſſius, admiſſâ hâc Judæorum diviſione, Euangelia præcipuam Sacrarum Literarum partem libris Scripturæ non annumerari. Quaſi verò Eccleſia etiam Novi Teſtamenti libros à Synagoga recipere debuerit. Mirificus iſte homo ſemper ineptit, nihilque affert quod ad rem faciat. Similiter Sixti Senenſis ſententiam improbat, Scripturæ libros dividentis in Protocanonicos & Deuterocanonicos; quia voces iſtæ, autore Voſſio, confictæ ſunt contra uſum linguæ Græcæ. Sic diſertulus Voſſius vocem quoque *Hagiographa* & alias rejicit, quæ tamen ipſis Patribus non diſplicuerunt. In eo verò quod ſubjicit, nos rectiùs facturos, ſi primam Chriſtianorum diviſionem ſequamur, non habet Simonium diſſentientem, qui autor eſt ut retineatur librorum ordo qui in Græcis & Latinis Bibliis apparet, quia prior eſt & melior, atque Eccleſiæ tam Orientalis quàm Occidentalis autoritate comprobatus; aitque audiendos non eſſe Ebraiſtas, qui ſecuti Judæorum Magiſtros, priſcum illum ordinem in edendis Græcis Latiniſque Bibliorum Exemplaribus evertunt. Sed adduci non potuit Simonius, ut crederet cum Voſſio, novam à priſcis Judæis inventam fuiſſe eo conſilio librorum Scripturæ diviſionem, ut Chriſtianæ Religioni adverſarentur: nam qualiſcunque fuerit librorum Scripturæ Sacræ diſtributio, nihil de eorum integritate minuitur.

Simon. Diſquiſ. Crit. cap. 1.

Carpit præterea Voſſius Simonium, qui in duobus Hieronymi locis vocem *Hagiographa* mutandam eſſe in *Apocrypha* cenſuerit contra omnium Exemplarium fidem. Loca autem illa ſumpta ſunt ex illius Præfationibus in Tobiam & Judith, ubi doctiſſimus ille Pater libros Tobiæ & Judith ab Ebræis inter Apocrypha recenſeri affirmat. Fatetur quidem Simonius, libros manu exaratos cum vulgatis libris conſpirare; ſed ait lectionis vitium ex ipſius Hieronymi verbis manifeſtè deprehendi, qui ſcribat libros hoſce catalogo Divinarum Scripturarum à Judæis expunctos fuiſſe, ac repoſitos inter Hagiographa. Conſtat autem ex ipſomet Hieronymo, à Judæis nunquam expunctos fuiſſe Libros Hagiographos è catalogo Scripturarum Divinarum, cùm eos in tertia Librorum Sacrorum parte collocent, ſitque extra controverſiam Libros Hagiographos etiam à Judæis Scripturis Canonicis adſcriptos fuiſſe. Rectè itaque Simonius obſervavit Hieronymi verba iſto loco *Hieron.*

caſti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

caſtiganda eſſe, licet deſint Codices MSS. qui lectionem ſuam confirment: quia ſic legendum eſſe docent ipſius Hieronymi verba, ſi paulò attentiùs conſiderentur.

Inſtat tamen Voſſius, qui ait *Apocrypha* mutari non potuiſſe in *Hagiographa*, quia notiora vocabula non permutantur ignotioribus. Sed voces *Apocrypha* & *Hagiographa* æqualiter notæ ſunt. Illius autem mutationis ratio eſt evidens. Scribæ videlicet, qui libros Tobiæ & Judith etiam ab Hieronymo inter Hagiographos reponi cognoverunt, pro voce *Apocrypha* repoſuere *Hagiographa*, non attendentes Hieronymum his locis non ex ſua & Eccleſiæ ſententia loqui, ſed ex mente Judæorum.

Jam ad ſolitas Voſſius declamationes relabitur, ut novum & hactenus inauditum Librorum Sacrorum ordinem, quem introducere voluit, adſtruat. Riſerat eum Simonius, quòd recurriſſet ad veteres Ebræos, ut probaret Judæorum libros olim non deſcriptos fuiſſe in Codicibus, ſed in voluminibus & pellibus continuatis; cùm etiam ætate noſtrâ Judæi in ſuis Synagogis ejuſmodi voluminibus utantur; neque tamen illi Legem in quinque partiuntur volumina, uti fecit Voſſius, qui nunc rogat, an ſoli Ebræi juſtam voluminum menſuram ignorarunt. De eo ſolùm quod in Synagogis olim à Judæis obſervatum fuerit Simonius locutus eſt, priſcumque illum Synagogarum uſum ex eo confirmavit, quòd eumdem ætate noſtrâ retineant. Certum eſt autem Judæos in volumina quæ Synagogarum uſui ſerviunt nihil ferè mutationis invexiſſe; cùm etiam poſt inventa à Tiberiadenſibus Magiſtris puncta, quorum ope verborum Ebraicorum lectio expeditior facta eſt, nihil prorſus in Synagogarum voluminibus immutatum fuerit. Sed miſſis hiſce minutiis venio ad alia quæ majoris ſunt momenti.

Objecerat Voſſius, ab Aquila & Judæis odio hebdomadum Danielis, illum Prophetam extremo penè inter Hagiographos loco rejectum fuiſſe. Reſpondit Simonius, de ordine quem in Judæorum libris Daniel teneat diſputandum non eſſe; quia conſtat Judæos æquè fidem habere Danielis de Meſſia vaticiniis, atque ipſi Chriſtiani fidem habent. Quid ad hæc vitilitigator Voſſius? *Profectò ſi hoc verum eſſet, non eſſent Judæi.* Quaſi verò ex eo quòd Judæi æquè ac Chriſtiani Danielis vaticinia de Meſſia exponant, ſequatur illa eodem modo ab utriſque explicari. Simonius firmiſſimis rationibus probavit, nihil à Judæis de autoritate Davidis & Danielis minui, etſi illos in Prophetarum claſſe non recenſeant; quia in his libris, æquè ac Chriſtiani, agnoſcunt vaticinia de Chriſto contineri. Cur igitur Simonii rationibus, quæ ex Judæorum ipſorum libris depromptæ ſunt, Voſſius non reſpondit? Sed Hieronymus, inquit, & Theodoretus teſtantur Judæos negare Danielem fuiſſe Prophetam. At quo ſenſu id verum ſit oſtendit Simonius, qui putat litem hanc tantùm eſſe de nomine inter Chriſtianos & Judæos, quæ facili negotio conciliari poſſit; cùm ipſemet Hieronymus teſtetur Danielem recenſeri à Judæis inter Apocryphos Libros, qui etiam Divini ſunt, inferioris tamen ordinis

quàm

quàm libri Prophetici; quo etiam modo Judæi agnoſcunt libros Propheticos ordine & dignitate inferiores eſſe libris Moſis. Nemo tamen inde conficiet, unum Moſem apud Judæos Spiritu Sancto afflatum fuiſſe.

His & aliis pluribus cùm nihil habeat Voſſius quod reponat, nugas agit; & quia non alios opinionum ſuarum teſtes laudare ſolet, quàm nugatores, profert Montaltum Judæum affirmantem, *Danielem eâdem prorſus ratione quæ ſcripſit vidiſſe, atque aſinam Balaami cernentem ea quæ ipſe non videret Balaamus.* Viderit ipſe Voſſius Latiniſſimus, quàm ineptè loquatur: verba enim illius indicant viſam eſſe à Daniele aſinam Balaami. Sed iſta non moror, quia leviora ſunt. Dixerim tantùm, ſi Voſſius plus ſciret Ebraicè quàm aſina Balaami, Judæorum ſententiam ex eorum libris hauſiſſet, uti fecit Simonius, non ex nugatore.

Addit de Cetuvim opus non fuiſſe ut eum moneret Simonius; quia ipſe ſcit Judæos ſorbere ſimul & flare, utrumque albo permutare, ſi res poſtulet. Sed ſi res ita ſit in eo de quo agitur argumento, cur non illud ex eorum libris demonſtravit, maximè cùm Simonius hoc loco Voſſium remiſerit ad Judæorum libros, eumque rogaverit ut ex illis aliquid proferret quod ſententiæ ſuæ faveat? Quæ enim mox ſubjungit de voce Cetuvim ridicula ſunt, quaſi eâ Judæi ſcriptiunculas intelligant ne quidem nomine librorum dignas. Quid enim ad rem facit grammatica obſervatio de vocabulo γραφεῖον, quo, referente Voſſio, Judæi olim uſi fuerint, ut libros Cetuvim ſeu Hagiographos exprimerent, ſi ex ipſiſmet Judæis manifeſtè probari poſſit, eos γραφείων nomine intellexiſſe libros qui ab hominibus Spiritu Sancto afflatis ſcripti fuerint? Cur ſenſum vocis illius, quam putat ineptam & ab Aquila confictam, pervertit contra illorum mentem qui eâ utuntur? Nihil enim ipſis aliud fuit γραφεῖον, quàm Ebraicum Cetub ſive Scriptum. Sic quoque Chriſtiani univerſam Sacram Scripturam vocant Βιβλία & Scripturam. An ideo minùs divina eſt, quia non appellatur Scriptura Divina. Sed bono Voſſio nihil aliud ſubeſt quod Judæis opponat, quàm ſubtilitates quas depromit è Grammatica.

Iterum Voſſius objicit Talmudis verba, quæ ſic habent. *Bonum eſt ut evellatur litera de Lege, & ſanctificetur nomen Dei.* Ait Simonium, qui Talmudiſtam Voſſium riſerat, ironiis valde delectari. Sed quis non rideat hominem, qui cùm tam imperitè Rabbinorum libros tractaverit, nunc adeat libros Talmudicos pauciſſimis etiam Judæis cognitos? Dixerat Simonius, hanc locutionem & ſimiles quæ occurrunt in Talmude ad Sacrorum Librorum corruptionem trahi non poſſe, ſed ad diverſas illarum explicationes. Eadem verò Talmudis verba hîc repetens Voſſius, Simonii mentem ita interpretatur, ac ſi crediderit non licitum quidem fuiſſe cuilibet è plebe verba Scripturæ immutare, ſed ſolis magni Synedrii Aſſeſſoribus. Verùm ipſa hoc loco Simonii verba evincunt illum de ſanctionibus tantùm ferendis locutum fuiſſe, non de Sacrorum Librorum mutatione; idque manifeſtè apparet ex R. Ben Maimon & Autoris libri *Talmud.*

Cozri teſtimoniis, quibus ſuam ea de re ſententiam illuſtravit. Hanc ferendarum ſanctionum poteſtatem penès Synedrii magni Aſſeſſores fuiſſe, nemo niſi novator & è Socini diſcipulis negaverit.

Alia dein Simonii verba ſubjicit Voſſius, quæ ita obſcura eſſe putat, ut ne quidem ea credat à Simonio poſſe explicari. Miror hominem qui ſpiritu Sibyllino afflatus res obſcuriſſimas & à noſtris temporibus remotiſſimas intueatur, ea quæ explicatu facilia ſunt non intellexiſſe; in hunc enim locum manifeſto Typographi errore irrepſit illum pro illîc. Curabit Simonius ut Opuſculum illud quod ipſe non edidit, è ſuo Codice, qui caſtigatior eſt & auctior, iterum lucem aſpiciat. Verborum autem Simonii is eſt ſenſus; in allato Talmudis loco agi de litera, imò de dictione vel ſententia aliqua Scripturæ, ubi verba ejuſdem Scripturæ exponuntur; minimè verò de mutandis eradendisque ipſius Contextûs literis aut dictionibus. Sed quia Sibylliſta Voſſius Talmudico ſpiritu afflatus non fuit, ejuſmodi Talmudicas locutiones non potuit comprehendere, quæ tamen ſæpius in iſtis libris occurrunt. Sic dicunt Talmudiſtæ אל תקרא כן אלא תקרא כן. *Ne legas ſic; ſed legas ſic.* Nemo judicio præditus inde concludet Judæos Sacri Codicis lectionem pervertiſſe: ſed Magiſtri illi qui valde allegoriis delectantur, varias literarum Scripturæ fingunt lectiones, ut diverſos ex fictis illis lectionibus ſenſus eliciant. Sed iſtæ & ſimiles locutionum formulæ in Scripturæ Sacræ everſionem trahi non poſſunt, niſi ab imperitis qui Judæorum libros nunquam tractarunt. Qua in re iſti homines Talmudiſtis ipſis ſunt ineptiores. Quantum autem Judæi ab iſta Sacrorum Librorum depravatione alieni fuerint, docet Trypho Judæus, quem Juſtinus Martyr introducit dicentem, rem iſtam incredibilem eſſe, magiſque Judæos ab illa abhorrere, quàm à vituli fabricatione. Ἀπίςῳ ἔοικε· φοβερώτερον γάρ ἐςι τῆς μοσχοποιΐας. *Trypho apud Juſtin. Martyr.*

Morinum hîc non moror, à quo Voſſius locum hunc Talmudis & alia omnia quæ apud ipſum Rabbinologiam ſapiunt, deprompſit. Laudo quidem Morini eruditionem, laboremque illius ac patientiam in evolvendis Judæorum libris admiror: ſed eum fuiſſe judicii pauci illius ſcripta oſtendunt. Voſſius, qui multa ab illo ſumpſit, illius errores multiplicavit, ut ab eo aliquâ ratione diſcrepare videretur. Optat ipſe Voſſius, ut etiam Simonius Morini ſimius fiat. Verùm licet Voſſio μωραίνειν; quod abſit à Simonio.

Quæ autem mox ſubjungit Voſſius de Simonii ſententia, qui cum Cappello aliiſque viris doctis exiſtimaverit, linguam Ebræam in captivitate Babylonica deperditam fuiſſe, ea omnia vana ſunt & inutilia; cùm inde non concluſerit Simonius, LXX. Interpretes linguæ Ebraicæ ignaros fuiſſe, uti fingit Voſſius, cui profectò nihil ſolidi ſubeſſet quod poſſet reponere Simonio, niſi verba ejus perverteret. Negavit itaque Simonius, linguam Ebraicam temporibus LXX. Interpretum ſuperſtitem fuiſſe apud Judæos & vernaculam, cùm illam in captivitate Babylonica dedidicerint, etiam non diffitente Voſſio: conſtat enim Judæos poſtea Chaldaicè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

daicè locutos fuiſſe, non Ebraicè. Non inde tamen ſequitur LXX. Interpretes ignoraſſe ſermonem Ebraicum, qui, ut multis probat Simonius, in exilio Babylonienſi penès Prophetas, Sacerdotes ac viros principes remanſerit, quique non ſolùm uſque ad LXX. Seniorum tempora apud illos ſervatus fuerit; ſed & ſeculis poſterioribus apud Doctores: quippe Lex Moſis in Scholis & Synagogis ſemper Ebraicè lecta eſt.

Jam negat Voſſius, ſe unquam talia de Joſepho ſomniaſſe quæ ipſi tribuit Simonius, quaſi dixerit Joſephum Legem Moyſis in Synagoga Ebraicè interpretatum fuiſſe. Aperta tamen ſunt illius verba, nec mirum eſt illum hominem etiam vigilantem ſomniare, apud quem Joſephus modò Ebraicè loquitur, modò Chaldaicè, modò Syriacè, modò Arabicè. Brevi, ſi Voſſio placet, idem Joſephus loquetur Hibernicè. Quod verò addit Voſſius, Joſephi verba initio belli Judaici nec à Simonio nec ab aliis Interpretibus intellecta fuiſſe, non eſt ad rem, quia Simonius nihil è Joſepho attulit, quàm illud quod ex eo ipſe Voſſius deprompſerat: ſed & ſolum Voſſium verba Joſephi non intellexiſſe mox oſtendam. Dixit igitur Voſſius, Joſephum hiſtoriam belli Judaici, antequàm Græcè ſcriberet, linguâ Ebraicâ edidiſſe. Nunc hoc ipſum negat Voſſius, qui ſemper loquitur pugnantia. Tamen ſic ille reſpondet Hornio, qui objecerat Joſephum Ebraicè imperitum fuiſſe. *Ut tamen aliquid dicere videaris, vide quàm ſtulta promas, Flavium Joſephum omnium ſui ſeculi Hebræorum longè eruditiſſimum, qui*

Voſſ. Caſtigat. ad Scriptum Hornii.

Legem Moyſis in Synagoga Hebraicè interpretatus eſt, qui hiſtoriam belli Judaici, antequàm Græcè ſcriberet, linguâ Hebræâ edidit, uti ipſe teſtatur; hunc, inquam, Joſephum Hebraicè neſciviſſe. Dein paucis interjectis hæc regerit modeſtiſſimus Voſſius adverſus Hornium. *Ullumne majus inſcitiæ & impudentiæ exemplum poſſit excogitari, quàm id quod hìc denuò oſtendere conatur, Flavium Joſephum neſciviſſe linguam patriam, & ne quidem inſpexiſſe Codicem Hebraicum?* Tunc igitur Joſephus, teſte Voſſio, loquebatur Ebraicè, patriuſque illius ſermo erat Ebraicus; de hoc enim ſermone cum Hornio diſputavit, qui Joſephum illius fuiſſe imperitum aſſereret. Verùm illud Joſephi teſtimonium de ſermone Syriaco ſive Chaldaico intelligendum eſſe rectè monuit Simonius, cùm tunc ſermo Ebraicus apud Judæos vernaculus non eſſet.

Sapiens Voſſius, qui *mutatur ut luna*, neminem eſſe affirmat qui tempore Apoſtolorum & Joſephi in Imperio Romano linguæ Syriacæ meminerit, quia in Syria Palæſtina lingua Græca erat vernacula. Sed ſi ita res ſe habet, quomodo Joſephus linguam Ebræam ſive Syriacam appellat ſermonem patrium? Quomodo Chriſtus, ipſomet Voſſio referente, Syriacè cum muliere Samaritana collocutus eſt? Cuidam enim Magiſtello, qui Voſſium reprehenderat, quòd dixiſſet Chriſtum cum Samaritana muliere Ebraicè collocutum eſſe, objicienti debuiſſe dici Syriacè, ſic reſpondet modeſtiſſimus Voſſius. *Neſcit fatuus eamdem olim fuiſſe linguam Syriacam & Ebraicam:* adeo-

Voſſ. in Epiſt. ad Andr. Colv.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

que nunc Joſephus loquetur etiam Syriacè.

Jam longè oculatior factus Voſſius negat Joſephum etiam Syriacè locutum, ſed putat patrium illius ſermonem fuiſſe quamdam linguam Chaldaicam, quam ipſe ignorat, ſed quæ erat lingua vernacula illorum Barbarorum qui extra fines Romani Imperii trans Euphratem viverent. Miror profectò hominis iſtius ingenium, qui tot commenta effutiat quæ nihil faciant ad inſtitutum, quique ſuo ſeipſum gladio jugulet. Si enim verum eſt ſermonem vernaculum iſtorum Trans-Euphratenſium Chaldaicum fuiſſe, uti quoque verum eſſe exiſtimo, neceſſe quoque eſt patrium Joſephi ſermonem fuiſſe Chaldaicum, cùm non alium habuerit ſermonem patrium quàm illum, quo etiam, teſte Voſſio, hiſtoriam ſuam conſcripſit. Illud autem confirmat Simonii ſententiam, qui nomine Syriaci ſermonis, qui tunc apud Judæos vernaculus erat Hieroſolymis & in locis vicinioribus, nihil aliud intellexerit quàm ſermonem illum Chaldaicum, quem cum viris doctis appellat modò Syriacum, modò Chaldaicum, modò Chaldaico-Syriacum, aitque eum ſermonem qui tot diverſis nominibus indicatur, non alium fuiſſe, quàm illum quem Judæorum Majores è Babylone reportaverant; quique alius eſſe non potuit quàm Chaldaicus.

Quis credat Joſephum libros de bello Judaico, quos ſe Ebraicè ediſſe teſtatur, non ſcripſiſſe Judæis in Imperio Romano viventibus, ſed ſolis Trans-Euphratenſibus? Quaſi Joſephus, qui tunc de ſcribenda nationis ſuæ hiſtoria patrio & vernaculo ſermone cogitabat, ad eos ſolùm animum ſuum applicuerit, qui Parthicæ Ditioni obnoxii erant. Hoc quidem viris judicio præditis minùs credibile videbitur; ſed bonus Voſſius nihil amat niſi quod eſt diſtortum & parum credibile. Id tamen rectè ſe confeciſſe putat, ſi dixerit, Joſephi verba à nemine hactenus intellecta fuiſſe. *Ineptiſſimè*, inquit, *verba Joſephi Interpretes reddidere, ac ſi* οἱ ἄνω βάρβαροι *ſint Barbari qui retrò fuerunt, & Joſephus in uſum jam olim defunctorum iſtam condidiſſet hiſtoriam.* Sed vereor ne hîc ſolus ineptiat Voſſius; hanc tamen addit novæ ſuæ interpretationis rationem, οἱ ἄνω βάρβαροι ſunt ſuperioris Continentis Barbari: ſic αἱ ἄνω ἐπαρχίαι ſunt provinciæ quæ longiùs abſunt à mari, ut αἱ κάτω ἐπαρχίαι mari propiores. Ex vocum ambiguitate ſemper quærit Voſſius effugia. Notum eſt omnibus, Græcum ἄνω & locum & tempus denotare. Hîc Voſſius illud contra manifeſtum Joſephi ſenſum pro loco ſumendum eſſe exiſtimat: at pro tempore ſumendum eſſe res ipſa indicat; adeoque hæc Joſephi verba, οἱ ἄνω βάρβαροι, rectè ab Interpretibus reddita ſunt *Barbari qui retro fuerunt.* Neque tamen Joſephus hiſtoriam ſuam condidit in uſum jam olim defunctorum, ſed Barbarorum, id eſt hominum gentis ſuæ, qui à priſcis temporibus Palæſtinam incolebant, & quibus vernaculus erat ſermo Chaldaicus ſive Syriacus, quem Joſephus patrium appellat. Hîc igitur dictio οἱ ἄνω tempus denotans ſignificat antiquos Regionis illius incolas. Joſephus autem eamdem Judaici belli hiſtoriam,

quam

quam primùm Chaldaico ſeu patrio ſermone ediderat in uſum gentis ſuæ, poſtea Græcè ſcripſit in eorum uſum qui Græcè ſcirent, quia ſcilicet vix alia reperiebatur lingua in toto Imperio Romano; ita ut Romæ etiam plerique callerent Græcas Literas. Hic eſt genuinus Joſephi verborum ſenſus, neque alius ea legenti primo aſpectu ſeſe offeret. In prima ſcilicet hiſtoriæ ſuæ editione Judæos inſtruxit, eoſque magis qui in Syria Palæſtina degebant, quàm Parthos, Babylonios, Arabas, Trans-Euphratenſes atque Adiabenos; & ob hanc cauſam ait ſe patrio ſermone ſcripſiſſe: in ſecunda verò editione Græco ſermone conſcriptâ, in animo habuit alias Imperii Romani gentes, quæ Græcè loquebantur, vel Græcè ſciebant, inſtruere.

Inſtat iterum Voſſius, negatque Chriſtum & Apoſtolos Hieroſolymis Syriacè locutos fuiſſe: & ut audax eſt, ita affirmat audacter hanc ſententiam ſemidoctorum eſſe & fanaticorum. Semidoctus igitur eſt ipſe Voſſius & fanaticus, quia ſcripſit Chriſtum cum muliere Samaritana Syriacè collocutum fuiſſe, & voces quas Joannes Euangeliſta, Cap. 19. vocat Ebræas manifeſtè eſſe Syriacas. Verùm didicit Voſſius à Judæis ſorbere & flare. Fanatici, ſi qui ſunt in Anglia qui hanc ſententiam tueantur, non ſunt hac in re fanatici, utpote qui cum Eccleſiæ Patribus, præſtantiſſimis Theologis, viriſque Ebraicè, Græcè ac Syriacè doctiſſimis hac in re conſentiant. Sed fanaticus potiùs pleriſque hominibus videbitur Voſſius, qui ſolus ſapiat. Quod autem addit, in tota Ditione Romana nullum inveniri Scriptorem qui ſcripſerit Syriacè, ſed omnes Græcè ſcripſiſſe, vanum eſt ac futile: nam Joſephus primam hiſtoriæ ſuæ editionem Syriaco ſive Chaldaico ſermone ſcriptam evulgavit: Matthæi quoque & Nazaræorum Euangelium Græcè conſcriptum non fuit. Judæi qui non erant Helleniſtæ nonnullos Scripturæ libros fecerunt Chaldaicos; unde etiam Hieronymi temporibus Judæi quibus utebatur præceptoribus Chaldaicè ſciebant & loquebantur.

Iterum negat Voſſius, linguam quæ Syriaca dicebatur fuiſſe inter Syros Romanæ Ditionis: ſed rem aliter eſſe oſtendunt manifeſtè complures Novi Teſtamenti voces. At regerit Voſſius, malè in Euangelio & in Actibus Apoſtolorum per linguam Ebraicam intelligi Syriacam. Idem tamen Voſſius contra Magiſtellum quemdam diſputans, ineptos & fatuos eos appellat, qui nomine ſermonis Ebraici in Novo Teſtamento alium intelligunt quàm Syriacum. Sit igitur modeſtiſſimus Voſſius, ſeipſo autore, ineptus & fatuus. *Voſſ. in Epiſt. ad Andr. Colv.*

Dein de nominibus lites intendit, cùm linguam illam dicendam eſſe Chaldæam aſſerit, quia ſic Joſephus & Philo locuti ſunt. Verùm, ut omnem de nominibus diſputationem Simonius tolleret, linguam iſtam modò appellat Chaldaicam, modò Syriacam, modò Chaldaico-Syriacam; ac demum ait illam eſſe quam Judæi è Babylone reportaverant. Syriacam eam appellavit, quia viri linguarum Orientalium callentiſſimi ſic locuti ſunt: tanta eſt enim inter lin-

linguam Syriacam & Chaldaicam affinitas, ut etiam ætate noſtrâ Syri, tam Maronitæ & Jacobitæ quàm Neſtoriani, linguam quâ eorum libri conſcripti ſunt, quæ extra controverſiam Syriaca eſt, Chaldaicam appellent. Sic Maronitarum Miſſale Romæ editum inſcribitur Miſſale Chaldæum. Similiter Georgius A- *Georgius Amira.* mira qui Maronita fuit, Grammaticam ſuam Syriacam, quæ Romæ quoque edita eſt, inſcripſit Grammaticam Syriacam ſive Chaldaicam. Neque etiam deſunt in Sacris Literis exempla, quæ probent linguam Chaldæorum appellari Syriacam. Ita Danielis Cap. 2. verſ. 4. Chaldæi dicuntur reſpondiſſe Regi ארמית, in Græca Verſione Συριστί, & in Latina Syriacè. Chaldaicus igitur ſermo ſive Babylonius, de quo agitur, etiam ſecundùm ipſos Babylonios appellatur Syriacus. Verùm ea omnia quæ Voſſius huc congeſſit de lingua Chaldaica, Syriacâ & Arabicâ, demonſtrant illum ejuſmodi linguarum minùs peritum fuiſſe. Neque enim aliud ſibi propoſuiſſe videtur, quàm inani verborum ſono ſimplicioribus imponere. Poſtquàm tamen tot ineptias bonus Voſſius effutiit, miris modis ſibi applaudit. *Valeat*, inquit, *Hieroſolymitana iſta Syriaca lingua, æquè vana ac Helleniſtica. Valeant quoque cavillationes P. Simonii, cùm ex omnibus ne una quidem ſuccedat.* Sed potiori jure dixerim, Valeat & in æternum valeat bonus Voſſius, qui ineptiis effutiendis ita aſſuetus eſt, ut ſeipſo autore ineptus ſit, fatuus & fanaticus; pudeat illum tot nugas & ineptias comminiſci, ut ineptis & fatuis imponat.

Denique Voſſius his ineptiis alias accumulans addit, putare ſe non errare, ſi audacter (id eſt temerè) affirmaverit tempore Chriſti in omnibus Hieroſolymitanis Synagogis, paucis forſan exceptis, quas Parthici & Arabici generis frequentarent Judæi, ſolas lectas fuiſſe quas LXX. Interpretes tradiderunt Scripturas, cùm ſola iis Græca eſſet vernacula lingua. Sed longè veriùs cum Simonio dixerim, non quidem audacter, Judæos legiſſe Hieroſolymis ex avita Patrum ſuorum Traditione Scripturam Ebraicè, cui prælectioni ex eadem Traditione acceſſerit Chaldaica ſive Syriaca interpretatio, quia ſermo Chaldaicus quem Majores ſui è Babylone reportaverant, etiam illis temporibus Hieroſolymis ſuperſtes erat, ut ex pluribus Novi Teſtamenti locis apertè demonſtratur.

His omnibus quaſdam ratiunculas ſubjicit Voſſius, quæ facilè refelli poſſunt. Affirmat Romanas leges non permiſiſſe ut in templo Hieroſolymitano habitæ fuerint conciones Ebræo, aut quocunque alio ſermone Græcis & Romanis ignoto; Græcæ aut Latinæ linguæ neceſſitatem omnibus victis impoſitam fuiſſe. *Quomodo*, inquit, *potuiſſet vita miſeris conſtare Judæis, ſi Hebraicæ, ſeu, ut volunt, Syriacæ tantùm gnari linguæ eò redacti fuiſſent neceſſitatis, ut nec teſtamentum condere, nec contractus & obligationes facere & ſignare potuiſſent?* Bellus ſanè ratiocinator eſt Voſſius. Romanas illas leges proferat, quibus Judæis vetitum fuerit ſecundùm Religionis ſuæ ritus vivere, ac legere in Synagogis ſuis Ebraicè Legem Moſis, eamque patrio

ſer-

ſermone interpretari. Si verum ſit non aliam Hieroſolymis auditam fuiſſe linguam quàm Græcam & Latinam, cur titulus quem cruci imponi juſſit Pilatus, ſcriptus fuit Ebraicè, Græcè & Latinè? Dicet ſanè lepidulus Voſſius, Ebraicè ſive Chaldaicè tituli verba etiam ſcripta fuiſſe, ut à Judæis illis Trans-Euphratenſibus, qui lynceos habebant oculos, legi poſſent.

Jam à Simonio annotatum fuit, linguam Græcam etiam obtinuiſſe Hieroſolymis apud viros primarios & Magiſtratus, quorum erat curare ut teſtamenta, contractus, obligationes, aliaque acta civilia & forenſia inſtruerentur. Etſi victores linguæ ſuæ neceſſitatem in ejuſmodi rebus imponant victis, nunquam tamen linguæ illius neceſſitas ad plebeios homines tranſit, niſi poſt longa tempora, ut ex diverſarum nationum Annalibus licet colligere. Quodque videtur animadverſione dignum, Judæi qui in Palæſtina commorabantur linguam illam Chaldaicam, quam à ſuis Patribus acceperant, adhuc Hieronymi ætate retinebant. Sic etiam hodie Judæi Hiſpani, qui in Oriente diſperſi ſunt, præter Turcarum linguam ſervant quoque Hiſpanicam, habentque Biblia Hiſpanicè converſa, quæ Ebraicis characteribus exarata ſunt. In Francia ante Franciſcum Primum res forenſes Latinè agebantur in Curiis: Parlamentorum arreſta, ut vocant, quæque tunc judicata appellabantur, Latino ſermone concepta fuerunt. Similiter alia quæcunque acta civilia eodem ſermone concepta ſunt. An ideo tunc miſeri erant Franci, quos conſtat Latinè locutos non fuiſſe? Quomodo poterit vita miſello conſtare Voſſio, ſi degens in Anglia ignarus linguæ Anglicæ eò redactus fuerit neceſſitatis, ut nec teſtamentum condere, nec contractus & obligationes facere & ſignare poſſit? Itaque apud Judæos Hieroſolymitanos res forenſes Græco vel Romano ſermone peragi potuerunt; adeoque vanum eſt & inutile quod eodem loco ſubjungit Voſſius, ſtipulationem Punico aut Aſſyrio conceptam ſermone in Jure non poſſe ſubſiſtere. Sed non eſt cur ejuſmodi Voſſii ratiunculis diutiùs immorer.

Neque etiam plus habet ſoliditatis quod ibidem ex Theodoreto profert, qui ait pueros Ebræorum ætate ſuâ non ſtatim uſos fuiſſe linguâ Ebraicâ, ſed linguâ gentium apud quas nati ſunt; ubi verò adoleverint doceri literarum characteres, & per has addiſcere Scripturam Sacram Ebraicam. Iſta quidem vera ſunt; ſed nihil faciunt ad inſtitutum: nam pueri Ebræorum Hieroſolymitanorum gentis etiam ſuæ linguam, quæ Syriaca erat ſeu Chaldaica, primùm addiſcebant; dein docebantur literarum Ebraicarum characteres; ſicque tandem Scripturam Sacram Ebraicam addiſcebant.

Imponit iterum Simonio Voſſius, verbaque & rationes illius pervertit, ut habere videatur aliquid quod reponat. Objicit Simonium, etſi videatur parum tribuere figmentis Rabbinicis, probare tamen illud quod eſt omnium figmentorum futiliſſimum, vocales ſcilicet ſeu puncta Moyſi à Deo in monte Sinai reve-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

revelata, à Maſorethis poſt exacta tria annorum millia Legi adſcribenda. Verùm Judaicum iſtud commentum paſſim rejicit ac refellit Simonius in ſuis ſcriptis, ſimulque originem illius aperit, cur videlicet Judæis nihil ſit niſi Divinum & Propheticum, curve fabellas ſuas è monte Sinai vel è Synagoga quam appellant magnam, deducant: ſed id Voſſio non arriſit, quia ex eadem origine Simonius ducit LXX. Interpretum Prophetiam. A commento autem Judæorum de antiquitate punctorum adeo alienus eſt, ut hoc loco aſſerat fabellam iſtam de punctorum vocalium antiquitate ex eo potiſſimùm venire, quòd Judæi hac in re de more gentis ſuæ locuti fuerint, non verò ex rei ipſius veritate; illudque genus locutionis, quod Judæis familiare eſt, complures viros in errorem perduxiſſe, dum Judæorum libros non ſatis cautè evolvunt. Quibus verbis Simonius ætatis noſtræ Ebraiſtas notat, qui tantam punctis vocalibus tribuunt antiquitatem. Quî igitur fieri poteſt, ut jam Simonius in alium hominem transformatus, laudet probetque Rabbinorum commentum de punctis Moſi à Deo in monte Sinai revelatis? Sed Voſſius, qui nugatores in Prophetas transformare potuit, Simonium etiam in Rabbinorum defenſorem & Patronum transformavit. Quod autem mox ſubjicit ſumptum ex libro Cozri, ut de Judæorum Traditionibus detrahat, illud non eſt hominis judicio præditi, cùm Scriptor illius libri ad id unum attendere videatur, ut Religionem Judaicam adſtruat beneficio Traditionis contra Philoſophos & Judæos Carræos Judaicarum Traditionum contemptores.

Pergit Voſſius Simonio imponere, dum eum refellit, quaſi in ea ſit ſententia, ut in Scripturis interpretandis ſoli audiendi ſint Rabbini. Nam dixit Simonius, etiam referente Voſſio, artem nullam ab uno & altero perfici, ſed ab omnibus ſimul qui illam artem tractarunt; adeoque linguæ Ebraicæ cognitionem petendam non eſſe à recentioribus tantùm Rabbinis, ſed & à vetuſtis Interpretibus. Parvi facit etiam Simonius recentiores Scripturæ Sacræ Interpretes, quòd Verſiones ſuas è Rabbinis hauſerint. Viderit etiam Voſſius, quâ fronte eodem loco ſcribat à Simonio in conſtruenda nova Scriptura adduci ſolos Judæos, Maſorethas videlicet, Aquilam, Symmachum, Theodotionem & Hieronymum, nullâ factâ LXX. Interpretum mentione; cùm iſtoc loco & alibi paſſim LXX. Interpretes primos nominet, teſteturque ſe hac in re non diſſentire à Voſſio, ſed in hoc ſolùm quòd præter LXX. Interpretes Voſſius exiſtimet nullos alios audiendos eſſe: at Simonius contrà putat conſulendos quoque eſſe Aquilam, Symmachum, Theodotionem, Hieronymum & Rabbinos; quia ars nulla ex uno & altero perfici poteſt, ſed ex omnibus ſimul. Hoc etiam ſenſu dixit ſe nullius Magiſtri legibus addictum eſſe, utpote qui non ſolos audiendos eſſe LXX. Interpretes ſentiat, ſed & alios omnes ex quibus perfectior linguæ Ebraicæ cognitio habeatur.

Fingit præterea Voſſius, quia nihil

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

hil habet quod reponat, Oralem Judæorum Traditionem propugnari à Simonio, qui tamen illam paſſim ridet & evertit in ſuis ſcriptis. Contendit quidem traditionem aliquam ſive uſum lectionis ſemper fuiſſe apud Judæos in legendis Sacris Codicibus: ſed hæc traditio à Cabbala ſeu Orali Judæorum Traditione multùm diſcrepat, quam Carræi Traditionum contemptores reſpuunt. Illa autem lectionis traditio, cujus mentionem facit Simonius, ab iiſdem Judæis Carræis approbata eſt. Nomine igitur traditionis nihil aliud ſe intelligere profitetur Simonius, quàm uſum quemdam legendi Contextûs Ebraici, qui ſemper apud Judæorum Doctores remanſerit, cùm eadem planè ſit ratio linguæ Ebraicæ ac cæterarum linguarum, quæ etſi emortuæ ſint nec ampliùs vernaculæ, vigent tamen & in Scholis & apud Doctores. Hac ratione linguam Ebraicam apud Judæos ſervatam fuiſſe demonſtrat Simonius, ſicut etiam hodie ſermo Syriacus apud Syros retinetur. Quis hanc traditionem ſeu hunc lectionis uſum confundet cum ſuperſtitioſa Judæorum Cabbala ſive Traditione, niſi Iſaacus Voſſius, qui ſemper falſa ſcribit, nec unquam ferit ſcopum?

Ad id quod ſcripſerat Simonius, etiam Aquilam ab Origene laudatum fuiſſe, ut Interpretem qui verborum proprietates explicaret, Voſſius reſpondet Origenem id feciſſe ex opinione Judæorum, cùm ſeipſum interpretetur in Epiſtola ad Affricanum. Verùm quidem eſt Origenem in Epiſtola quam ſcripſit Affricano videri eſſe in ea ſententia, ut ſoli audiantur LXX. Interpretes: ſed illum hoc loco ex recepta magis opinione quàm ex ſua ſententia locutum fuiſſe manifeſtè demonſtravit Simonius. Ipſe ſiquidem Origenes aliis locis, ubi mentem ſuam exprimit, multum tribuit Aquilæ & aliis Interpretibus qui Codices Ebraicos in Græcum ſermonem converterant, eoſque haud infrequenter ſequitur: ita ut etiam illorum ope corruptam LXX. Interpretum ſcripturam corrigere non reformidaverit. Sic poſtquàm deprehendit nomina propria in LXX. Interpretum Exemplaribus magna ex parte corrupta fuiſſe tam in Lege quàm in Prophetis, cenſet illa reſtituenda eſſe ex Ebræorum Codicibus & ex Verſionibus Aquilæ, Symmachi & Theodotionis, quas puriores eſſe affirmat. Hæc enim ſunt Origenis verba Commentariis in Joannem, poſtquàm nonnulla in nominibus propriis Novi Teſtamenti errata correxit, & eadem in LXX. Interpretibus occurrere deprehendit. Τὸ δὲ ὅμοιον περὶ τὰ ὀνόματα σφάλμα πολλάκις τοῦ νόμου καὶ τῶν Προφητῶν ἐστιν ἰδεῖν, ὡς ἠκριβώσαμεν ἀπὸ Ἑβραίων μαθόντες καὶ τοῖς ἀντιγράφοις αὐτῶν τὰ ἡμέτερα συγκρίναντες μαρτυρηθεῖσιν ὑπὸ τῶν μηδέπω διαστραφεισῶν ἐκδόσεων Ἀκύλου καὶ Θεοδοτίωνος καὶ Συμμάχου. Corruptos igitur ætate ſuâ fuiſſe Græcos LXX. Interpretum Codices agnoſcit Origenes; contrà verò incorruptum remanſiſſe Contextum Ebræum; Græcaſque Aquilæ, Theodotionis & Symmachi Verſiones remanſiſſe quoque incorruptas: quâ potiſſimùm ratione adductus eſt

Origen. in Epiſt. ad Affric.

Orig. Comment. in Euang. Joann.

Hieronymus, ut novam Ebraici Codicis Verſionem conderet. Similiter Origenes, ubi diverſas LXX. Interpretum lectiones offendit, non dubitat eam præferre quæ cum Ebræo concordat. Cur autem interdum Græcam LXX. Interpretum Tralationem cæteris Verſionibus præferat, cauſa evidens eſt; quia videlicet ea ſola tunc in Eccleſiis obtinebat. Unde, ſi quando lectionem Codicum Ebraicorum præmonſtrat, ſtatim addit id quod jam uſu receptum in Eccleſiis legebatur exponendum eſſe, ita tamen ut quod in Ebraicis legebatur Exemplaribus intactum non relinqueret. Δεῖ οὖν καὶ τὸ κατηρμηνευόμενον καὶ φερόμενον ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις διηγήσασθαι, καὶ τὸ ἀπὸ τῶν Ἑβραϊκῶν γραφῶν ἀδιήγητον μὴ καταλιπεῖν.

Simonius dixerat, non ideo mutos fuiſſe Judæorum Codices tempore Origenis, quòd illos Græcis literis in ſuis Hexaplis expreſſiſſet; ſed quia voluit, ut ii etiam qui nihil Ebraicè ſcirent, Ebraica poſſent legere. Jam Voſſius, qui liberalis eſt, lubenter illud ſe concedere affirmat: ſed quærit, cùm Ebræi Codices carerent vocalibus, unde & à quibus haurire potuit Origenes rationem reſarciendi iſtum defectum vocalium, niſi à Judæis. Mirificus ſanè ratiocinator eſt Voſſius, qui nodum in ſcirpo quærit. Jam reſpondit Simonius, id habuiſſe Origenem ex recepta apud Judæos legendi ratione; qualem in legendis libris Syriacis, Chaldaicis & Arabicis extare apud Syros, Chaldæos & Arabas norunt linguarum Orientalium periti. Ita ſi quis hodie Maronita verba Syriaca libri alicujus Latinis literis velit exprimere, illa facillimè exprimit, ſi ſciat Syriacè. Neque profectò hac in re alia ſors fuit linguæ Ebraicæ, quàm linguæ Syriacæ, Chaldaicæ & Arabicæ. Quare nugas agit Voſſius, & linguarum Orientalium imperitum ſe oſtendit, quando ait legi quidem vulgò à Judæis libros à quibus abſunt vocales, poſtquàm ſtabilita eſt lectio à Maſorethis; ſed ante illa tempora eos legi non potuiſſe, niſi illâ quam Origenes tradidit ratione, apponendo nempe Ebraica Græcis literis; quæ Ebraica tunc vocalibus inſtructa fuerint; quâ tantùm ratione Judæos compendiariam ſcripturam aſſequi potuiſſe contendit Voſſius: ſicuti nunc eamdem aſſequuntur beneficio Maſorethicæ lectionis. Verùm à Voſſio quæſierim, unde Samaritæ, qui eamdem compendiariam ſcribendi Codices Ebraicos rationem habent atque Judæi, vocales reſarcire potuerunt, cùm Maſorethica puncta non agnoſcant: unde etiam Syri, Chaldæi & Arabes, quorum ſimilis eſt ratio atque Judæorum, ſupplent in linguis ſuis ejuſmodi vocales, cùm in pauciſſimis eorum libris puncta vocalia exprimantur: præterea quâ arte Judæi Talmudicorum Rabbinorumque libros poſſint legere & interpretari, à quibus abſunt ejuſmodi Maſoretharum puncta.

Pergit iterum nugari Voſſius, ac quærit, ſi unicuique pro lubitu licitum fuit addere aut variare vocales, quomodo ſibi conſtare potuit lectionis & pronunciationis ratio. Sed non ita pro lubitu ſcribarum licitum fuit variare vocales illas, quas vocant

Rab-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

Rabbini *lectionis matres*, quin aliquæ certæ remanſerint, ex quibus vera diſcerni poſſet lectio. Verùm tamen eſt, ut annotavit Aben Eſra, ſæpius hac in re à ſcribis pro arbitratu ſuo variatum fuiſſe, adeoque inutilem eſſe Maſoretharum laborem, qui tam anxiè vocales illas ſeu literas Aleph, Vau, Jod numerarunt, cùm earum præſentia & abſentia ſæpè nihil faciat ad ſenſum. Inde ortum eſt ut locis quàmplurimis Samaritæ idem prorſus legant in ſuis Codicibus, quod Judæi in Judaicis Exemplaribus; etſi vocales illæ diverſâ ratione in Samariticis & Judaicis libris notentur. Simonius tamen agnoſcit, hinc etiam factum fuiſſe ut ipſimet Judæi diverſis temporibus Codices ſuos diverſâ ratione legerint: idemque Simonius obſervat, fruſtra Judæos Maſoram ſuam ſeu lectionis ſuæ uſum opponere; cùm etiam LXX. & alii Interpretes ante illorum tempora Maſoram ſuam ſive legendi rationem habuerint. Quæ lectionis diverſitas traditioni ſeu lectionis receptæ uſui nequaquam officit; quia hæc eſt ſors linguarum nationum Orientalium quæ ſcribunt per compendia: neque magis ob hanc cauſam accuſandi ſunt Judæorum Codices quòd muti ſint, quàm Chaldæorum, Syrorum, Arabumque libri. Iſtæ enim linguæ ſuas quoque vocales habent, quæ ſunt, ut ita loquar, lectionis matres, quæque haud infrequenter pro ſcribarum lubitu adjiciuntur & omittuntur; quia eas tantùm adjiciunt quas ad lectionem vocum ſufficere exiſtimant.

Aben Eſra.

Præterea Simonius ex eo probaverat Judæis ſuas quoque non deeſſe vocales, quòd aliarum gentium linguas ſuis characteribus exprimant. Sic habent libros Græcos, Hiſpanicos, Germanicos, alioſque literis Ebraicis deſcriptos. Sed regerit Voſſius, in iſtis, præter Aleph, Vau, Jod, etiam puncta vocalia exprimi. Hoc quidem verum eſt, & à Simonio obſervatum fuit, qui voces quaſdam ex iiſdem libris proferens ſine punctis illis vocalibus, eas expeditè legi poſſe demonſtrat, adeoque in iſtis vocibus inutilia eſſe puncta vocalia. Illud omne confirmari poteſt autoritate Sabaïtarum, qui in libris ſuis Chaldaico ſermone conſcriptis ſingulis fere conſonantibus vocales adjungunt, quibus haud dubiè literæ Aleph, Vau & Jod genuinæ ſunt vocales; & in hoc à reliquis Orientis populis differunt, quòd linguam ſuam quæ Chaldaica eſt minùs compendiariò ſcribant. Europæos quoque rident nationes illæ Orientis, quòd linguæ Græcæ, Latinæ & aliarum vocabula nequeant legere, niſi omnibus ſuis vocalibus inſtructa ſint.

Sabaitarum libri.

Jam Voſſius putat ſe efficaciter ex eo demonſtraſſe, puncta vocalia Codici Ebraico ineptiſſimè & nullo judicio appoſita fuiſſe à Maſorethis, quòd Chriſtus & Apoſtoli diverſâ planè ratione Patriarcharum & Prophetarum nomina legerint, atque Judæi recentiores. Sed optimè reſpondit Simonius, hanc ſcriptionis diverſitatem rejiciendam eſſe in Judæos diverſarum regionum diverſarumque ætatum, qui eadem nomina Ebraica eodem planè modo ſcripta diverſè proferunt, quæ ſi in patrium ſermonem transferantur, ſcribuntur quoque diverſè: & hæc ſors fuit

omnium linguarum, cùm ne quidem voces Latinæ à diverſis populis eâdem ratione pronuncientur. Jam Voſſius regerit iſta quidem vera eſſe, ſed non ad propoſitum, cùm non de conſonis quæſtio ſit, ſed de vocalibus literis, *in quarum pronunciatione omnes gentes conveniunt*; additque nullos eſſe homines in quorum ore *Nabuchodonoſor* & *Nebuchadneſar* eumdem efficiant ſonum.

Sed aurem Batavam profectò habet Voſſius, qui hanc etiam ſonorum diverſitatem in pronunciandis literis vocalibus non percipiat. Audiat Anglos Latinè loquentes, qui etiam in vocalibus pronunciandis magis Anglicè loqui videntur quàm Latinè, apud quos videlicet litera vocalis *a* ſæpè ſonat ut *e*. Galli præterea & Hiſpani hac etiam in re differunt. Sed ut ad Orientis nationes veniam; in uno ſermone Arabico pronunciando Turcæ & Arabes diversè literas vocales pronunciant, etſi illas iiſdem punctis notatas legant. Suam quoque Maronitæ habent ejuſmodi vocalium propriam pronunciationem. Hanc etiam in Syriaco ſermone pronunciationis literarum vocalium diſcrepantiam licet animadvertere: nam etſi voces notentur iiſdem punctis vocalibus, tamen ubi Maronitæ legunt *o*, Neſtoriani legunt *a*, imitati Chaldæos. Judæi ipſimet Grammatici certant de genuino punctorum vocalium ſono: ita punctum Cames alii ſono rotundiori pronunciant & quaſi *o*; alii ore magis aperto & ferè ut *a*. Quare facilis fuit vocis *Nabuchodonoſor* in *Nebuchadneſar* permutatio in linguis Orientalibus, cùm tam inconſtans ſit apud Orientis populos literarum vocalium pronunciatio. Sed qui hæc ignoravit Voſſius ex tripode pronunciavit, Simonium nihil retuliſſe quod ad quæſtionem faceret.

Objecerat Simonius, Voſſium non intellexiſſe Judæorum pronunciatum, qui affirmant Scripturam habere LXXII. facies ſive ſenſus; quia conſtat etiam Judæos agnoſcere unum ſenſum ſimplicem, ſeu, ut vocant, literalem; alii autem ſenſus allegorici ſunt & cabbalici, ex quibus nemo ſano præditus judicio concludet inconſtantem eſſe apud Judæos Scripturæ lectionem. At ſenſus allegorici, regerit Voſſius, ſunt etiam ſenſus. Verum eſt; ſed ſunt ſenſus allegorici, qui tot ſunt, ut rectè annotavit Simonius, quot otioſi Magiſtri poſſunt comminiſci. Addit, ſenſus etiam ſimplices, ſeu, ut vocant, literales LXXII. quoque eſſe, ſi LXXII. conſulantur Magiſtri; neque ſolùm Rabbinos, ſed & Chriſtianos complures multiplicem probare interpretationem. Fateor; verùm iſtud nihil facit ad rem: nam ubi verba Contextûs obſcuriora ſunt, licet ſemperque licebit Interpretibus Scripturæ novas indagare expoſitiones, quæ in Codicis Ebraici everſionem trahi non poſſunt. Scriptorum enim omnium ſors communis eſt, ut illorum verba diverſis modis interdum exponi poſſint. Quam obſcuritatem potiſſimùm libris Ebraicis tribuit Simonius. Sed hæc verborum obſcuritas efficit tantùm interpretationis diverſitatem, non varietatem lectionis.

Iterum in ſolitas declamationes relabitur diſertulus Voſſius, aitque in Simonii ſcripto nihil inveniri præter

ter frigidas cavillationes ſine ullo ordine & judicio. Hac ratione reſpondet Simonio objicienti Voſſium ubique afferre quæ ſint planè inutilia & extra propoſitum. Quippe hîc contendit LXX. Seniores appellari Prophetas, quia ſunt Interpretes, cùm προφητεύειν idem ſit quod interpretari. At rectè illum monuerat Simonius, hîc non agi de ejuſmodi Prophetis; ſed de hominibus Spiritu Sancto afflatis, quales fuiſſe LXX. Seniores Voſſius putavit: & quia nunquam ferit ſcopum, iterum regerit, à Chriſto & Apoſtolis omnes eos Prophetas appellari, qui S. Scripturas intelligunt & rectè interpretantur: ſed pergit ineptire Voſſius, cùm de hiſce Prophetis non inſtituta fuerit quæſtio.

Præterea, ut excellentis ſui judicii vim oſtendat bonus Voſſius, ſic ratiocinatur. Si idolorum cultores ſæpè in Sacris Literis appellantur Prophetæ, multò magis hoc nomen conveniet veris Dei ſacerdotibus, ſcilicet LXX. Interpretibus. Potuit etiam addere, nugatoribus & impoſtoribus, quales ſunt novi Prophetæ Voſſiani. Sed iſta nihil quoque faciunt ad inſtitutum, cùm de veris Prophetis & Spiritu Sancto afflatis quæſtio inſtituta fuerit. Si autem alios non agnoſcit Prophetas quàm Interpretes & idolorum cultores, actum eſt de Prophetia & de Sacrorum Librorum divinitate. Argumentum quod ſumit à Scribis qui res Ebræorum chartis committerent, quique, teſte Simonio, Prophetæ fuerint & à Deo inſpirati, nihil etiam facit pro adſtruenda LXX. Interpretum Prophetia: quia, uti jam obſervatum fuit, alia eſt ratio eorum qui res divinas ſcripſerunt; alia ratio eorum qui illas ex Ebraicis fecerunt Græcas. Illos Divino Spiritu afflatos fuiſſe neceſſe eſt; his verò linguæ Ebraicæ & Græcæ cognitio ſufficiebat, ut libros Ebraicos in Græcum ſermonem converterent.

Objectat Voſſius, Simonium ſemper relabi in Hieronymum ſuum, quia non alium præter illum ſiſtere poteſt teſtem ſublatæ à LXX. Interpretibus Prophetiæ. Sed unum proferat teſtem Voſſius è priſcis Eccleſiæ Patribus, qui artem criticam, de qua in præſentia agitur, feliciùs tractaverit quàm Hieronymus, qui fictas illas LXX. Interpretum ædiculas, quas Juſtinus Martyr & alii Patres cum Judæis admirati ſunt, etiam ſuſtulit: neque hodie inveniuntur homines qui Judaicis iſtis commentis fidem habeant. Cur igitur Voſſius ſimiliter non credit, recte quoque ab eodem Hieronymo ſublatam fuiſſe LXX. Interpretum Prophetiam, quæ non alios quoque autores habeat quàm Judæos illorum temporum? In rebus criticis paucorum qui judicio polleant ſententia multorum hominum teſtimoniis ſæpius præferenda eſt.

Simonius rectè confecerat Beatum Stephanum ultimam ſuam concionem non Græcâ, ſed Syriacâ linguâ, quæ Hieroſolymis tunc erat vernacula, abſolviſſe; veriſimilem quoque eſſe Hieronymi opinionem, qui exiſtimavit Stephanum in illa concione teſtimonia Veteris Inſtrumenti produxiſſe ex Ebraicis Codicibus. Jam, quid ad hæc Voſſius? Reſpondet non opus eſſe fingere, cùm hodie ſuperſint ipſa Stephani verba quæ

Græca ſunt, & loca Scripturæ conveniant cum LXX. Interpretibus, non autem cum Judæorum libris. Miror belli iſtius Critici judicium. Simili ratione dixerim Chriſtum, quem Syriacè cum muliere Samaritana collocutum eſſe ipſe Voſſius agnoſcit, Græcè locutum fuiſſe, quia illius verba Græcè referuntur ab Euangeliſta. Sed quid pluribus opus eſt? Lucas ipſe autor Actuum Apoſtolorum teſtatur ſe hanc hiſtoriam Græcè ſcripſiſſe, ſimulque ſermonem Hieroſolymitanorum Judæorum vernaculum fuiſſe Syriacum. Sic Cap. 1. Actuum, verſ. 19. agri Judæ mentionem faciens, dicit illum linguâ Hieroſolymitanorum vernaculâ, τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ αὐτῶν; appellatum fuiſſe *haceldama* ſive agrum ſanguinis. Jam extra controverſiam eſt, voces *hacel dama* Syriacas eſſe ſeu Chaldaicas.

Rectè quoque ab Hieronymo obſervatum fuit, Stephanum in concione quam habuit ad Judæos Hieroſolymitanos non aliis uſum fuiſſe teſtimoniis Scripturæ, quàm iis quæ depromſerat ex Ebraicis Exemplaribus; quia videlicet tunc Hieroſolymis, uti demonſtratum fuit, Judæi Legem Moſis alioſque Scripturæ libros ex avita Patrum ſuorum traditione legebant Ebraicè, non Græcè.

Inſtat Voſſius, aitque fieri non potuiſſe, ut Stephanus Ebraicè vel Syriacè locutus fuerit, quia tunc Hieroſolymis erant Romani & Græci generis Judæi, Libertini videlicet, Cyrenæi, Alexandrini, Cilices & Aſiatici, quibus Græca lingua familiaris erat. Sed quis credat Stephanum ad Hieroſolymitanos aliâ linguâ orationem habuiſſe, quàm illâ quæ Hieroſolymis vernacula erat apud Judæos, paucorumque qui Græcè ſciebant rationem habuiſſe? Sermonem autem Græcum Hieroſolymis vernaculum apud Judæos non fuiſſe, ſed Syriacum, præter jam allata teſtimonia, manifeſtè probant verba Tribuni, Act. 21. quem cùm Paulus vellet alloqui, eum rogat Tribunus, an ſciret Græcè, quia ſcilicet Judæi Hieroſolymitani Græcè non loquebantur. Unde etiam eodem Capite legimus Paulum, etſi Græcè ſciret, quia Tarſenſis erat, Ebraicè, id eſt Syriacè ſive Chaldaicè ad Judæos Hieroſolymitanos orationem ſuam habuiſſe, qui majus ſilentium præſtiterunt, quòd Ebraicè ſeu patrio eorum ſermone loqueretur.

Voſſium malignè Ariſteam & alios ætatis illius impoſtores Judæos cum Moſe & Prophetis contuliſſe meritò objecit Simonius, qui de Judæis tantùm illorum temporum locutus fuerat, quibus ſolenne fuiſſe fingere ac falſa ſcribere nec ipſe poteſt diffiteri Voſſius, qui autor eſt tunc Judæos finxiſſe libros Adami, Enoch, Sibyllarum & alios complures ſub Patriarcharum Prophetarumque nominibus. Id quoque jam olim priſcis Scriptoribus ſuboluiſſe demonſtraverat Simonius Philonis Herennii teſtimonio, quod refert Origenes. Tamen nihil tale dixiſſe Origenem contendit Voſſius, cujus etiam hîc verba profert, quæ repetam, ut de his æqui judicent lectores. *Fertur & Hecatæi Hiſtorici de Judæis liber, in quo adeo probat hujus gentis ſapientiam, ut Herennius Philo in Commentariis ſuis primùm dubitet an hujus Hiſtorici id ſcriptum ſit; deinde addat, ſiquidem* *Origen. adv. Celſ.*

dem ejus eſt, videri eum corruptum Judæorum perſuaſionibus, probaſſeque illorum placita. Jam igitur ab illis temporibus ſuſpicatus eſt Herennius Philo Hecatæi librum de Judæis ab ipſiſmet Judæis confictum fuiſſe; ut etiam his verbis adductus Scaliger exiſtimavit librum hunc ſuppoſititium eſſe.

Iterum ad Origenem venio, Scriptorem ſanè in præſenti materia graviſſimum. Simonius dixerat in hoc errare Voſſium, quòd exiſtimaverit Origenem non alios probaſſe Codices quàm Græcos LXX. Interpretum, cùm ipſe Origenes, referente
Hieron. Hieronymo, in tomis ſuis Ebraicæ linguæ quæſierit auxilia, etſi in Homiliis ſuis quas ad vulgum loquitur communem editionem ſequeretur. Addit Voſſius, Simonium ad ſuum Hieronymum relabi, ex cujus tamen verbis effici non poſſit prælatam unquam fuiſſe ab Origene LXX. Interpretibus Aquilæ Verſionem. Sed à quo meliùs Origenis mentem poſſumus addiſcere, quàm ab Hieronymo qui libros illius legit ac perlegit, quique teſtatur chartas Alexandrinas, id eſt libros Origenis, marſupium ſuum evacuaſſe? Verſionem Aquilæ LXX. Interpretibus prælatam fuiſſe ab Origene non affirmavit Simonius, ſed eum illis Interpretibus non ita fuiſſe addictum, quin etiam ex aliis ſæpè auxilium quæreret; idque tam Hieronymi quàm ipſius Origenis
Origen. Comm. in Euang. Joann. verbis demonſtratum fuit. Hic enim LXX. Interpretum Codices, quos putavit corruptos, ex Aquilæ, Symmachi ac Theodotionis Verſionibus caſtigare non reformidavit.

Verùm Origenes ipſe, inquit Voſſius, teſtatur contrarium in Epiſtola ad Affricanum, in qua aſſerit *Orig. in Epiſt. ad Affric.* recedendum non eſſe à terminis quos Chriſtus & Apoſtoli poſuerunt. At quale fuerit Origenis ingenium, & quâ ratione exponenda ſint verba illius ſcribentis Affricano, oſtendit Simonius: quippe Origenes in hac Epiſtola vulgares opiniones ſequitur. Itaque doctiſſimi illius Patris autoritate abuſus eſt Voſſius, cujus ſcribendi rationem non cognovit: ille enim haud infrequenter receptis apud plebem de LXX. Interpretum Verſione opinionibus ſe accommodavit. Rem ita ſe habere declarat non modò Hieronymus, ſed & ipſe Origenes, qui Aquilæ, Symmachi & Theodotionis Codices pluribus locis ſinceriores eſſe LXX. Interpretibus lubens agnovit, ſique interdum plus ſit in illis quàm in Ebræo, non falſitatis Ebraicum Exemplar accuſat, uti facit Voſſius; contrà notat his locis LXX. Interpretum lectionem tanquam ſuſpectam. Sic Commentariis in Euangelium Joannis, poſtquàm aliquot nomina in illis reſtituit ex veritate Ebraica & ex Verſionibus Aquilæ, Symmachi & Theodotionis, addit illa ſuſpecta debere eſſe loca in Græca LXX. Interpretum Tralatione, ubi plura nomina propria enumerantur, quàm in Contextu Ebraico. Hæc enim ſunt doctiſſimi illius Patris verba. Μάλιστα δὲ ὑποπτευτέον τοὺς τόπους τῶν γραφῶν, ἔνθα *Origen. Comm. in Joan.* κατάλογός ἐστιν ἅμα ὀνομάτων πλειόνων, ὡς ἐν τῷ Ἰησοῦ τὰ περὶ τῆς κληροδοσίας καὶ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Παραλειπομένων. At contrà Voſſius his ipſis locis ſemper declamitat in Judæos tanquam librorum ſuorum corruptores, neque aliam iſtius depravationis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

tionis cauſam affert, quàm quia aliter habent LXX. Interpretes. Longè modeſtiùs in hoc negotio ſe geſſit Origenes, qui ut hominem criticum & ſummo præditum judicio decebat, Ebraicos Græcoſque Codices committens, plus autoritatis tribuit Ebraicis quàm Græcis qui ex illis ſumpti fuerant.

De loco autem Exodi quem hîc Voſſius verboſè explicat, ſileo, quia nihil facit ad propoſitum; cùm de Origenis mente quam illuſtravimus ſolùm agatur, non de genuina loci iſtius interpretatione. Quocunque enim modo exponantur verba Exodi, certum eſt Origenem in ſuis Commentariis etiam ex aliis Interpretibus quæſiviſſe auxilia, uti cum Hieronymo Simonius contendit: quodque magis ad rem facit, idem Origenes ſuſpectam interdum LXX. Interpretum lectionem ex illis Interpretibus reformare non dubitavit.

Jam ſophiſtam agens Voſſius, quaſi ex ſuggeſtu declamat adverſus Simonium, qui objecerat illum ſcripta Patrum imperitè tractaſſe, ac neſciviſſe quid Patres ex ſua ſententia affirment, quid ex vulgaribus opinionibus proferant, atque in primis Origenes. Quærit poſtea quinam ſint portentoſi illi Ariſteæ ſermones, cùm in illis quæ vulgò teruntur Exemplaribus nihil tale occurrat. Sed jam annotavit Simonius, ea quæ in hiſtoria ſua narravit Ariſteas, minùs abeſſe à fabellis & portentis quæ Judæi de Jonathane Chaldæo Interprete confinxerunt, quàm à vera narratione. Ille ſiquidem ratione haud abſimili ſcribit, eos qui antea Legem Græcè evulgare auſi fuerant, à Deo punitos fuiſſe. Sic Theopompus, qui voluerat nonnulla ex Lege hiſtoriæ ſuæ inſerere, animo *Ariſt. de Verſ. LXX. Interp.* turbatus fuit ultra dies triginta: cùmque Deum ſupplex oraret ut morbi ſui cauſam aperiret, in ſomno reſponſum accepit, hoc ei accidiſſe quòd res divinas evulgare in animo habuiſſet. Simile quid Ariſteas narrat de Theodecte Poëta, cui cùm etiam voluiſſet ex libro Legis aliquid in ſuam transferre fabulam, ſtatim viſus ablatus eſt. Has offas quæ crudæ ſunt, bonus Voſſius concoquit, quia illius ſtomacho aptæ; quas tamen vix concoqui poſſe ſentiens ipſe Ariſteas, hæc eodem loco ſubjicit. Οἴομαι δὲ καὶ πᾶσι τοῖς παραληψομένοις τὴν ἀναγραφὴν ἄπιστον φανεῖσθαι. *Exiſtimo autem fore ut iis omnibus qui hæc lecturi ſunt videantur ea eſſe incredibilia.*

His & aliis ſimilibus adductus fuit Simonius, ut fidem non haberet Ariſteæ narranti minùs credibilia dignaque ætate quâ Opuſculum iſtud à Judæis confictum eſt. Quare teſtatur ſibi probabilem videri eorum ſententiam, qui putant Græcam Verſionem nomen LXX. Interpretum ſumpſiſſe à LXXII. Synedrii Hieroſolymitani Senatoribus qui hanc ſuffragiis ſuis comprobarunt. Quid ad hæc modeſtiſſimus Voſſius? Totus verſus in furorem aſſerit ſic ſentire ſemichriſtianum Talmudiſtam; Simonium in ea eſſe opinione, ut putet Verſionem illam, licet approbatam à Senatoribus Hieroſolymitanis, *non ſinceram eſſe & legitimam, ſed doloſam, perfidam & ſumma cum aſtutia ad decipiendas concinnatam*

fuiſſe

fuiſſe gentes. Parcendum eſt ardori Prophetico quo accenſus fuit bonus Chriſtianus Voſſius, qui tunc de refellendo ſemichriſtiano illo Talmudiſta cogitavit. Nemo eſt qui pluris fecerit Græcam LXX. Interpretum Verſionem quàm Simonius, qui etiam Voſſium laudaverit, quòd illam à maledicentiſſimorum hominum calumniis aſſerere conaretur: non eam tamen Divinam eſſe & Propheticam exiſtimavit. Si ſemichriſtianus Talmudiſta in hoc ſolùm peccavit, quòd dixerit Verſionem iſtam à Synedrii magni Sacerdotibus approbatam fuiſſe, non video cur tot maledictis illum laceſſiverit Voſſius: inde enim magna illi conciliatur autoritas. Sixtus Senenſis vir doctus libri ſecundi Maccabæorum divinitatem arceſſit potiſſimùm ex illorum Senatorum ſuffragiis. Hæc ſunt illius verba. *Jaſon Cyrenæus natione Judæus verax & diſertus hiſtoriarum Scriptor ſcripſit Græcâ & copioſâ dicendi ubertate de geſtis Maccabæorum Principum libros quinque, quos ob eximiam narrationis fidelitatem Senatus Populuſque Hieroſolymitanus juſſit in parvam redigi Epitomen, quæ nunc inter cæteros Divinæ Scripturæ libros annumeratur, parique cum eis veneratione ſuſcipitur, & ſecundus Maccabæorum inſcribitur.* Itaque Sibyllino furori quo tunc percitus fuit Voſſius, tribuo hæc quæ mox ſubjicit verba. *Quâ verò ratione factum ſit, ut in perfida & fraudulenta Sacrarum Literarum procudendâ Verſione conſpirarint omnes iſti qui Synedrium magnum conſtituerent Judæorum Prophetæ, id non explicat P. Simonius, ſed ſimilitudine declarat.* Id quidem non explicat Simonius, quia tale quid nunquam commentus eſt. Similitudo autem quam ſumit ex Verſione vulgari Latina, quæ ſapienter à Patribus Concilii Tridentini approbata eſt, mirè facit ad propoſitum; quia de Græca Tralatione agitur, quæ apud Judæos Helleniſtas authentica facta eſt, poſtquàm talem eam declararunt Synedrii magni Aſſeſſores; ſicut apud Chriſtianos Eccleſiæ Occidentalis Verſio Latina facta eſt etiam authentica Patrum Tridentinorum decreto. Par eſt utrobique ratio; quia non agitur de S. Scripturarum libris, qui extra controverſiam Divini ſunt & Canonici; ſed de illorum Verſione, quæ ideo Divina non eſt & ab omnibus mendis repurgata, quòd authentica declarata fuerit: de hoc enim nunquam cogitarunt Tridentini Epiſcopi, neque etiam Summi Pontifices Sixtus V. & Clemens VIII. qui curarunt tantùm ut Latinum Exemplar quàm emendatiſſimè ederetur. *Sed certè*, inquit Voſſius, *non conſenſiſſent Patres Tridentini in approbanda hac Verſione, niſi eam optimam judicaſſent*. Bene quidem arguit: hanc enim optimam eſſe exiſtimavit Simonius; ſique idem de ea judicium ferret Voſſius, non tot maledictis illius autorem Hieronymum laceſſeret. Verùm, ex eo quòd Synodus Tridentina vulgarem Editionem Latinam cæteris Verſionibus Latinis prætulerit, & eam definierit authenticam, non ſequitur eam quoque eſſe Divinam; quia de Verſione agitur cujus autor Propheta non fuit, ſed Interpres; minimè verò de ipſius Scripturæ libris, quos Divinos

Sixt. Sen. Biblioth. Sanct. lib. 2.

eſſe Synodus Tridentina declarare potuit, non tamen ipſos facere Divinos.

Ab eodem furore Sibyllino profectum eſt illud quod Voſſius argumentum ſuum non proſequens ibidem Simonio objicit; eum videlicet exiſtimare, nos non habere ſcripta Prophetica Veteris Teſtamenti integra, ſed ampliata, decurtata, & variis modis pro lubitu & ratione temporum à Sacerdotibus magni Synedrii interpolata. Furor ſanè Propheticus facit ut bonus Voſſius tam deſultoriè ſcribat & argumentetur. Quia verò eadem nonnullis interjectis repetit, totum hoc negotium iſto loco reſumam. Satis erit in præſentia adverſus Voſſium ea regerere quæ Simonio objicit, qui nihil prorſus mutationis Scripturæ libris accidiſſe putat, ex eo tempore quo in publicum editi ſunt & in Canonem relati, niſi ea quæ in librariorum incuriam poteſt rejici. Contrà Voſſius Criticam ſacram tractans ſine judicio autor eſt, S. Literarum fontes conſultò à Judæis & Samaritis depravatos fuiſſe odio Chriſtianæ Religionis; genuinam Scripturam petendam eſſe à Græca LXX. Interpretum Tralatione, quæ jam ante Origenis tempora mutila erat, decurtata & ampliata. Viderit igitur Voſſius, quâ ratione affirmare potuerit Simonium ſcripta Prophetica Veteris Teſtamenti protuliſſe non integra, ſed decurtata & ampliata, cùm firmiſſimis rationibus probaverit, Judæos nunquam ſuos Codices corrupiſſe, oſtenderitque imperitum eſſe Criticum Voſſium, qui hoc auſus ſit affirmare. Conſtat LXX. Interpretes, in libris maximè Prophetarum, decurtatos fuiſſe etiam ante Origenem, qui decurtatis iſtis locis quæſierit auxilia ſeu ſupplementa ex ſemichriſtianorum Verſionibus. Præterea Hieronymi tempore Daniel Propheta non ex LXX. Interpretibus, ſed ex Theodotione legebatur in Eccleſiis.

Tranſit poſtea ad linguam Helleniſticam Voſſius, objicitque Simonium linguam hanc ſepultam & ad inferos miſſam denuò ſuſcitare. Sed jam reſponderat Simonius, Salmaſium hac in re de nominibus ſæpè diſputaſſe: etſi enim pleræque voces quibus utuntur LXX. Interpretes Græcæ ſint, novas tamen illis poteſtates affingunt interdum ex præſumptis opinionibus. Similiter quando verba Ebraica ita reddunt, ut verbum de verbo exprimant, minùs Græcè loquuntur; & hoc Simonius vocavit κακοζηλίαν ſeu pravam affectationem Judæis Interpretibus familiarem, quæ etiam interdum in LXX. Interpretibus occurrit. Sic, dum quaſdam præpoſitiones ex Ebræo faciunt Græcas, retinent dictionem Ebraicam: exempli causâ, ſermo Ebraicus comparativum exprimit per מן, quod LXX. cum Aquila haud infrequenter reddunt ἀπὸ, *ab.* Tunc iſta κακοζηλία ſenſum efficit obſcurum. His accedit, LXX. Interpretes tribuere etiam interdum verbis Græcis poteſtates quas ſumunt ex ſermone Syriaco; quia ſermo Syriacus ſeu Chaldaicus tunc Judæis erat vernaculus, ita ut his & ſimilibus locis difficile ſit eorum mentem expiſcari: unde factum eſt, ut ipſe Voſſius, qui ſe Græcè ſcire putat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

putat, miris modis ſe contorqueat ut explicet verbum τηρήσει, Cap. Geneſ. 3. accuſavit enim librarios, quaſi contra omnium Codicum autoritatem legendum ſit τεήσει. Demum factus oculatior vulgarem lectionem quam improbaverat, retinendam eſſe cenſet : quia jam ab aliis annotatum fuit, verbum τηρέω etiam ſumi in malam partem, ac ſignificare quoque *obſervare*, *inſidiari*. Verùm ſi Græcum eſt verbum τηρέω ſumptum hoc ſenſu, cur Voſſius qui ſcit Græcè in re tam obvia modò ait, modò negat, ſecumque manifeſtè pugnat ? Cur non alios hujuſce rei profert teſtes, quàm ipſoſmet LXX. Interpretes, vel Scriptores Eccleſiaſticos, qui ſæpius ut ſenſum vocum Græcarum quæ occurrunt in LXX. exponant, recurrunt ad Aquilam & alios Interpretes ? Hoc quidem loco exiſtimaverim, vulgarem lectionem Græcam τηρήσει retinendam eſſe, ſed illius ſenſum ex lingua Helleniſtica petendum, quia LXX. Seniores tunc attenderunt ad verbum נטר, quod interdum apud Syros & Chaldæos in malam partem ſumitur. Hæc, quia ſæpius in Græca LXX. Interpretum Verſione occurrunt, Patres Græci tunc alios Interpretes Græcos conſulunt, ut eorum beneficio LXX. Interpretum mentem faciliùs aſſequantur. Verba quidem illa Græca eſſe nemo dubitat ; ſed quæſtio eſt, utrùm notiones quas illis affingunt LXX. ſemper ſint Græcæ.

Præterea voces eſſe tam in LXX. quàm in Novo Teſtamento, quæ minùs Græcæ ſint, dudum obſervavit Hieronymus ; adeoque nupera non eſt ac ficta lingua illa Helleniſtica : quippe Græcè ſciebat Hieronymus, qui etiam illas voces novas tuetur adverſus diſertulos quoſdam ætatis ſuæ homines, qui notabant LXX. Interpretes quaſi minùs Græcè loquerentur, iiſque, ut loquitur Hieronymus, *de novitate & vilitate ſermonis* illuderent. Hos, quos Hieronymus *diſertos ſeculi* appellat, ex eo in primis arguit, quòd LXX. Interpretes de Ebræis difficultatibus proprietates exprimere conati ſint. Hæc eſt κακοζηλία illa quam rectè Simonius cum Hieronymo tribuit LXX. Senioribus : adeoque malè reprehenditur à Voſſio qui ſcopum nunquam ferit, quaſi relictâ linguâ Helleniſticâ tranſierit ad κακοζηλίαν Judaicorum Interpretum, nec tamen addiderit de quibus Interpretibus loqueretur : nam eodem loco verbis expreſſis affirmat Simonius, ſe non tribuere LXX. Interpretibus Græci ſermonis imperitiam, ſed tantùm κακοζηλίαν. Voſſius, cui nihil ſolidi ſubeſt quod reſpondeat, ſemper quærit effugia.

Hieron. Comm. in Epiſt. ad Gal.

Neque etiam Auguſtino videtur ignota fuiſſe lingua Helleniſtica : ille enim expendens verba illa Levit. Cap. 22. ut leguntur in Itala, *Cùm adimpleti fuerint dies purgationis ejus ſuper filio aut ſuper filia*, hæc addit : *Meritò quidam noſtri ita interpretati ſunt iſtum in Levitico locum, ut non dicerent ſuper filio aut ſuper filia, ſed pro filio aut pro filia : hanc enim vim hujus præpoſitionis eſſe intellexerunt hoc loco, ubi Græcus ait* ἐφ' ὑῷ ἢ ἐπὶ θυγατρί. Sic quidem in Vulgata reddidit Hieronymus ; neque aliunde vis illa præpoſitionis Græcæ ἐπὶ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

ſumpta eſt, quàm ex Ebræo ל, quod hoc loco idem eſt atque על: conſtat autem, על apud Ebræos ſignificare *ſuper* & *pro*.

Quæ autem eodem loco ſubjicit Voſſius de verbo ἑλληνίζειν, quaſi ſignificet partes Græcorum aſſerere, ea non eſſe ad propoſitum rectè animadvertit Simonius, cùm de hac vocis iſtius, quæ plures habet ſignificatus, notione minimè agatur; aitque Simonius, perinde eſſe ac ſi quis de Voſſio dixerit eum eſſe Criticum & Canonicum. Sic verbum ἑλληνίζειν poteſt ſignificare partes Græcorum ſequi; ita tamen ut ſignificet etiam loqui Græcè. Hîc de prima ſignificatione non agitur; ſed de ſecunda. Jam fuiſſe Græcos qui Græcè loquerentur non inficias ierit Voſſius, qui velit non aliam fuiſſe linguam Judæis omnibus qui erant in Imperio Romano, quàm Græcam. Cùm autem firmiſſimis rationibus demonſtraverit Simonius, fuiſſe etiam Judæos qui Chaldaicè ſive Syriacè loquerentur, maximè Hieroſolymis & in locis vicinioribus, optimè confecit Judæos illos qui ἑλληνίζουσι, diſtingui ab aliis, quòd Græcè loquerentur.

Iterum in ſolitam λογομαχίαν relabitur Voſſius, qui Simonium arguit quòd Rabbinos appellaverit Doctores recutitos, quam vocem notat ut ineptam; quia illâ denotantur Judæi qui ſoliti fuerint ſibi præputium adducere. Sic, quia minutus eſt Criticus Voſſius, de verbis diſputat cùm rationes deſunt; cùmque ſit lepidulus, rogat Simonium ut oſtendat recutitos peculiarem habuiſſe linguam & diſtinctam ab aliis Judæis. Si liceat cum Voſſio ſectari minutias, dixerim non ita certam eſſe vocis iſtius notionem, quin plerique Grammatici & Lexicographi recutitum idem eſſe agnoſcant atque circumciſum, ſeu eum cui reciſa eſt cutis vel præputium. Miror tamen Voſſium de vocibus ineptis lites intendere, cujus libri vocibus & phraſibus verè ineptis & minùs Latinis abundant, quarum amplam meſſem facile ſit colligere. Quodque in iſto homine Latino mirabilius eſt, vocabulum quod hodie ipſi Latinum eſt, cras Latinum non erit. Sed mitto iſta, quia leviora ſunt. Satis eſt dixiſſe Voſſium in prima libri ſui de LXX. Interpretibus periodo, *ſcientias* in plurali uſurpare: at qui Latinè loquuntur dicunt *diſciplinas*, vel quid ſimile. Cætera non lubet perſequi, quòd non ſint ad propoſitum.

In verbis Geneſ. Cap. I. εἰς ἀρχὰς τῆς ἡμέρας, dixerat Simonius ancipitem ſibi videri LXX. Interpretum Verſionem, quia vox ἀρχή principium & principatum ſignificat: diligentis autem eſt Interpretis vitare amphiboliam ſive ambiguitatem. At regerit Voſſius, debuiſſe quoque Chriſtum & Apoſtolos carpi, qui paſſim ſimiliter loquantur. Sed in hoc errat Voſſius, qui putet Chriſtum & Apoſtolos Græcè in Novo Teſtamento locutos fuiſſe, quia eorum verba ab Euangeliſtis Græcè exprimuntur. Jam obſervaverat Simonius, Novi Teſtamenti phraſim non minùs eſſe Helleniſticam, quàm LXX. Interpretum ſermonem quem imitati ſunt Euangeliſtæ. Rectè quoque animadvertit,

Ori-

Origenem hoc loco convenientiorem judicaſſe Aquilæ interpretationem: ſic quoque paſſim alii Patres, maximè Græci, laudant Aquilæ, Symmachi & Theodotionis Verſiones uti minùs obſcuriores quàm ſit LXX. Interpretum Tralatio, quos etiam relinquunt in ſuis Commentariis. Potuit igitur tam hîc Simonius quàm aliis locis LXX. accuſare ambiguitatis & obſcuritatis, præeuntibus ſibi Græcis Patribus.

Quod verò ait Voſſius, unicum Aquilæ ſtudium fuiſſe invertere ordinem verborum quem LXX. poſuere, ut hâc ratione ſenſum Scripturæ obſcuraret, ac hoc loco poſuiſſe ἐξουσίαν, quia LXX. poſuere ἀρχάς, illud non facit ad inſtitutum, imò in ipſum Voſſium regeri poteſt, cùm Græci illi Patres, qui relictis LXX. Interpretibus ſequuntur interdum Aquilam, quia his locis Verſio illius clarior eſt, declarant manifeſtè eumdem Aquilam non eo conſilio invertiſſe ordinem verborum quem LXX. poſuere, ut Scripturæ ſenſum obſcuraret, ſed magis ut illum redderet explicatiorem. Ineptè igitur Voſſius huc tranſtulit duos hoſce verſiculos,

Omnia enim ſtolidi magis admirantur amantque
Inverſis quæ ſub verbis latitantia cernunt.

niſi dicat ineptos eſſe Patres & ſtolidos, qui paſſim in ſuis ſcriptis obſervant Aquilam & alios Interpretes Græcos verba Ebraica clariùs ac dilucidiùs vertiſſe quàm LXX. Seniores. Nugas igitur hîc ubique agit Voſſius. Pergit quoque ineptire, ubi ait illum eſſe Aquilam quem deperit Simonius, & quo præcipuè duce novam S. Literarum meditatur editionem. Norunt qui Criticam Sacram Simonii legerunt, eum longè aliam veri Sacrarum Literarum Interpretis ideam effinxiſſe, quàm illam quam ei tribuit Voſſius.

Verba Geneſ. Cap. 3. verſ. 14. Ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν, obſcura eſſe notaverat Simonius, quia voces Ebraicas preſſiùs exprimunt, & מן, quod apud Ebræos nota eſt Comparativi, vertunt ἀπὸ, *ab*. Contra hæc regerit Voſſius, ἀπὸ non ſumi comparativè; ſed hîc eſſe Proſopopoian, Deumque imprecari ſerpenti, ut eum animalia omnia maledictis inceſſant. Verùm iſta dici comparativè res ipſa loquitur; unde etiam in Vulgata habetur, *Maledictus es inter omnia animantia*: nam præpoſitio מן, quam etiam retinent Chaldæus, Syrus & Arabs, ſignificat *præ*, & Latini Interpretes iſtarum Verſionum omnes cum Vulgata concordant in exprimenda hac præpoſitione. Fecit etiam illa præpoſitionis Græcæ ἀπὸ apud LXX. ambiguitas, ut interdum Interpres qui ex Græco Scripturam fecit Arabicam, vertat ἀπὸ *plus quàm*, etiam ubi illa non ſumitur comparativè. Ut iſta ambiguitas tollatur, meliùs reddetur ὑπὲρ, *ſuper*, uti Simonius annotavit in *Caſtigationibus*: ſic enim ibi legendum eſt, non ἐπὶ: quo etiam modo LXX. Interpretes haud infrequenter vertunt מן Ebraicum. De verbo autem τηρήσει & τηρήσεις jam ſupra egimus.

Negat præterea Voſſius, navem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

ex aſſeribus ſeu tabulis conſtrui; ſed ex arboribus quadratis conſtrui affirmat, huncque eſſe ſenſum verborum Geneſ. Cap. 6. verſ. 14. Ποίησον σεαυτῷ κιβωτὸν ἐκ ξύλων τετραγώνων. *Fac tibi arcam ex lignis quadratis*: & quia peritus eſt naupegus, ſolusque ſcit quid rei ſit navis, fingit arbores quaſdam quadratas fabricæ navali aptiſſimas, quia materiem ſimul & reſinam ſeu picem ad unguendas naves exhibeant. Sed manifeſtum eſt, apud LXX. Interpretes nomine lignorum quadratorum nihil aliud intelligi quàm oblongos aſſeres ex quibus naves conſtruuntur; quàm expoſitionem confirmat Latinus Interpres, qui habet *Fac tibi arcam ex lignis lævigatis*, id eſt, ex complanatis aſſeribus.

Malignè Voſſius objecerat, Simonium de Veteris Teſtamenti Scriptoribus idem ſentire quod ſenſit Spinoſa. Nunc Simonium rogat, cur id ægrè ferat, cùm eos faciat ipſo Spinoſâ indoctiores, qui libros Scripturæ Sacræ ſtatim tribuendos eſſe exiſtimant illis quorum nomina præferunt. Quia verò Simonius ſententiam ſuam Theodoreti aliorumque Patrum teſtimoniis confirmaverat, regerit Voſſius nihil occurrere in Theodoreto & in aliis Patribus quod non libenter legant & approbent Chriſtiani: qua in re iterum bonus ille Chriſtianus malignitatem ſuam & imperitiam oſtendit, qui de Patrum ſcriptis, quos nunquam ipſe legit, pronunciare audeat. Conſtat Theodoretum & complures alios Patres, doctiſſimoſque ætatis noſtræ Theologos in ea eſſe ſententia, ut de Autoribus multorum Veteris Inſtrumenti librorum nihil certi affirmari poſſit, uti pluribus verbis oſtendit Sixtus Senenſis & alii qui hoc argumentum tractarunt. De quibus libris à Gregorio Magno Summo Pontifice egregiè dictum eſt, *Quis hæc ſcripſerit valde ſupervacuè quæritur, cùm tamen autor libri Spiritus Sanctus fideliter credatur.* *Gregor. M. Præf. in lib. Job.* Itaque Simonius rectè obſervavit Spinoſam imperitum eſſe malignumque hominem, qui ex iis quæ in confeſſo ſunt apud præſtantiſſimos Eccleſiæ Catholicæ Theologos, autoritatem Sacrorum Librorum conetur evertere. Simonius cenſuit refellendas ac damnandas eſſe impias quas Spinoſa inde ducit conſecutiones, quæque manifeſtè falſæ ſunt. Sic firmis demonſtravit rationibus ejuſdem Spinoſæ imperitiam in iis quæ de Scriptore Pentateuchi effutiit; probavitque iſtum hominem S. Literas non intellexiſſe. Dubitavit Auguſtinus, an Joſue ſit Autor libri qui nomen ejus præfert: Theodoretus hoc ipſum negavit apertè: *Auguſt. Theodor.* jam quis inde concludat Auguſtinum & Theodoretum conſentire cum Spinoſa? Similiter doctiſſimi Theologi ante centum annos affirmarunt plures eſſe in rebus chronologicis errores tam in Ebraicis Scripturæ Sacræ Codicibus, quàm in Græcis & Latinis. Spinoſa, qui idem quoque ſentit, ſumit inde malignè rationes in everſionem Sacrorum Librorum. Jam quis inde conficiat, niſi maledicentiſſimus Voſſius, graviſſimos illos Theologos in hoc negotio cum Spinoſa conſpirare ut Sacras Literas evertant? Rectè igitur dixit Simonius, illos eſſe Spinoſâ indoctiores, qui libros Scripturæ Sacræ putant ſtatim

tri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

tribuendos eſſe iis quorum nomina præferunt. Imperitus quoque diſputator eſt Voſſius, qui hâc arte Spinoſæ argumentis vires addat.

Pergit Voſſius invidiam creare Simonio, qui dixerit præſtantiſſimos Eccleſiæ Theologos in hoc etiam non conſentire cum Judæis, qui putent ne unam quidem vocem eſſe in Lege quæ non ſit Moſis. Contrà certum eſt nonnulla libris Moſis poſtea addita fuiſſe ab Eſdra vel ab aliis Prophetis qui illos recognoverunt. Rem ita eſſe manifeſtè oſtendunt Theologorum illorum Commentarii in Scripturam Sacram. Sed Voſſius, qui nunquam ceſſat maledictis ſuis B. Hieronymum laceſſere, autor eſt illum eſſe unum ex vetuſtis Eccleſiæ Patribus qui id affirmare auſus fuerit, quaſi libri Moſis ab Eſdra interpolati fuerint. Iterum maligno carpit animo Voſſius Simonii verba, qui dixerit non conſtare utrùm Moyſes ipſe eam quam ſub ejus nomine habemus hiſtoriam totam literis mandarit, vel ex parte à Notariis illis publicis qui res ætatis ſuæ conſcribebant, chartis excipi juſſerit. Mirè ſibi applaudit hac in re mirificus Voſſius, quaſi novos Scribas Prophetaſque finxerit Simonius. *Valeant*, inquit, *iſti quos P. Simonius fingit Notarii : valeant quoque omnes iſti commentitii Scribæ & Prophetæ interpolatores & inſeſſores Sacrorum Librorum.* Jam tempus eſt ut totum iſtud negotium excutiam, oſtendamque commentitios non eſſe Scribas illos ſeu Prophetas qui apud Ebræos geſta Reipublicæ chartis commiſerint, adeoque maledicum eſſe Voſſium, qui cùm tam imperitè Patrum ſcripta tractaverit, audeat quoque ſententiam ferre de rebus parum ſibi cognitis.

Scribas publicos apud Ebræorum gentem fuiſſe Regum ſuorum temporibus, notius eſt quàm ut probetur. De Moſis tempore longè major eſt difficultas, cùm de illis publicis Scriptoribus nihil in Pentateucho haberi videatur; unde factum fuiſſe puto, ut nonnulli ætatis noſtræ Theologi, qui illos ſub Regibus Ebræorum fuiſſe lubenter agnoſcunt, negent tales Scribas extitiſſe ſub Moſe. Verùm ut credam inde jam à priſcis illis temporibus apud Ebræos fuiſſe Prophetas qui res geſtas in Acta publica referrent, Joſephi verbis adverſus Apionem adducor. Ille enim ex eo potiſſimùm Judæorum hiſtoriis fidem conciliat, quòd apud Ebræos ab ipſius Moſis temporibus viri fuerint qui res geſtas literis commendarint. Contrà, Græcos nihil firmi in ſuis hiſtoriis habuiſſe, ex eo in primis arguit, quòd illi publicos Annalium Scriptores à priſcis temporibus non conſtituerint, quos etiam agnoſcit apud Babylonios & Ægyptios. Numenius quoque apud Euſebium, Jannem & Mambrem Ægyptiorum Magos qui olim Moſi adverſati ſunt, appellat ἱερογραμματεῖς, ſive rerum ſacrarum Scriptores. Sic etiam primis temporibus apud Romanos, referente Cicerone, Pontifex Maximus res omnes ſingulorum annorum chartis mandabat. Quâ ratione Joſephus affirmat curam hanc penès ſummos Pontifices & Prophetas Ebræorum extitiſſe. Munus ſcilicet illud apud Ebræos injunctum fuit Summo Pontifici & Sacerdo-

Joſeph. adv. Apion.

Numen. apud Euſeb. Præp. Euang. lib. 8.

Cicero.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

cerdotibus, qui, quòd eſſent Divino Spiritu afflati, vocabantur Prophetæ.

Ex his publicis ac Propheticis conſcriptionibus excerpti ſunt quinque libri Moſis, qui ex eo Moſis nomen reportarunt, quòd partim ab ipſo ſcripti fuerint, partim eo jubente ab ætatis illius Notariis. Norunt qui Sacras verſant Literas, pleraque in illis Deo & viris principibus tribui, quæ illorum mandato facta ſunt; quo ſenſu Pentateuchus, cujus pars à publicis Scriptoribus in publicas conſcriptiones relata fuit, totus Moſi tribuitur, qui etiam Propheta illis præfuit; neque minùs de Joſua quàm de Moſe dicitur, illum ſcripſiſſe librum ſuum: non auſus tamen eſt Auguſtinus aſſerere Joſuæ hiſtoriam quæ edita eſt, ab ipſo Joſua conſcriptam fuiſſe. Theodoretus Joſuam illius autorem eſſe negat apertè. Quare à nonnullis Patribus rectè animadverſum fuit, ex libri nomine non neceſſariò ejus autorem colligi, ſed materiam.

Simili ratione libri qui Judicum, Samuelis ac Regum nomina præferunt, à Scribis ſeu ætatum illarum Prophetis fuere conſcripti. Quam locutionem, quæ ſacris Scriptoribus familiaris eſt, non ignoravit Auguſtinus, qui explicans verba Exodi, Cap. 17. verſ. 5. ubi Deus dicit Moyſi ut ſumat virgam quâ fluvium ipſe Moſes percuſſerat, quærit quomodo illud verum eſſe poſſit, cùm non Moyſes, ſed Aaron virgâ fluvium percuſſerit. Reſpondet, *Quod Aaron fecit Moyſi potiùs tribuendum eſt, quia per Moyſen Deus jubebat quæ faceret Aaron, & in Moyſe autoritas, in illo autem miniſterium fuit.* Haud abſimiliter, illud quod jubente Moſe à Scribis ætatis ſuæ in Annales relatum fuit, Moſi potiùs tribuitur, quàm Summo Pontifici & Prophetis, quia in Moſe fuit autoritas, & in illis miniſterium: quo etiam modo explicanda ſunt verba illa ejuſdem Capitis Exod. verſ. 12. quibus Moſi dixiſſe Deus fertur, ut victoriam quam contra Amalecitas Iſraëlitæ conſecuti fuerant, *ſcribat in libro ob monumentum*, id eſt, ut juberet victoriam hanc in Acta publica referri. Eodem quoque Capite dicitur Moſes ædificaſſe altare, non quòd ipſe ædificaverit, ſed quòd illud juſſerit ædificari.

Auguſt. Quæſt. in Exod.

Jam quia neceſſe non fuit populo committere ingens Annalium volumen, illorum tantùm compendium in publicum editum eſt, quod Moſis nomen retinuit. Sic conſtat librum Sapientiæ non eſſe Salomonis eâ quâ nunc eſt formâ diſpoſitus, etſi in hoc nonnulla ſint quæ in ſolum cadant Salomonem, eumque Salomoni tribuant omnes antiquæ Eccleſiæ Patres, ſi perpaucos exceperis. Illa autem quæ in Pentateucho legimus manifeſtum videntur eſſe compendium priſcorum Annalium, qui in Archivis ſeu publicis Tabulariis aſſervabantur.

Ampliora fuiſſe vetuſtis illis temporibus rerum geſtarum Commentaria verbis apertis teſtatur ſummus vir Affricanus & rerum Ebraicarum callentiſſimus. Ille ſiquidem apud Euſebium autor eſt, à Moſis temporibus uſque ad Herodem in Archivis deſcriptas fuiſſe Ebraicarum familiarum origines, & eorum qui ad proſelytos

Affric. apud Euſeb. Hiſt. Eccleſ. lib. 1. cap. 7.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

ſelytos genus ſuum referebant. Ἀναγράπτων δ' εἰς τότε ἐν τοῖς ἀρχείοις ὄντων τῶν Ἑβραϊκῶν γενῶν καὶ τῶν ἄχρι προσηλύτων ἀναφερομένων. Ibidemque addit Affricanus, Herodem omnia illa vetuſta familiarum monumenta concremaſſe. Ἐνέπρησεν αὐτῶν τὰς ἀναγραφὰς τῶν γενῶν. Ex quibus manifeſtum eſt, eas quæ evulgatæ ſunt hiſtorias & genealogias compendiarias eſſe, ac remanſiſſe integras in publicis Tabulariis. Quare Simonius rectè annotavit ex Libris Sacris qui ſuperſunt, nihil certi de rebus chronologicis & genealogicis affirmari poſſe, utpote quæ in breviorem ſummam contractæ fuerint. Quis enim credat Annales Ebræorum qui ad nos uſque pervenerunt res omnes geſtas illius gentis complecti? Quod nec Auguſtino ignotum fuiſſe videtur, qui quærens quomodo Caïn potuerit condere civitatem, cùm in Scriptura duo tantùm parentes & duo filii referantur; reſpondet his verbis. *An ideo quæſtio eſt, quoniam qui legunt putant ſolos tunc fuiſſe homines quos Divina Scriptura commemorat, nec advertunt eos qui priùs ſunt conditi duos, vel eos etiam quos genuerunt tamdiu vixiſſe, ut multos gignerent? Non enim & Adam ipſe eos ſolos genuit quorum nomina leguntur, cùm de illo Scriptura loquens ita concludat, quòd genuit filios & filias.* *Auguſt. Quæſt. in Geneſ.*

His igitur & ſimilibus adductus Simonius, rectè confecit Annalium Ebraicorum partem ſolùm editam fuiſſe, qui in publicis Tabulariis, quæ tunc conſulere facile erat, integri remanſerint; adeoque inania ſunt & futilia quæ Simonio Voſſius objicit de ſcriptis Veteris Teſtamenti pro Scribarum ſeu Prophetarum lubitu decurtatis: nihil enim hac in re affirmavit Simonius, quod doctioribus antiquæ Eccleſiæ Patribus cognitum non fuerit; & eas quas nunc Ebræorum habemus hiſtorias compendiarias eſſe res ipſa loquitur, quæ non poſſunt dici decurtatæ, cùm tunc in Archivis remanerent integræ, & ex iis illud ſolùm fuit evulgatum, quod populo ſufficere viſum eſt. Totum illud negotium juvat illuſtrare P. Martinii Jeſuitæ verbis de Sinenſium Annalibus. *Fuit*, inquit, *& eſt etiamnum genti huic uſitatum, ut doctiſſimis aliquot Philoſophis Imperatoris defuncti res geſtæ conſcribendæ à ſucceſſore mandentur, fucis & adulatione omni remotâ. Quod munus apud ipſos cum primis eſt honorificum & à ſummis quibuſque viris expetitum. Hinc hiſtoria Sinica ita ſibi ſemper ſimilis continuatur, ut quanquam ab alio ſit atque alio ſuccedentibus annis adducta, unius tamen autoris opus eſſe videatur, & omnino unicum eſt, non ab alio quàm regio Scriptore unquam tentata, magniſque & pluribus voluminibus contenta. Inde ſibi Sinæ pro memoriæ ſubſidio epitomen conficiunt, qualem his ipſis libris repræſento.* *P. Martin. Sin. Hiſtor. lib. 1.*

Similis fuit apud Ebræos ac Sinenſes ſcribendorum Annalium ratio, niſi quòd apud Ebræos qui Scribæ fuerunt, iidem quoque Prophetæ erant; Scriptores verò Sinenſium viri fuere Philoſophi veritatiſque amantiſſimi. Diſtinguendi quidem ſunt Sacrorum Librorum Scriptores à cæterarum gentium Scriptoribus; quia illi Spiritu Sancto impulſi Sacros Annales conſcripſerunt. Sed cavendum eſt ne hos Annales ad nos cœlitus delapſos

 lapſos

lapſos eſſe affirmemus, ſicut de libris Alcorani Muhammedani commenti ſunt. Longè enim major erit Divinorum Librorum autoritas, & ex iis Chriſtiani nominis inimici faciliùs refellentur, ſi dixerimus in iis nihil contineri, quod non ſit certum depromptumque ex Ebræorum Annalibus, qui inde jam à Moſis temporibus apud illos extiterunt. Hinc potiſſimum Joſephus Judaicarum hiſtoriarum veritatem commendat adverſus Græcos, quibus objicit Græcarum hiſtoriarum inconſtantiam, quòd illi publicos rerum ſuarum Scriptores non habuerint.

Joſeph. adverſ. Appion.

Judæi, quia nimii ſunt rerum ſuarum oſtentatores, affirmant ne unam quidem vocem eſſe in Lege, imò ne unam quidem ſyllabam quæ à Deo Moſi dictata non fuerit. Sic Magiſtri illi nihil habent niſi à Deo ipſo in monte Sinai profectum. Sed rem iſtam aliter ſe habuiſſe docet Scribarum uſus inde jam à Moſis tempore confirmatus. Ipſe etiam Auguſtinus ante Moſem Scriptores fuiſſe apud Chaldæos & Ægyptios videtur agnoſcere: ubi enim expendit verba Capitis 21. Numerorum, verſ. 14. in quibus fit mentio libri bellorum Domini, hæc habet. *Hîc dictum eſt ſcriptum in libro, non dictum eſt in cujus Propheta vel Patriarcha ſancto libro; neque negandum eſt fuiſſe jam libros ſive Chaldæorum, unde egreſſus eſt Abraham, ſive Ægyptiorum, ubi didicerat Moyſes omnem illorum ſapientiam, ſive cujuſcunque gentis alterius, in quorum librorum aliquo potuit hoc eſſe ſcriptum.*

Auguſt. Quæſt. in Numer. Quæſt. 42.

Aliud igitur de Pentateuchi libris ſentiebat Auguſtinus, quàm Judæi ſentiunt; Judæiſque ipſis illi videntur ineptiores, qui eorum commenta tam avidè arripiunt, quaſi non aliunde ſumi poſſet librorum Moſis autoritas quàm ex monte Sinai, & ex eo quòd ſingulæ illorum voces & ſyllabæ à Deo Moſi dictatæ fuerint. Satius eſt viris doctrinâ & judicio præditis fidem habere, qui exiſtimant illos qui Cap. Numer. 21. verſ. 27. appellantur המשלים, & in LXX. Interpretibus Αἰνιγματισταί, fuiſſe ætatis illius Scriptores; à quorum etiam ſententia minùs alienus Auguſtinus valdè laborat in explicatione vocis *Ænigmatiſtæ*, quam hoc loco legebat in Itala: hæc ſunt illius verba. *Non incredibiliter putantur illi Ænigmatiſtæ ſic tunc appellati quos Poëtas nos appellamus, eò quòd Poëtarum ſit conſuetudo atque licentia miſcere carminibus ſuis ænigmata fabularum, quibus aliquid ſignificare intelligantur.*

Auguſt. Quæſt. in Numer. Quæſt. 45.

Sunt etiam viri docti & in Sacris Literis verſati, qui conjiciant ea quæ Moſes ſcripſit de mundi fabricatione rebuſque geſtis ante ſua tempora, partim ex divina habuiſſe revelatione, partim ex privatis familiarum Commentariis, vel magis ex Majorum ſuorum Traditione inde ab Adamo uſque ad illius ætatem fideliter tranſmiſſâ, uti pluribus verbis exponitur à Pererio Jeſuita doctiſſimo Præfatione in Pentateuchum.

Pererius, Præf. in Pentat.

Præterea Voſſius objicit, ſequi ex Simonii ſententia, *Nos non habere ſcripta Prophetarum Veteris Teſtamenti integra, ſed ampliata, decurtata, & variis modis pro lubitu & ratione temporum à Sacerdotibus magni Synedrii interpolata.* Et quia paulò delicatior eſt Voſſius, aſſertionem hanc

ait

ait eſſe crudam offam quam ipſe non poſſit concoquere; iterumque ut ſe bonum demonſtret Chriſtianum addit, fruſtra Simonium relegare ad Patres, in quibus nihil occurrit quod non libenter legant & approbent Chriſtiani. Sic bonus ille Chriſtianus, qui bonus non eſt ratiocinator, fundit verba more Sophiſtarum. Nihil tamen affirmavit hac in re Simonius, quod antea à priſcis Patribus, atque in primis ab Origene in Epiſtola ad Affricanum, ſcriptum non fuerit. Ille enim aſſerit, ex aliorum tamen magis, ut puto, opinione quàm ex ſua, Judæos à quibus Scripturas accepimus, nonnulla ex iis reſecuiſſe
Orig. in Epiſt. ad Affric. ac ſuſtuliſſe à cognitione populi, ἀπὸ τῆς γνώσεως τοῦ λαοῦ, quæ ſervata fuerint in libris ἀποκρύφοις ſeu arcanis: nomen enim ἀποκρύφων non ſumit hoc loco Origenes in malam partem, ſed pro libris qui in publicum non editi in armariis conſervabantur. Unde libros ἀποκρύφους ſive abſconditos opponit φανεροῖς, apertis & manifeſtis, ſeu iis qui evulgati fuerant.

Jam hâc ratione Origenes putavit hiſtoriam Suſannæ, quam nunc Græcè tantùm in libro Danielis ſcriptam habemus, Judæorum ſtudio ſublatam fuiſſe à Scripturis, ἀπὸ τῶν γραφῶν. Multa quoque recenſet, quæ exiſtimat in priſcis illis Judæorum libris quos vocat Apocryphos extitiſſe, quæque Judæi conſultò in publicum non ediderint; cujuſmodi ſunt Chriſti verba, *Væ vobis Scribæ & Phariſæi, quia ædificatis ſepulcra Prophetarum*, & quæ ſequuntur Matth. Cap. 23. verſ. 29. uſque ad verſ. 39. iſta & alia bene multa quorum in hac ad Affricanum Epiſtola mentionem facit, autor eſt in antiquis Scripturis extitiſſe, ſed σοφοὺς καὶ ἄρχοντας καὶ πρεσβυτέρους, *Sapientes* ſeu Doctores, *Principes & Presbyteros* noluiſſe ut ea evulgarentur, quæ tamen in libris arcanis quos apud ſe retinent adhuc remanerent.

Libri Joſuæ, Samuelis ac Regum, ſi Theodoreto fidem habeamus, etiam decurtati & ampliati ſunt, cùm illi, ipſo referente, ex amplioribus Prophetarum Commentariis deprompti fuerint, quibus etiam aliquid à poſterioribus Scribis additum fuerit. Sed quia Voſſius eſt bonus Chriſtianus, Theodoretum, Procopium, Diodorum alioſque Patres ſic ſentientes non recipiet. Theodoretus itaque autor eſt, apud Ebræos fuiſſe Prophetas qui res ætatis ſuæ conſcriberent, à quibus Prophetis ortum fuiſſe putat, ut liber primus Regum apud Ebræos & Syros appellatus fuerit Prophetia Samuelis. Dein addit, eos qui editi ſunt Regum libros, ex ſcriptis illorum Prophetarum, quorum munus fuit res quæ gerebantur in publicos Annales referre, longo poſt tempore excerptos fuiſſe. Profert denique aliquot exempla, quibus demonſtrat ejuſmodi libris nonnulla poſtea à Scribis adjecta fuiſſe. Neque aliud ſentit de libris qui vulgò appellantur *Paralipomena*.

Theodor. Præfat. in lib. Regum.

Theodor. lib. 2. Reg. interr. 4.

Hæc etiam Theodoreti verba in Scholia ſua tranſtulit Procopius, ut oſtendat Scribas illos ſeu Prophetas apud Ebræos extitiſſe, qui priorum Prophetarum hiſtoricas conſcriptiones collectas aliquot locis ampliaverint. Πλεῖστοι προφῆται, inquit Procopius, γεγένηνται, ὧν τὰς μὲν βίβλους οὐχ εὕρομεν· τὰς δὲ προσηγορίας ἐκ τῆς

Procop. Præfat. Schol. in lib. 1. Reg.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

Παραλειπομένων μεμαθήκαμεν ἱστορίας. Τούτων συνέγραψεν ἕκαστος ὅσα συνέβαινε γίνεσθαι κατὰ τὸν οἰκεῖον καιρόν· αὐτίκα γοῦν καὶ ἡ πρώτη τῶν Βασιλειῶν ἡ παρὰ Ἑβραίοις καὶ παρὰ Σύροις προφητεία Σαμουὴλ ὀνομάζεται. Οἱ τοίνυν τὰς Βασιλείας συγγράψαντες ἐξ ἐκείνων λαβόντες τὰς ἀφορμὰς μετὰ πλεῖστον συνέγραψαν χρόνον· πῶς γὰρ οἷόν τε Σαμουὴλ, τὸν τῷ Σαοὺλ ἢ καὶ τῷ Δαβὶδ συνηκμακότα τὰ μετὰ ταῦτα συγγράψαι μέχρι τῆς τοῦ Ναβουχοδονόσορ τελευτῆς, ὃς αἰχμάλωτον εἰλήφει τὸν Ἰσραήλ. Theodoreto & Procopio ſuffragatur Diodorus, qui expendens hanc clauſulam libri 1. Samuelis, *Qui Propheta dicitur hodie, vocabatur olim Videns*, putat illam à Scribis poſterioribus adjectam fuiſſe: hæc enim ſunt illius verba. Ἐκ τούτων δείκνυται, ὅτι ἅπερ τῶν Προφητῶν ἕκαστος τὰ ἐν τοῖς καθ' αὑτὸν χρόνοις ἔγραψαν, ταῦτα οἱ μετὰ ταῦτα συναγαγόντες προσετέθηκαν τό, ὅτι ἔμπροσθεν βλέποντα τὸν Προφήτην ἐκάλουν. *Ex his oſtenditur, quæcunque Prophetæ ſinguli temporibus ſuis geſta ſcripſerunt, ea illos qui poſtea extitere colligentes adjeciſſe iſtud, olim Prophetam appellabant Videntem.*

Diodor. Schol. in lib. 1. Samuël. Cap. 4. verſ. 4.

Nihil etiam frequentius occurrit in libris Regum & Chronicorum, quàm publicarum illarum conſcriptionum Acta ſub his verbis, *Nonne hæc ſcripta ſunt in libro verborum dierum Regum Juda:* ſimiliter, *Nonne hæc ſcripta ſunt in libro verborum dierum Regum Iſraël.* Ex quibus manifeſtè liquet, Regum hiſtorias, quæ evulgatæ ſunt, in breviorem ſummam à Scribis ſeu Prophetis poſterioribus contractas fuiſſe, eaſque tantùm eſſe compendia publicorum Annalium qui penès Ebræos in Tabulariis aſſervabantur. Præterea lib. 2. Paralip. Cap. 24. verſ. 27. mentio fit libri מלכים *Regum*, qui diverſus fuit à libro Regum qui editus eſt; atque ille complectebatur res geſtas על מדרש, id eſt, *diligentiùs*, uti vertit Hieronymus in Vulgata, ſive uberiùs. Septuaginta autem Interpretes על מדרש reddunt ἐπὶ τὴν γραφήν, quo nomine denotaſſe videntur Acta illa diurna Regum quæ aſſervabantur in Tabulariis publicis. De iſto autem Regum libro Sixtus Senenſis hæc ſcribit; *In illo latiori narratione luculentiùs univerſa ac ſingula geſta Regum Judæ & Iſraël digeſta fuiſſe, & ea quæ nunc de his habemus ab incerto abbreviatore, quem alii Jeremiam, alii Eſdram eſſe putant, brevi compendio collecta fuiſſe.*

Sixtus Sen. in Bibl. Sanct.

Pſalmos quoque Davidis quos nunc legimus partem duntaxat eſſe eorum qui longè plures à Davide ſcripti fuerint, exiſtimarunt nonnulli Patres, qui putant illos in parvum numerum à Rege Ezechia redactos fuiſſe. Ὁ βασιλεὺς Ἐζεχίας τὸ τῶν Ψαλμῶν πλῆθος εἰς ὀλιγωρείαν ἄγων. Quod autem illi de Rege Ezechia dicunt, de ejus Scribis intelligendum eſt, qui eo jubente Pſalmos Davidis in certam formam redegerint: quo etiam modo Patres nonnulli putarunt Salomonis Proverbia ab iiſdem Ezechiæ Scribis in breviorem ſummam fuiſſe contracta, ſelectis iis tantùm ſententiis quæ meliores populoque utiliores eſſe videbantur. Qui liber Proverbiorum ſic digeſtus ab Ezechiæ Scribis ad nos pervenit.

Verùm quid multis opus eſt? Eccleſia Catholica dudum in Libros

Canonicos retulit librum ſecundum *Lib. 2. Maccab. Cap. 2. verſ. 24.* Maccabæorum, quem conſtat amplioris voluminis eſſe compendium. Hæc enim ſunt Scriptoris ipſius verba. Τὰ ὑπὸ Ἰάσωνος τοῦ Κυρηναίου δεδηλωμένα διὰ πέντε βιβλίων πειρασόμεθα δι᾽ ἑνὸς συντάγματος ἐπιτεμεῖν. Doleat bonus ille Chriſtianus Voſſius Sacrorum Librorum vicem, qui ſic decurtati & ampliati fuerint; modò tamen pro libris decurtatis novos Prophetas qui nugatores & impoſtores fuerunt, non ſubſtituat.

Iterum tamen inſtat, Simoniumque reprehendit quòd dixerit, pleroſque Theologos etiam in Pentateucho ampliationes aliquas agnoviſſe; & quia nihil amat niſi quod vetuſtum eſt, ſpretis illis recentioribus Theologis, objicit ex antiquæ Eccleſiæ Patribus ne unum quidem ſiſti poſſe teſtem, excepto uno Hieronymo, qui ultima Pentateuchi verba de morte Moſis, & illud de ſepulchro Rachelis *uſque in hodiernum diem*, exiſtimavit ab Eſdra fuiſſe addita. *Sed illum,* inquit Voſſius, *manifeſti erroris convincit Samariticum Exemplar, in quo totidem verbis hæc ipſa leguntur. Illud autem ab Eſdra fuiſſe interpolatum nemo ſanæ mentis dixerit.*

Jam utrùm ipſe Voſſius ſit ſanæ mentis expendamus, qui Hieronymi teſtis in hac materia locupletiſſimi autoritatem contemnat. Hæc ſcripſiſſe Hieronymum animo à Rabbinis præoccupato non dixerit Voſſius, cùm longè aliud ſentiant Rabbini de libris Moſis. Verùm nihil in hoc negotio affirmavit Hieronymus, niſi quod à priſcis Eccleſiæ Patribus acceperat, qui in hanc conſpirant ſententiam, ut Eſdras Divino Spiritu impulſus Scripturæ Sacræ libros miſerè deperditos, vel ſaltem corruptos, reſtituerit aut recognoverit. Itaque Hieronymus, ubi manifeſtum in Pentateucho additamentum deprehendit, iſtud meritò Eſdræ tribuit, qui ex conſtanti Patrum traditione Libros Sacros reſtituerat; unde fit ut ipſe pronunciare non audeat, Moſem Pentateuchi, uti nunc extat, Scriptorem eſſe; ſed verba ſua emolliens ſic loquitur, *Sive Moyſem* *Hieron. adv. Helvid.*
dicere volueris autorem Pentateuchi, ſive Eſdram ejuſdem inſtauratorem, non recuſo. Ea verò quæ in fine Pentateuchi de morte Moſis referuntur manifeſtum eſſe additamentum fatentur ipſi Judæorum Magiſtri in Talmude, qui etſi ſingula verba Le- *Talmud.*
gis Moſi à Deo fuiſſe dictata affirment, excipiunt tamen hæc ultima, quæ libris Legis à Joſua adjecta fuiſſe exiſtimant.

Joſephus quidem & Philo puta- *Joſeph. Philo.*
runt etiam illa à Moſe fuiſſe ſcripta, qui ſpiritu Prophetico impulſus fuerit: ſed reclamant præſtantiſſimi quique Theologi, quòd Contextûs ipſius verba clara ſint & manifeſta, ut oſtendit Abulenſis. Nam, licet fingamus Moſem de ſeipſo locutum eſſe Prophetico ſpiritu, fierine potuit, ut de ſeipſo quoque Moſes dixerit, *Et non cognovit homo ſepulcrum ejus uſque in præſentem diem?* Hæc clauſula ſupponit Moyſem jam mortuum atque ſepultum fuiſſe: quare etiam Bellarminus de hoc additamento ſic loquitur. *Quæ autem poſt* *Bellarm. de Eccl. Scriptor.*
mortem ipſius Moſis ſcribuntur in extremo Capite Deuteronomii, addita ſunt vel à Joſua, vel ab Eſdra, vel ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

alio aliquo Propheta. Hæc tamen libro Legis potiùs adjecta fuiſſe à Joſua, quàm ab Eſdra, probavit ex eo Simonius, quòd Joſue, ſeu Synedrii magni Aſſeſſores, quibus ipſe præfuit, in publicas conſcriptiones retulerint ea quæ poſt mortem Moſis geſta ſunt: quo ſenſu explicanda cenſet verba illa Joſuæ, *Scripſit quoque omnia verba hæc in volumine Legis Domini*: id eſt, Scribæ ſeu Prophetæ quorum fuit Annales illorum temporum ſcribere, iſta in illos retulerunt, ex quibus, dein & ex aliis poſterioribus, teſte Theodoreto, compoſita eſt, quam nunc habemus, Joſuæ hiſtoria. Denique fieri etiam potuit ut Eſdras, qui ex Patrum ſententia Scripturas Sacras recognovit, nonnulla explicationis vel connexionis cauſâ iis inſeruerit. Quæ ſententia tot tantorumque virorum ſuffragiis comprobata eſt, ut inutile ſit iſtis diutiùs immorari.

Joſ. 24: 26.

His tamen obſtare videtur quod ſubjungit Voſſius de Samaritarum Pentateucho, qui iſta additamenta æquè continet, atque Judæorum Exemplar; nemo autem ſani judicii dixerit libros Samaritarum ab Eſdra interpolatos fuiſſe. Argumentum illud, quia majoris erat momenti, jamque à Judæo Albo doctiſſimo Rabbino propoſitum fuerat, Simonius expendit in ſua Critica Sacra. Autor eſt Samaritas Legis Moſaicæ Exemplaria Ebraica à Judæis accepiſſe: illud enim quod vulgò objicitur, fieri non potuiſſe ut Samaritæ ab hominibus quos odio proſequebantur libros ſuos ſumpſerint, validum non eſt: quia conſtat illos vehementer expetiviſſe, ut Judæis adjungi poſſent, ſicut ex hiſce verbis Eſdræ manifeſtum eſt: *Et accedentes ad Zorobabel & ad Principes Patrum, dixerunt eis, ædificemus vobiſcum, quia ita ut vos quærimus Deum veſtrum.* Hinc colligit Thorndicius, primos Samaritas idololatras fuiſſe, ac ſub Eſdra ſolùm teſtari ſe verum Deum coluiſſe. Certum eſt eos uſque ad illa tempora ſemper idolorum cultûs aliquid retinuiſſe; neque firmis rationibus oſtendi poteſt, Legem Moſis ante Eſdram ab illis uſu publico receptam ac lectam fuiſſe. Eos autem Legis Moſaicæ Exemplaria à Judæis ſumere, neceſſe fuiſſe videtur, cùm ab aliis quàm à Judæis illam mutuari non poſſent. Quodque animadverſione dignum eſt, iidem Samaritæ ſeculis poſterioribus non ita fuere religioſi, quin Arabicam Rabbi Saadiæ Verſionem legerint & approbaverint, antequàm Abuſaid Samarita novam Legis Moſaicæ Tralationem Arabicè in uſum gentis ſuæ condidiſſet, damnatâ Saadiæ Verſione ut ineptâ & Judaicâ. Itaque Eſdras non interpolavit Samaritarum Pentateuchum, ſed ipſi Samaritæ Legis Codices à Judæis Eſdræ temporibus acceperunt: & ita ſenſiſſe Hieronymum non dubito, cui Samaritarum libri cogniti fuerunt.

Eſdr. 4: 2.

Thornd.

Abuſaid. Interp. Arab. Sam.

Iterum Voſſius verba fundens in ſolitas declamationes relabitur, objicitque Simonium compilaſſe digreſſionem non valde bonam nec facientem ad propoſitum ex Rabbinis & recentibus Theologis de Sacrorum Librorum Scriptoribus. Verùm nihil dixit iſto loco Simonius, quod non faceret ad propoſitum: nam Voſſio & ejus ſimilibus qui objecerant

rant eum novatorem fuiſſe in eo quod de Sacrorum Librorum Scriptoribus attulit, ipſe reſpondet nihil à ſe innovatum eſſe in hoc negotio, idque demonſtrat non ſolùm Rabbinorum & Theologorum recentium teſtimoniis, ſed & antiquæ Eccleſiæ Patrum autoritate. Satis tamen erat, ut novitatis ſuſpiciones à ſe amoliretur, illud recentium Theologorum teſtimoniis comprobaſſe, ut oſtenderet imperitè ac malignè objectam illi fuiſſe ſententiæ ſuæ novitatem.

Carpit præterea Voſſius Simonium, qui dixerit libros illos eſſe Apocryphos, quorum autores occulti ſunt & incerti. *Si hæc vocis hujus, legitima ſit expoſitio, omnino oportet ut major pars librorum Veteris Teſtamenti ſint Apocryphi*, quia ſcilicet ne unum certo alicui relinquit autori. Sed iterum ſophiſtam agens Voſſius cavillatur. Ut enim de eo ſileam quòd nihil à Simonio dictum ſit de Sacrorum Librorum Scriptoribus, quod jam antea à pleriſque Patribus doctiſſimiſque Theologis non fuerit approbatum, certum eſt libros appellari Apocryphos qui occulti ſunt & incerti. Illos autem occultos & incertos appellavit Simonius, de quibus nihil certi pronunciavit Eccleſia vel Synagoga, an ſcilicet illorum autores ad ſcribendum Divino Spiritu impulſi fuerint. Dixit igitur Simonius, Scriptores Apocryphos eſſe incertos & occultos, neque à quoquam recipi poſſe tanquam Divinos ac Propheticos, niſi poſtquàm ea de re Synagoga vel Eccleſia tulit judicium. Sic Scripturas Apocryphas rejiciens Cyrillus Hieroſolymitanus, autor nobis eſt, ut eas ſolùm meditemur quæ liberè leguntur in Eccleſia. Πρὸς ἢ τὰ ἀπόκρυφα μηδὲν ἔχε κοινόν· ταύτας μόνον (βίβλους) μελέτα ἀπουδαίως, ἃς καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ μετὰ παῤῥησίας ἀναγινώσκομεν. Cujus Sanctiſſimi Patris monitis ſi obtemperaſſet Voſſius, impuros Scriptores non adſcripſiſſet albo Prophetarum.

Cyrill. Hieroſ. Catech. 4

Denique placet iterum Voſſio μωραίνειν. Simonius, qui Voſſii maledicentiam ex illius ſcriptis noverat, hoc illum ſignaverat elogio, *In maledicam animam non introibit ſapientia*; jam ut elogium iſtud in Simonium transferat, ait illum ſibi conſcium eſſe vitæ P. Morini. Sed quid ad rem faciat vita P. Morini, viderit ipſe Voſſius, niſi quòd ipſi ſolenne ſit μωραίνειν. Jam vitâ functus erat Joannes Morinus, quando Simonius Oratorianis Pariſienſibus nomen ſuum dedit. Mirum non eſt Voſſium Morini defenſorem ſe præbere, qui illius exemplo manifeſtos errores obſtinatè tueatur. Illud enim de Morini moribus à viris fide dignis accepi, illum tam pervicaci animo fuiſſe, ut exactis jam tribus annis ab expugnata Rupella, hanc revera expugnatam fuiſſe firmiter negaverit, dixeritque vanos eſſe qui ea de re vagati fuerant rumores. Similiter bonus Voſſius fabellas commentaque pluſquàm Rabbinica non aliâ defendit ratione, quàm quòd eodem atque Morinus præditus ſit ingenio. Nugas verò non agebat ille qui à Voſſio poſtulavit ut Simonium ceſſaret allatrare, cùm ejus ſcripta caninæ ſuæ eloquentiæ manifeſta præbeant argumenta. Neque etiam Voſſio reſpon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]

reſpondens cavillatus eſt Simonius, qui ridens ejus ineptias validiſſimis easdem rationibus confutaverit. Jam precor bonam mentem firmiuſque judicium optimo Voſſio, ut paratior ac fortior iterum deſcendat in arenam cum Simonio, qui eum quocunque ierit lubens ac promptus ſequetur. Hæc ad te ſcripſi raptim, vir clariſſime. Si tamen ea judicaveris digna quæ lucem aſpiciant, per me licet ut evulges.

Juliobonæ in Caletibus, die 12. *Januarii*, 1685.

Pag. 32. poſt hæc verba, *ſed ex mente Judæorum*, addenda ſequentia.

His omnibus accedit Petri Comeſtoris autoritas, quem vulgò Magiſtrum Hiſtoriarum appellant, qui Prologo Hieronymi in Judith affirmat legendum eſſe *Apocrypha*, non verò *Hagiographa*; quam lectionem putat eſſe vitium Scriptoris. Similiter editor Bibliorum, quibus Gloſſa ordinaria & Lyrani Annotationes inſeruntur, verba Hieronymi Prologo in librum Tobiæ profert cum duplici lectione: nam ſuper vocem *Hagiographa* notavit, aliàs *Apocrypha*; unde Brito in ſua Expoſitione probans hanc lectionem, ſcribit ad vocem *Hagiographa*, quæ vulgaris erat lectio, *Alia litera habet Apocrypha, quod melius eſt.* Plura ſunt ejuſdem naturæ quæ in Hieronymi libris ex ipſomet Hieronymo facilè reſtitui poſſunt ſine Codicibus manu exaratis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
471 C 23 [2]